

**T.C.
KAHRAMANMARAS ST İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI**

**DULKADİROĞLU VE ONİKİŞUBAT İLÇELERİNİN
SOSYO-EKONOMİK OLARAK KARŞILAŞTIRILMASI**

Mustafa BERTİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAS
EYLÜL-2019**

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

DULKADİROĞLU VE ONİKİŞUBAT İLÇELERİNİN
SOSYO-EKONOMİK OLARAK KARŞILAŞTIRILMASI

DANIŞMAN : Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL

JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi Nadire KARADEMİR

JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi M. Ragıp KALELİĞLU

Mustafa BERTİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ

EYLÜL-2019

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

**DULKADİROĞLU VE ONİKİŞUBAT İLÇELERİNİN SOSYO-
EKONOMİK OLARAK KARŞILAŞTIRILMASI**

Mustafa BERTİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

Bu Tez/...../..... Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği ile Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Ersin Kaya
SANDAL
BAŞKAN

Dr. Öğr. Üyesi Nadire
KARADEMİR
ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi M. Ragıp
KALELİOĞLU
ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Unvan, Adı Soyadı, İmzası
Enstitü Müdürü

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DULKADİROĞLU VE ONİKİŞUBAT İLÇELERİNİN
SOSYO-EKONOMİK OLARAK KARŞILAŞTIRILMASI**

Mustafa BERTİZ

Danışman : Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL

Yıl : 2019, Sayfa: 70 +XI

Jüri : Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL (Başkan)

: Dr. Nadire KARADEMİR (Üye)

: Dr. M. Ragıp KALELİOĞLU (Üye)

Akdeniz Bölgesinin Adana bölümünde yer alan Kahramanmaraş'ta 2012 yılında Büyükşehir Belediyesinin kurulması sonucu Merkez ilçenin bölünmesiyle Dulkadiroğlu ve Onikişubat isimli iki yeni ilçe oluşturulmuştur. Oluşturulan bu iki ilçenin sınırları Kahramanmaraş şehrini resmen ikiye bölmüştür. İki ilçe arasında yerleşim ve konut özellikleri, demografik ve sosyal özellikler açısından farklılıklar bulunduğu yöre insanı tarafından genel kabul görmektedir. Ancak bu yargının doğru olup olmadığı konusunda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu araştırmada büyük ölçüde kentsel özellik gösteren iki ilçe sosyo-ekonomik açıdan karşılaştırılmaktadır. Demografik, mekânsal ve sosyal verilerin kullanıldığı bu araştırmada ilçelerin birbirine benzer veya farklı yönleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla kullanılan çeşitli istatistiki tekniklerle sonuçlar ortaya konulmuştur. Benzerlik ve farklılıkların nedenleri üzerinde durulmuştur. ArcGIS10.2 programında ilçelerin konumunu, benzerlik ve farklılıklarını gösteren haritalar üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kahramanmaraş, Dulkadiroğlu, Onikişubat, Sosyo-ekonomik

**DEPARTMENT OF GEOGRAPHY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

**ONIKISUBAT AND DULKADIROGLU DISTRICTS OF SOCIA-
CULTURAL AND ECONOMIC AS A COMPARSION OF**

Mustafa BERTİZ

Supervisor : Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL

Year : 2019 , Pages: 70 +XI

Jury : Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL (Chairperson)

: Assist. Prof. Dr. Nadire KARADEMİR (Member)

: Assist. Prof. Dr. M. Ragıp KALELİOĞLU (Member)

Mediterranean Region is located in the section of the island in 2012 in Kahramanmaras Metropolitan Municipality as a result of the establishment of the district's central division and Onikişubat is Dulkadiroglu was created two new districts. Thanks to these two districts borders are formally divides the city of Kahramanmaras. Residential and residential properties between the two states, differences in demographic and social characteristics that are generally accepted by the local people found. However, this is correct is made judgment as to whether no activity.

Largely socio-economically compared two districts showing urban features in this research. Demographic, similar or different aspects of the town of spatial and social data used in this study were determined. Results with various statistical techniques used for this purpose has been demonstrated. It focused on the causes of similarities and differences. It focused on the reasons for the differences and similarities. The position of district programs ArcGIS 10.2, showing the similarities and differences maps are produced.

Keywords: Kahramanmaras, Dulkadiroglu, Onikişubat, socio-economic

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖNSÖZ	IV
KISALTMALAR LİSTESİ	V
TABLolar LİSTESİ	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	VIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları	2
1.2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	3
1.3. Araştırmada Veri, Yöntem ve Sınırlılıklar	3
2. KONUS İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	5
3. BULGULAR	7
3.1. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Olarak Karşılaştırılması	7
3.1.1 Araştırma Alanının Özellikleri	7
3.1.2. Araştırma Alanının Topoğrafik Yapısı ve İklim Özellikleri	9
3.1.3. Araştırma Alanının Nüfus Yapısı ve Sosyo-Ekonomik Durumu	11
3.1.4. Araştırma Alanının Ekonomik Potansiyel Durumu	30
3.1.5. Araştırma Alanının Ulaşım Ağı ve Şehirsel Gelişim Açısından Karşılaştırılması	36
3.1.6. Araştırma Alanında Eğitim Faaliyetlerinin Karşılaştırılması	40
3.1.7. Araştırma Alanının Aktif ve Pasif Yeşil Alan Durumunun Karşılaştırılması	45
3.1.8. Araştırma Alanının Swot Analizi	51
3.1.8.1 Onikişubat İlçesi Swot Analizi Sonuçlarının Yorumlanması	52
3.1.8.1.1 Güçlü Yönler (S)	53
3.1.8.1.2 Zayıf Yanlar (W)	53
3.1.8.1.3 Fırsatlar(O)	54
3.1.8.1.4 Tehditler (T)	54
3.1.8.2. Dulkadiroğlu İlçesi Swot Analizi Sonuçlarının Yorumlanması	55
3.1.8.2.1 Güçlü Yanlar(S)	55
3.1.8.2.2 Zayıf Yanlar (W)	56
3.1.8.2.3 Fırsatlar (O)	56
3.1.8.2.4 Tehditler (T)	56
3.1.9 Araştırma Alanının Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi	57
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	64
KAYNAKÇA	67

ÖN SÖZ

Beşeri coğrafya yeryüzünde insanların yerleştiği yerleri ve insanların yaşamsal süreç içerisindeki ilişkilerini incelemektedir. Bu bağlamda beşeri coğrafya yeryüzündeki alanlar ile insanların ilişkilerinin belirlenmesinde önemli bir yer tutar. Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan “Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Olarak Karşılaştırılması” adlı bu çalışmada Kahramanmaraş merkez ilçesi olan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin şehirselleşimini sırasında iki ilçe arasında oluşan farklılıklar ve benzerlikleri coğrafi araştırma ve değerlendirme yöntemleri ile değerlendirilerek karşılaştırarak bu süreçte ilçeler üzerinde nelerin etkili olduğunun tespiti amaçlanmıştır.

Her akademik çalışma gibi yorucu bir süreçten sonra tez çalışmamı tamamlamış olmaktan mutluluk duymaktayım. Akademik hayata attığım ilk adımda yanımda olan, beni her zaman cesaretlendiren ve benden desteğini esirgemeyen, bu süreçte yol göstericiliği ve yardımlarından dolayı saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL’a gösterdiği sabır ve destek için sonsuz minnet ve şükranlarımı sunarım.

Çalışmam sırasında benden desteğini esirgemeyen ve tez çalışmamdaki yardımlarından dolayı saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Nadire KARADEMİR ve Dr. M. Ragıp KALELIOĞLU’na teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak çalışmam sırasında verdiği manevi destek ve gösterdiği sabır için sevgili eşim Deniz BERTİZ ve yıllar boyunca gösterdikleri her türlü destekten dolayı aileme sonsuz teşekkür eder saygılarımı sunarım.

KISALTMALAR LİSTESİ

- CBS :Coğrafi Bilgi Sistemleri
KM : Kilometre
M :Metre
MEB :Milli Eğitim Bakanlığı
OSB : Organize Sanayi Bölgesi
SPSS :Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
SWOT: Strengths(S)-Güçlü, Weaknesses(W)-Zayıf, Opportunities(O)-Fırsat, Threats(T)- Tehditleri

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 3. 1. Kahramanmaraş İli İlçe Nüfusları ve Oransal Dağılımı	12
Tablo 3. 2. Onikişubat İlçesi'nde Nüfusun Gelişimi.....	15
Tablo 3. 3. Dulkadiroğlu İlçesinin 2012 Yıllı Sonrası Nüfus Grafiği.....	19
Tablo 3. 4. Dulkadiroğlu İlçesi Konut Satış Sayıları	21
Tablo 3. 5. Onikişubat İlçesi Konut Satış Sayıları.....	21
Tablo 3. 6. Kahramanmaraş İli Mülkiyet Durumu.....	22
Tablo 3. 7. Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerinin Spor Tesisi Veya Kültür Merkezi Uzaklık Durumu.....	30
Tablo 3. 8. Onikişubat İlçesi Aylık gelir İle Cinsiyet Arasında T-Testi	33
Tablo 3. 9. Onikişubat İlçesi Aylık Gelir İle Medeni Durum Arasında T-Testi.....	33
Tablo 3. 10. Onikişubat İlçesi Aylık Gelir İle Çocuk Sayısı Arasında Anova Testi	34
Tablo 3. 11. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Cinsiyet Arasında T-Testi.....	34
Tablo 3. 12. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Medeni Durum Arasında T- Testi	35
Tablo 3. 13. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Çocuk Sayısı Arasında Anova Testi...35	
Tablo 3. 14. Kahramanmaraş Yapılış Özelliklerine Göre Yol Uzunlukları	36
Tablo 3. 15. Türkiye Geneli Araç Sayısı Oranları	37
Tablo 3. 16. 2019 (Şubat Dâhil) Yılı Bin Kişiye Düşen Araç Sayıları.....	37
Tablo 3. 17. Kahramanmaraş'ta Yıllar Bazında Araç Sayısı.....	38
Tablo 3. 18. Onikişubat İlçesi Aylık Gelir İle Özel Araç Arasında T-Testi.....	39
Tablo 3. 19. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Özel Araç Arasında T-Testi yöntemi .40	
Tablo 3. 20. Onikişubat İlçesinde Eğitim Alanındaki Bazı Özellikler	41
Tablo 3. 21. Dulkadiroğlu İlçesinde Eğitim Alanındaki Bazı Özellikler	42
Tablo 3. 22. Onikişubat İlçesi Aynı Mahallede Yaşam Süresi İle Eğitim Durum Arasında Anova Testi.....	44
Tablo 3. 23. Dulkadiroğlu İlçesi Aynı Mahallede Yaşam Süresi İle Eğitim Durum Arasında Anova Testi.....	44
Tablo 3. 24:Kahramanmaraş'ta Orman Alanları.....	45
Tablo 3. 25. Kahramanmaraş Dulkadiroğlu İlçesi Park ve Mesire Alanları	47
Tablo 3. 26. Kahramanmaraş Onikişubat İlçesi Park ve Mesire Alanları	48
Tablo 3. 27. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Park Alanlarının Evlere Ortalama Uzaklığı	49

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sekil Sayfa

Şekil 3. 1:Araştırma Alanı Lokasyon Haritası.....	8
Şekil 3. 2:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçeleri Kentsel Alan Dağılım Haritası	9
Şekil 3. 3:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçeleri Fiziki Haritası	10
Şekil 3. 4:Araştırma Alanı Fiziki Haritası	11
Şekil 3. 5:Araştırma Alanı Nüfus Yoğunluğu Haritası	13
Şekil 3. 6:Araştırma Alanı Nüfus Yoğunluğu İnterpolasyon Haritası	13
Şekil 3. 7:Onikişubat İlçesinin Mahalle Bazında Nüfus Büyüklüğü Haritası	14
Şekil 3. 8:Onikişubat İlçesinin Mahalleleri Dağılışı Haritası	15
Şekil 3. 9:Onikişubat İlçe Statüsü Sonrası Nüfus Gelişimi	16
Şekil 3. 10:Dulkadiroğlu İlçesinin Mahalle Bazında Nüfus Büyüklüğü Haritası.....	17
Şekil 3. 11:Dulkadiroğlu İlçesinin Mahalle Dağılışı Haritası.....	18
Şekil 3. 12:Dulkadiroğlu İlçesinin 2013-2018 Yılları Arası Nüfus Grafiği	19
Şekil 3. 13:Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerinde Ortalama Mahallelerde Yaşam Süreleri.....	20
Şekil 3. 14:Onikişubat İlçesinde Konut Mülkiyet Durumu	22
Şekil 3. 15:Dulkadiroğlu İlçesinde Konut Mülkiyet Durumu	23
Şekil 3. 16:Onikişubat İlçesi Konut Tipleri Oranları	25
Şekil 3. 17:Dulkadiroğlu İlçesi Konut Tipleri Oranları	25
Şekil 3. 18:Onikişubat İlçesi Mahalleleri Seçme Nedeni	26
Şekil 3. 19:Dulkadiroğlu İlçesi Mahalleleri Seçme Nedeni	27
Şekil 3. 20:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Mahallelerdeki Genel Problemlerin Dağılımı	27
Şekil 3. 21:Onikişubat İlçesinde Memnuniyet Oranı Dağılımı	28
Şekil 3. 22:Dulkadiroğlu İlçesinde Memnuniyet Oranı Dağılımı.....	28
Şekil 3. 23:Onikişubat İlçesi Sosyal Aktivite Alanlarının Kullanım Oranları	29
Şekil 3. 24:Dulkadiroğlu İlçesi Sosyal Aktivite Alanlarının Kullanım Oranları.....	29
Şekil 3. 25:Kahramanmaraş Organize Sanayi Fabrikaların Yerleşim ve Haritası.....	31
Şekil 3. 26:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Aylık Ortalama Gelir Durumu.....	32
Şekil 3. 27:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Aylık Ortalama Gider Durumu.....	32
Şekil 3. 28:Onikişubat İlçesinde Özel Araç Sahibi Olan Ailelerin Oranı	39
Şekil 3. 29:Dulkadiroğlu İlçesinde Özel Araç Sahibi Olan Ailelerin Oranı	39
Şekil 3. 30:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Mezuniyet Oranları	43
Şekil 3. 31:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinde Öğrencilerin Okula Ulaşım Şekli	45
Şekil 3. 32:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Mesire ve Yeşil Alan Oranları.....	49
Şekil 3. 33:Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Yeşil Alan ve Mesire Alanı	51
Şekil 3. 34:Onikişubat İlçesi Swot Analizi.....	52
Şekil 3. 35:Dulkadiroğlu İlçesi Swot Analizi	55

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto **Sayfa**

Foto 3. 1. Saha Çalışmasından Tek Katlı Bina Örneği (Binevler Mahallesi/Onikişubat İlçesi)	23
Foto 3. 2. Saha Çalışmasından Mahalle Tipi 2-4 Kat Arası Olan Bina Örneği (Yusuflar Mahallesi/Dulkadiroğlu İlçesi)	24
Foto 3. 3. Saha Çalışmasından 5 Kat ve Üzeri Olan Bina(Apartman) Örneği (Binevler Mahallesi/Onikişubat İlçesi)	24

EKLER LİSTESİ

- EK-1: Araştırma Kapsamında Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinden Yaşayanlara Yönelik Anket Formu
EK-2: Özgeçmiş

1. GİRİŞ

Şehirleşme olgusu, nicel ve nitel olarak ele alındığında, ekonomik, ekolojik ve demografik yapı esas alınarak yapılan tanımlara “şehirleşme”; şehirleşme sonucu oluşan sosyal yapının kültürel boyutu da “şehirleşme” olarak ifade edilmektedir (Sezal, 1992: 22-23).

Batı ülkelerinde, sanayileşme ve şehirleşme arasındaki bağıntılı gelişme, şehirleşme ile şehirlileşme arasında da doğrusal bir değişim sürecinden geçmiştir. Dolayısıyla Batı’da şehirleşme ve şehirlileşme, sonuçları bakımından, bütünleşmiş kavramlar olarak değerlendirilebilir (Güngör, 1990: 23). Ancak Türkiye gibi şehirleşmesi sanayileşmeye dayalı olmayan toplumlarda, şehirleşme ile şehirlileşme eş zamanlı gelişen birer olgu olarak gözükmemektedir. Önce şehirleşme, daha sonra da şehirlileşme süreci yaşanmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda yaşam şekli itibarıyla modern yapılar ve olgular önceden oluşsa dahi şehirlileşmenin daha sonraki zamanlarda oluşması beklenmektedir. Bir yerleşim alanı içerisinde bulunan her mekân farklı özellik gösterir. Bu farklılıkların en önemli nedenlerinden biri de yerleşim alanı içerisinde bulunan ve ikamet eden insanların farklı kültür ve yaşam tarzı benimsemesinden kaynaklanmaktadır (Keleş, 1961).

Bir toplumun düşünce ve davranış özellikleri veya hayat tarzı belirli bir mekân üzerinde meydana geldiği için coğrafya ile de oldukça ilgilidir. İnsanın düşünce ve davranışlarının oluşumunda bulunan mekânın büyük etkisi vardır. İnsan ve mekân arasındaki bu ilişki ise kültürlerin değişim ve gelişimine yol açmıştır (Özgüç ve Tümertekin, 1997). Kültürel gelişim, değişim ve etki şehirselleşen alanlarda kendini göstermektedir. Kültürü oluşturan öğeler (dil, din, ekonomi, yönetim vd.) mekânsal çeşitliliklerin oluşmasında dinamik faktörler olarak etkilerini sürdürmektedir. (Özgüç ve Tümertekin, 2005-2007).

Yenidünya olarak adlandırdığımız günümüz şehir ve insan hayatı bilişim-iletişim araçlarıyla da dünya çapında etkili olan modern yaşamın etkisi altındadır. Kültürel değerler toplumlar arasında farklılıklar gösterir. Ancak bir kültürün sahip olmuş olduğu değerler diğer kültürleri etkiler veya bu kültürlerden etkilenir. Çünkü günümüz kültür ve insanları az veya çok birbirleriyle etkileşim halindedir. Şehirleşme, demografik yapı, sosyal gruplar, tabakalar, kurumlar ve ekonomik faktörlere bağlı olarak, şehirde yaşayanların hayat tarzlarını ve sosyal ilişkilerini içeren bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır (Keleş, 1996: 13, Suher, 1991: 4). Sanayileşmeyle hız kazanan şehirleşme, geleneksellikten yeniliğe geçiş sürecinin başlangıcı olarak kabul edebiliriz. Kırsal alandan şehirlere gelerek yerleşenler için şehirleşme, yeni ve farklı bir hayat tarzı sunmaktadır (Keleş, 1972). Şehirleşme basit olarak, endüstrileşmeye ve ekonomik gelişmeye paralel olarak şehirselleşme sayısının artması ve bu yerleşim birimlerinin büyümesi sonucunu doğuran belirli alanda büyümesi ile oluşur. Bunun yanı sıra nüfus artması ve farklı yerleşmelerden gelen göç olayları şehirlerde yerleşim birimleri arasında farklılıkları meydana getirmektedir. Ekonomik açıdan şehirlileşme, bireyin geçimini tamamıyla şehirde veya şehre özgü işlerde çalışarak sağlaması; sosyal açıdan şehirlileşmesi ise bireyin tavır ve davranışlarında, şehre has değer yargılarını benimseyerek gerçekleştirmesiyle oluşur (Kartal, 1992: 21).

Şehirlileşme sürecinde, bireyselleşmeden kaynaklanan bir problem de, kendi çıkarları için endüstriyel girişim imkânlarından yararlanmak isteyen gençlerle, gençlerin özel girişimci arzularına karşı, yaşlıların tavır almaları nedeniyle, gençlerle yaşlılar arasında oluşan anlaşmazlıklardır. (Sezal, 1981).

Farklı sosyo-ekonomik kültürden beslenen kuşakların oluşturduğu bu durum bir yandan kültürel çatışmayı diğer yandan ise çok kültürlüğün doğmasına veya artmasına neden olurken aynı zamanda bireyselleşmeyi de artırmaktadır. Farklı kültürel geçmişe sahip bireyleri bünyesinde barındıran yerleşim alanları, bu bireyleri nasıl yöneteceği konusunda sorunlar yaşamaktadır. Bunu başarabilmenin yolu da kültür, kültürel farklılıkların ihtiyaç duyduğu gerekli alt yapı ve hizmeti sağlamaktır. Kültürel farklılık her ne kadar birçok sorunu beraberinde getirse de, bu durumun şehirlerde ve alt yerleşim birimlerinde pozitif etkileri olmaktadır. Özellikle sanayileşme ile hız kazanan şehirleşme, hem nicelik hem de nitelik bakımından, hızlı bir değişim sürecini başlatacak sosyal hareketliliğe neden olmuştur. Artan nüfus yoğunluğunun yanında, sosyal hareketlilik ve toplumsal iş bölümünün gelişmesi heterojen bir sosyal yapının oluşmasına neden olmuştur.

Sosyo-ekonomik ve kültürel özellikler, mekânsal farklılıklar Kahramanmaraş şehri için de geçerlidir. Şehir bir yandan sahip olduğu kendine özgü kültürü yaşarken diğer yandan popüler kültürün etkisiyle oluşan yeni alışveriş merkezleri, yapılar ve yaşam alanları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda kırsal kesimden şehre yapılan göçün etkisi de bu oluşumlarda etkilidir. Bu durum yeni yaşam tarzlarını ortaya çıkarmış, şehir içinde farklı mekan ve kültürel özelliklerin oluşmasına yol açmıştır.

Şehir bir yandan sahip olduğu kendine özgü kültürün etkisi altında iken, diğer yandan kırdan kente göç olaylarıyla kırsal kültürün ve bilişim-iletişim araçlarıyla da dünya çapında etkili olan popüler kültürün etkisi altına girmiştir. Şehirsel yaşam alanlarına bakıldığında ilçeler bazında mekânsal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda farklılıklar oluşmuştur. İdari açıdan farklılık gösteren ilçeler dikkate alındığında insanlar ve mekanlar arasındaki bu farklılıklar daha net şekilde görülmektedir.

Kahramanmaraş'ın ilinin 2012 yılında Büyükşehir statüsü alması sonucu il merkezi Onikişubat ve Dulkadiroğlu olarak iki ilçeye ayrılmıştır. Bu çalışmada iki ilçe sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan karşılaştırılmaktadır.

1.1.Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışmada, Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin sosyal ve ekonomik gelişimini takip ederek oluşan farklılıklar ve benzerlikleri coğrafi araştırma ve değerlendirme yöntemleri ile değerlendirmek ve gelecekte şehrin nüfus yapısı, eğitim durumu, sosyo-ekonomik yapısı demografik yapısı ve şehrin gelecekte ne gibi sorunlarla karşılaşabileceği konusunda öngörude bulunarak çözümler sunmayı amaçlamıştır.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin demografik, sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerinin tespiti yanında, kentin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının kentte yaşayan insanların davranış ve yaşam alanları üzerinde oluşturduğu etkileri ortaya koymak, kentsel yapının şehrin sosyal yapısındaki olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya çıkarmak, Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin sosyo-ekonomik gelişimine ve kalkınmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Amaca bağlı olarak çalışma birkaç araştırma sorusuna yanıt aramaktadır. Bu bağlamda çalışmaya ilişkin asıl araştırma sorularını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin sosyo-ekonomik yapısının geçmişten günümüze nasıl bir gelişim göstermiş ve bunun üzerinde etkili olan etmenler nelerdir?

2. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin şehir planlaması yapılırken gelecekte insanların yaşam alanları içerisinde ne gibi sosyal ve kültürel sorunların yaşanabileceği konusu araştırılarak bunlar üzerinde etkili olan etmenler nelerdir?

3. 2012 yılına kadar il merkezi olarak bir bütün olan ancak Büyükşehir statüsünün alınmasından sonra iki ayrı merkez ilçe durumuna gelen Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde ne gibi gelişim ve değişim meydana geldiği ve bunların insanlar ve şehir yapısı üzerinde etkili olan etmenler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Şehirler günümüzde insanların büyük bir kısmının yaşadığı hızla gelişim göstererek geniş alanlara yayıldığı yaşam alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gelişim ve büyüme çeşitli birçok sorun ve farklı sosyal yapının oluşmasını beraberinde getirmektedir. Bunlardan en önemlisi de şehir hayatında meydana gelen sosyo-ekonomik yapıdaki farklılaşmadır. Kahramanmaraş'ın geçmişten günümüze genişleyen kent merkezini oluşturan ilçelerdeki genel sosyo-ekonomik yapı ve bunların etkisini ortaya koyarak geleceğe yönelik öngörude bulunarak, oluşabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmak için metotlar geliştirmek önemli olacaktır.

Şehirler ile ilgili çalışmalar farklı disiplinler tarafından da incelenmekte ve tartışılmaktadır. Konuya ilişkin dünya literatüründe coğrafyacilar tarafından yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Türkiye literatürü incelendiğinde coğrafyacilar tarafından yapılmış farklı kapsamda çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmanın bundan sonraki çalışmalar için ise yol haritası niteliğinde olması bakımından önem taşımaktadır.

1.3. Araştırmada Veri, Yöntem ve Sınırlılıklar

Bu çalışmanın literatür taraması sonucunda ülkemizde konuya ilişkin yapılmış çalışmaların incelenmesiyle oluşturulmuştur. Saha araştırmasına ilişkin birincil veriler yapılan anket ve mülakat sonuçlarından, ikincil veriler ise Kahramanmaraş belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren müdürlüklerden projelere ilişkin dokümanlar, Tük ve literatür taraması sonucu ulaşılan bilimsel yayınlardan oluşmaktadır. Saha araştırmasının alanı Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin merkezini oluşturan 89 mahallede 447626 (iki ilçe merkez mahalleleri toplam) kişinin yaşadığı sınırlar dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemleri ağırlıklı olarak kullanılmış araştırma sahasında anket uygulanmıştır. Anket yoluyla her zaman tam anlamıyla doğru bilgilerin edinilmesi beklenemez. Çünkü bilginin kaynağı insandır. Ancak çok dikkatli davranılarak hata olasılıklarını en aza indirgeyecek şekilde soruların hazırlanması mümkündür. Bunun için bu tür çalışmalarda başarının temeli sorulacak sorulara cevabın nasıl alınabileceğini düşünerek doğru soruların hazırlanmasıdır. Bu nedenle çalışmada, anket hazırlarken bu tarz koşullar göz önünde tutulmuş ve bazı durumlarda yer yer "mülakat" yöntemi de anketle birlikte kullanılmıştır. Araştırmada katılımcılara anket formundaki sorular direk olarak yöneltilmiş ve cevaplar da tek tek kaydedilmiştir. Anket uygulaması 2018 yılı Nisan ayı sonu ile Haziran ayları içerisinde yaklaşık iki aya yakın sürmüştür. Anket uygulaması sonucunda elde edilen veriler yüzdelik orana dönüştürülerek, ilçeler birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Ayrıca SPSS ortamında bir grup hakkında bir ön yargıda bulunulduğunda, bu öngörünün doğru olup olmadığı, anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için T testi

ve ortalamalar arasında fark olup olmadığını tespit etmek için Anova testi yöntemleri kullanılarak analizler yapılmıştır.

Kahramanmaraş merkez ilçesi olan Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinde 600 kişiye anket uygulaması yapılmıştır. Bu anket 600 katılımcı Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerini merkezini oluşturan 89 mahallede 447626 (iki ilçe merkez mahalleleri toplam) kişinin yaşadığı sınırlar içerisinde rassal yöntemle belirlenmiş, uygulama iki ilçede merkez 89 mahallede %1,3404 oranında kişiye yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda anket sonuçlarından yararlanılarak cevaplara ilişkin veriler SPSS 21 Programı aracılığıyla analiz edilmiş ve veriler arasında ilişki olup olmadığı test edilmiştir. Ayrıca çalışmada anketler ve yüz yüze mülakatlar doğrultusunda ortaya çıkan değerlendirmeler SWOT analizi içerisinde de şekillendirilmiştir. Çalışma alanı ve gerekli il ilçe mahalle dağılışı haritaları ArcMap10(CBS) programı kullanılarak üretilmiştir. Yapılan analizlerin sonuçları yapılan mülakatlardan elde edilen veriler ve konuya ilişkin bilimsel yayınların incelenip değerlendirilmesi ile çalışma tamamlanmıştır.

2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Konu ile ilgili ele aldığımız önceki çalışmaların çoğunun sosyo-ekonomik, çalışma bölgeleri arasında benzerlikler/farklılıklar ve çalışma alanlarında olumlu /olumsuz yönleri ortaya çıkarılarak çalışma sahasında mekânsal, sosyal, şehirselleşme ve kültürel özellikler üzerine yapılmıştır.

Sandal, E. K. (2007) “Kahramanmaraş'ın Üç Mahallesinde Karşılaştırmalı Kültür Coğrafyası Açısından Bir İnceleme” adlı çalışmada; Kentsel nüfusun artması ile beraber alt yapıda yetersizlikler ve gelen göç karşısında şehrin fiziksel ve sosyo-kültürel dokusunda önemli bozulmalar meydana geldiği tespit edilmiştir. Mahalle bazında yapılan bu araştırma ile mahallelerin kültürel yapısı ve bunun oluşmasında etkili olan sosyo-ekonomik durum karşılaştırmalı bir inceleme ile ortaya konulmuştur.

Can, A. (2012) “İki Şehir Ve İki Cadde Üzerine Bir Karşılaştırma” adlı çalışmada; Kent estetiği perspektifinden İstanbul ve Viyana şehirleri ve Kentlerin en eski ve en meşhur alışveriş mekânı olan İstanbul'da İstiklal Caddesi ve Viyana'da Kärtner Strasse/Caddesi benzeşik alanlar ve unsurlar, farklar/farklılıklar, ortaklık ve özdeşlik ilişkileri ve kent estetiği temelinde karşılaştırılmalı olarak incelenmektedir. Doğal yapı veya topografya, coğrafi konum ve tarihsellik, kültürel konumlanma, kültürel kodlar, mekânsal düzenleme, mimari üslup ve işlevsellik unsurlarını araştırılmış İstanbul ve Viyana şehirleri birçok yönü ile karşılaştırılmalı bir inceleme yöntemi ile çalışma ortaya konulmuştur.

Özçelebi, M. A. (2015) “Bafra ve Kavak Organize Sanayi Bölgelerinin Karşılaştırmalı Coğrafi Analizi” adlı çalışmada; Bafra OSB ve Kavak OSB konumunun ekonomik olarak tarımsal ve sanayi gelişimine etkisi ve ulaşım ağının organize sanayi bölgeleri üzerindeki etkileri üzerine çalışılmıştır. Bu bölgelerin sosyo-ekonomik olarak karşılaştırılarak, planlı kentleşmenin sağlanması amacıyla kurulan sanayi bölgeleri, günümüzde ülke ekonomisini ve ülkenin sınırları dâhilindeki geri kalmış bölgelerin kalkınmasını sağlamakta olduğu ve Bafra ve Kavak organize sanayi bölgelerinin pozitif ve negatif yönleri araştırılarak ekonomik tarım sosyal sanayi faaliyetleri ve yaşayan bölge halkı üzerindeki etkisi ortaya konulmuştur.

Mirioğlu, G. (2013) “İzmir'deki Kentsel Dönüşüm Projeleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Coğrafi Analiz” Kadifekale Uzundere örneği adlı çalışmada; İzmir, Kadifekale ve Uzundere bölgelerinde kentsel yaşanılabilirlik ve gelişimin sürdürülebilirliğini sağlamak adına kentsel dönüşüm projelerinin gerekliliği ortaya çıkararak ve kentsel dönüşüm projeleri bağlamında mikro düzeyde ortaya çıkan mekânsal ve sosyal durumları ortaya koyarak sözlü tarihin kentsel çalışmalarda alternatif yöntem olarak kullanılabileceği araştırılmıştır. Kentsel yaşam kalitesi ve dokusunu sağlamak adına belirlenen hedefe ulaşacak projelerin hayata geçirilmesi son derece önemli olacağı ortaya konulmuştur.

Karaman K.(2003) “Türkiye’de Şehirleşme Olgusu ve Gecekondu Sorunu” adlı çalışmada; Şehirlileşme ve Gecekondu sorunları üzerine yapılmış bir çalışmadır. Türkiye’de sağlıklı ve plânsız şehirleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmış yerleşim yerleri ile bu bölgelerin yaşam tarzlarını ifade etmekte olduğu ve Gecekonduları, Batı’daki benzerlerinden ayıran belki de en temel özellik ise; bu yerleşim yerlerinde yaşayanların oldukça yüksek düzeyde şehirlileşme eğilimi gösterdiği ortaya konulmuştur.

Karabulut M. Gürbüz M. Sandal, E. K. (2004) “Hiyerarşik Kluster (Küme)Tekniği Kullanılarak Türkiye’de İllerin Sosyo-Ekonomik Benzerliklerinin Analizi ” adlı çalışmada; Türkiye’deki 81 ile ait 54 sosyo-ekonomik değişken,

hiyerarşik küme analizinde kullanılarak iller arasındaki yakınlık mesafesi belirlenmiştir. Uygulanan istatistiksel metotlar neticesinde kullanılan sosyo-ekonomik değişkenlere göre Türkiye'nin en gelişmiş iller, orta derecede gelişmiş iller ve en geri iller olarak sınıflaması yapılmıştır. Türkiye genel olarak gelişmişlik düzeyi bakımından Zonguldak-Gaziantep hattının doğusu ve batısı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Batıdaki iller doğudaki illere göre sosyo-ekonomik açıdan çok daha ileridedir. Hiyerarşik kluster analizi yöntemiyle ortaya çıkarılan bu dengesizliği ortadan kaldırmak amacıyla iller veya bölgeler bazında kalkınma planları oluşturulmalı, alt yapı yatırımları geliştirilmeli ve gerekli sosyo-ekonomik teşvikler sağlanması gerektiği ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Olarak Karşılaştırılması

Kahramanmaraş 14.346 km²'lik yüzölçümü ile ülkemizin 11. büyük ili olup, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinin kesiştiği alanda yer alır. İl merkezi Akdeniz Bölgesi sınırları içindedir. İl merkezi deniz seviyesinden 568 metre yüksekliktedir. İl genelinde arazi yüksekliği 350 metreden başlayarak 3.000 metreye kadar değişiklik gösterir. İl genelinde merkez ilçeler dâhil 11 ilçe, 12 belediye mevcuttur. Merkez İlçelere 229 mahalleden oluşmaktadır. (Onikişubat(130), Dulkadiroğlu(99)) aittir. Kahramanmaraş ilindeki ilçeler Onikişubat, Dulkadiroğlu, Afşin, Andırın, Çağlayancerit, Ekinözü, Elbistan, Göksun, Nurhak, Pazarcık ve Türkoğlu'dur.

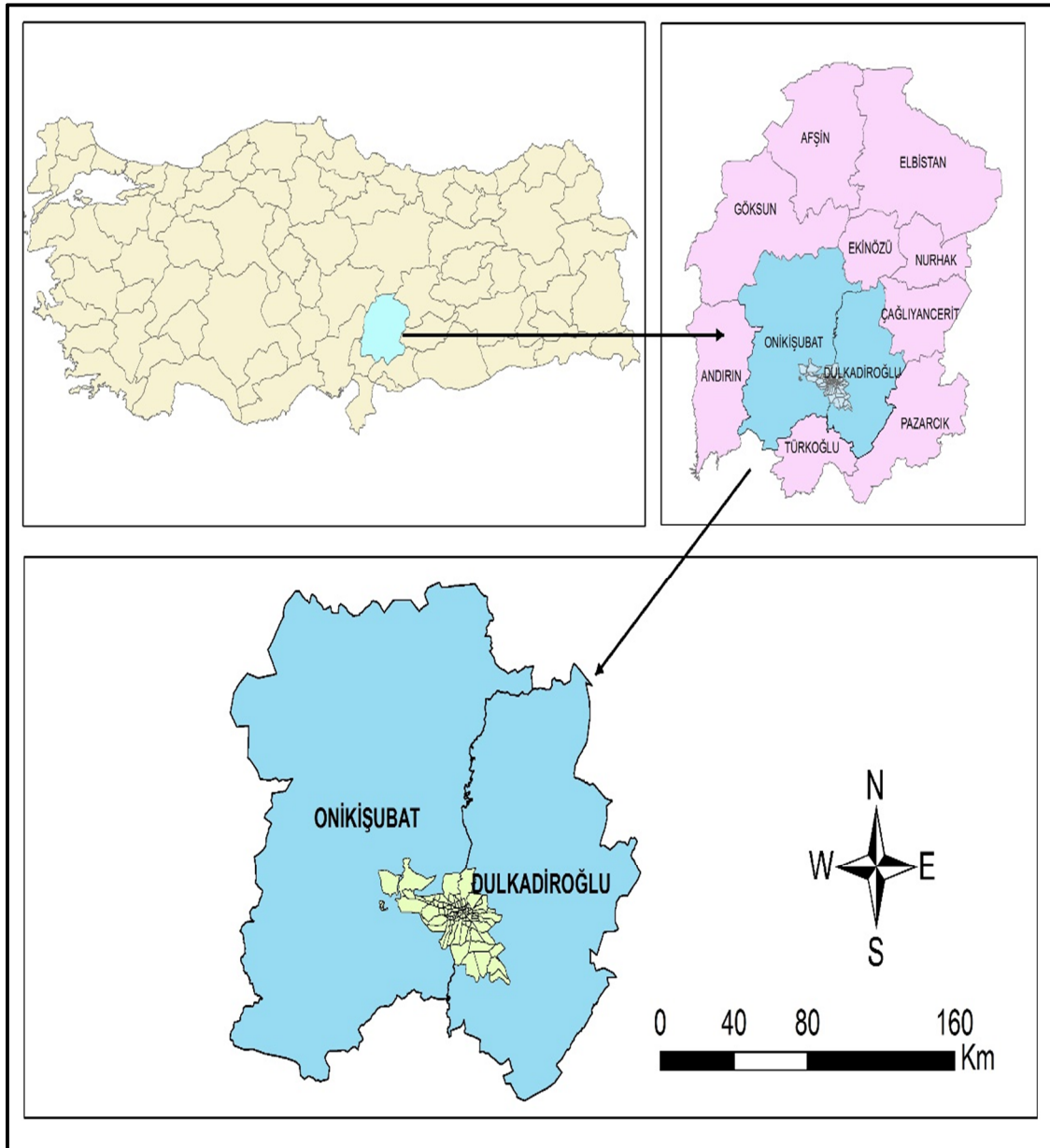
3.1.1 Araştırma Alanının Özellikleri

2012 yılında çıkarılan yasa ile büyükşehir statüsü kazanan Kahramanmaraş ilinin merkez ilçeleri olarak Onikişubat ve Dulkadiroğlu belirlenmiş ve merkeze bağlı iki farklı belediye yönetimi oluşturulmuştur (Şekil 3.1). Kahramanmaraş eski bir yerleşim yeri olması dolayısıyla tarihi ve kültürel dokunun olduğu önemli bir konuma sahiptir. Kahramanmaraş ilinin merkez ilçeleri olan Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerinin genel karakteristik özelliklerine bakıldığında;

Dulkadiroğlu ilçesinin tarihi ve kültürel yapılarının daha fazla olduğu, ilk yerleşim yerlerinin bu ilçe çevresinde şekillendiği ve bu sebepten dolayı eski yerleşim alanlarının bu ilçe genelinde yoğunlukla yer aldığı görülmektedir. Günümüz yerleşim yerleri statüsü içerisinde çarpık kentleşme olarak nitelendirilen alanların fazlaca yer aldığı bir ilçe görünümünde olduğu göze çarpmaktadır. Bu yerleşme şekillerinin getirmiş olduğu yoğunluk sebebiyle sosyal yaşam alanları kısıtlanmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle insanların yaşam alanlarında sosyo-kültürel etkinlikler ve günümüz modern şehir kavramının çevresinde oluşan bir ilçe görüntüsünü tam olarak oluşturamadığı göze çarpmaktadır.

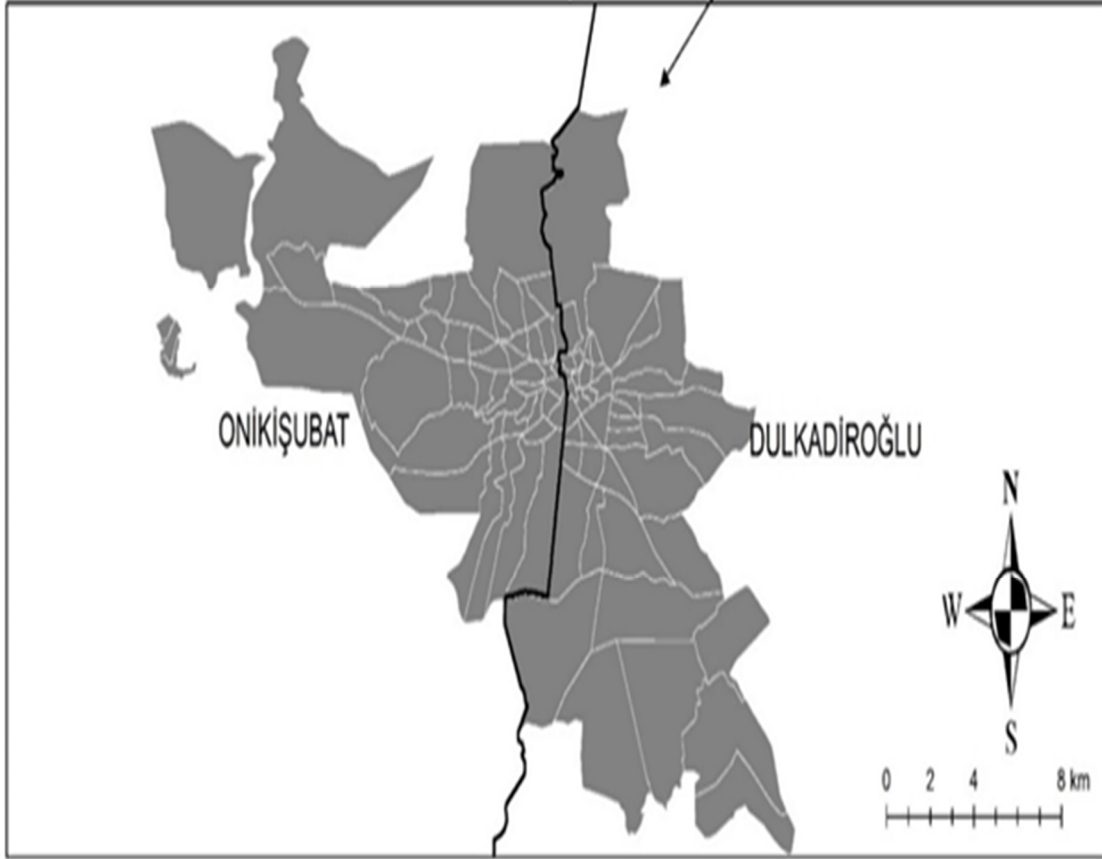
Kahramanmaraş şehrinin nüfusunun artmasıyla beraber yeni imar alanları genel olarak Onikişubat ilçe sınırları içerisinde açılmış ve bu durum şehrin batıya doğru nüfuslanmasına sebep olmuştur. Onikişubat ilçesindeki bu yerleşim yerlerinin sonradan yapılmasının olumlu etkileriyle beraber daha düzenli ve modern sayılabilecek şekilde konumlandırılmış yerleşimler oluşturulmasında etkili olduğu gözlenmektedir. Bunların olumlu etkileriyle beraber insanların yaşam alanlarında sosyal ve kültürel olarak etkinlik göstereceği alanların bulunduğu da görülmektedir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinde yeni projeler, kentsel dönüşüm planları, yeni yapıların ve yaşam alanlarının oluşturulması planlanmaktadır. İki ilçede sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan yeni alanlar oluşturup, farklı faaliyetler planlanması önem arz etmektedir.

Şekil 3. 1. Araştırma Alanı Lokasyon Haritası

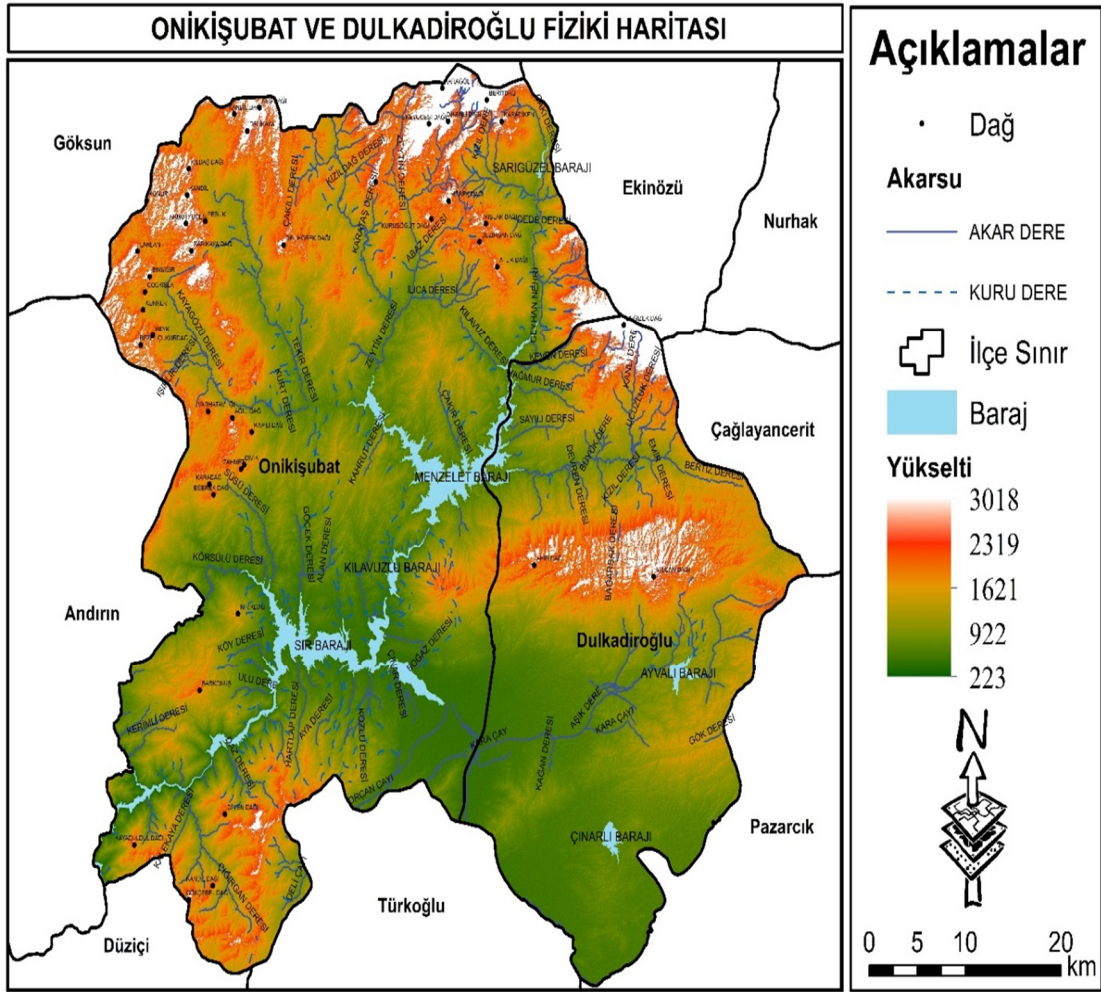
Kahramanmaraş şehrinin büyük şehir olmasının ardından şehir merkezinin bulunduğu Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçesi olarak ikiye ayrılmıştır. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri toplamda 229 mahalleden oluşur ve toplam il nüfusunun %56,01'i bu iki ilçede ikamet etmektedir. Çalışma alanı iki ilçede toplamda 89 mahalleyi kapsamakla birlikte 447626 kişinin yaşadığı alandan oluşmaktadır. İl merkezi bu iki ilçe arasında bölünmüştür. Kahramanmaraş şehri bu iki ilçe sınırları dâhilinde doğu-batı istikametinde uzanmaktadır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçeleri Kentsel Alan Dağılım Haritası

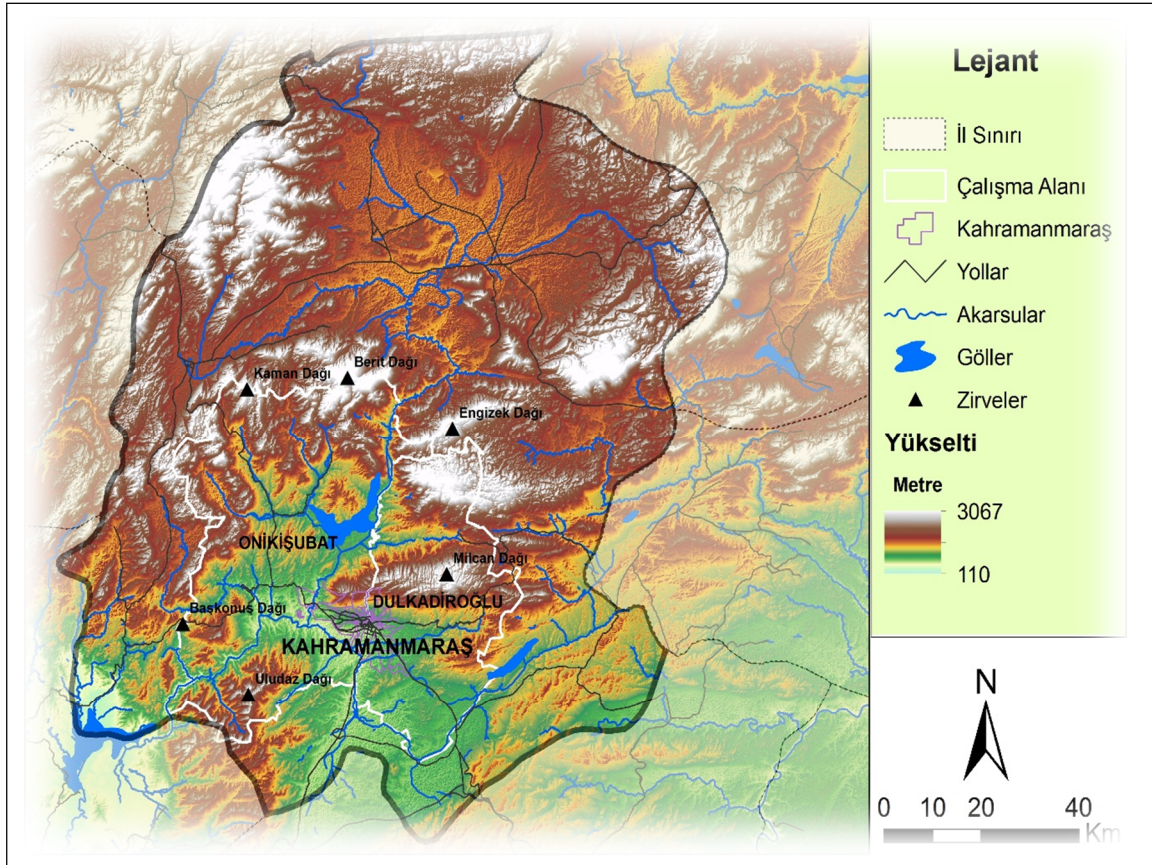
3.1.2. Araştırma Alanının Topoğrafik Yapısı ve İklim Özellikleri

Akdeniz bölgesinin doğusunda yer alan ve 3605 km² yüzölçümüne sahip çalışma alanı birçok dağ, tepe ve vadiden oluşur. Maraş ovasının bir bölümü de çalışma alanının içindedir. Çalışma alanının kuzeyinde yer alan Berit dağının yükseltisi 3027 m. yi bulurken bunun batısında Kaman dağı 2352 m. ve Armutyücesi dağı 2410 m. yer alır. Şehrin hemen kuzeyinde Ahır dağı üzerinde yer alan Ulucak tepesinin yükseltisi 1816 m. iken bunun doğusunda bulunan Milcan tepesinin yükseltisi ise 2301 m. dir. Güney kesiminde ise yükselti 500 m. nin altına iner. Dağlar arasında dar vadiler ve bu alanda akan akarsular yer alır(Şekil 3.3).

Şekil 3. 3. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçeleri Fiziki Haritası

Kahramanmaraş'ın topraklarının %59,7'si dağlarla, %24'ü plato ve yaylalarla %16,3'ü ovalarla kaplıdır. İl merkezi deniz seviyesinden 568 m. yüksekte olup, ilin kuzey kesimleri oldukça dağlıktır. Yeryüzü şekilleri genellikle Güneydoğu Torosların uzantıları olan dağlardan ve bunlar arasında kalan çöküntü ovalardan oluşmuştur. Kahramanmaraş dağlarının yüksek kesimleri genellikle çıplak kayalıklardan oluşmaktadır. Alt kuşaklar orman dokusu ile örtülüdür (Şekil 3.4).

Şekil 3. 4. Araştırma Alanı Fiziki Haritası

Kahramanmaraş, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin birbirine en çok yaklaştığı alanda yer alır. Coğrafi konumu ve diğer faktörlerin de etkisi ile “Bozulmuş Akdeniz İklimi” ne daha yakın bir iklim özelliği gösterir. İlin güneyinde Akdeniz iklimi, kuzeyinde karasal iklim görülür. İlde yazlar sıcak, kışlar soğuk geçer. Kahramanmaraş şehri, Akdeniz Bölgesi’nin Adana bölümünde, Ahır Dağı’nın güney yamacında ortalama 650 m yükseltide, Maraş ovasına hâkim bir alanda yer almaktadır. Güneyinde Maraş ovası uzanırken, kuzeyinde Ahır Dağı 1816 m’ye kadar yükselir (Bertiz, Sandal 2015: 637).

3.1.3. Araştırma Alanının Nüfus Yapısı ve Sosyo-Ekonomik Durumu

Kahramanmaraş ili 2012 yılında yürürlüğe giren değişiklikle Kahramanmaraş Büyükşehir olarak sınıflandırılmış 2014 yılında fiili olarak merkez Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri sınırları belirlenerek aktif olarak hizmete başlamıştır. Nüfus yoğunluğu 2018 yılında 79 /km² olarak karşımıza çıkmaktadır. Kahramanmaraş şehrinin nüfusu 1927 yılında 25.982 iken 1970’de 110.761’e yükselmiş 2010 yılında ise 412.252 olmuştur. 2018 yılında Kahramanmaraş ilinin toplam nüfusu 1.144.851 iken merkez nüfusu (Onikişubat, Dulkadiroğlu ilçeleri toplamı) 641.317 kişiye yükselmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir olarak sınıflandırıldıktan sonrada gelişimini ve nüfus olarak artışı sürekli olarak devam etmiştir. Aktif yaşayan nüfusa bakıldığında en fazla (418.379) Onikişubat ilçesinde olduğu görülmektedir. Onikişubat ilçesi içerisinde toplam %36,54 bir oranda nüfusa sahip olduğu, Dulkadiroğlu ilçesinin ise %19.47'lık bir orana sahip olduğu 2018 yılı sonu itibariyle karşımıza çıkmaktadır.

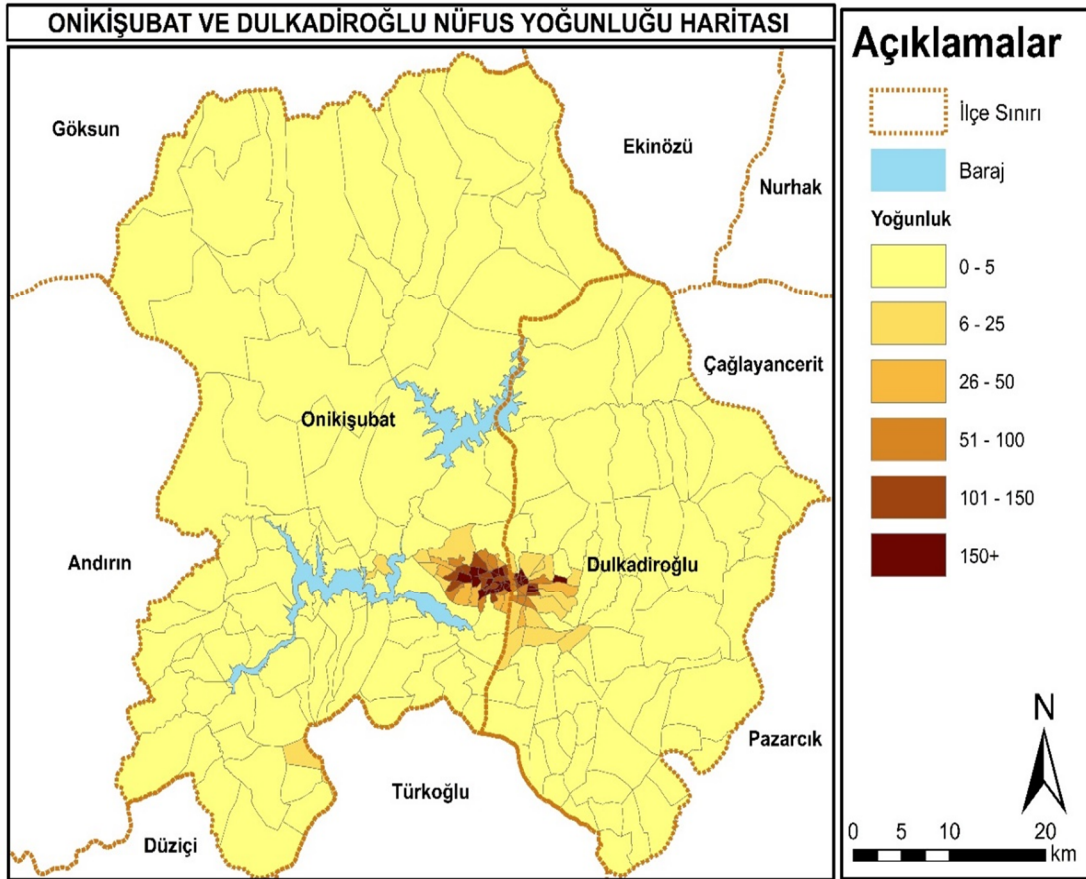
Kahramanmaraş merkez ilçeleri olarak sınıflandırılan bu iki ilçe toplamda 2018 yılı sonu itibariyle %56,01 oranında nüfusa sahip olduğu ve bu iki ilçenin sınırlarında yerleşim gösterdikleri karşımıza çıkmaktadır (Tablo 3.1).

Tablo 3. 1. Kahramanmaraş İli İlçe Nüfusları ve Oransal Dağılımı (TÜİK 2018)

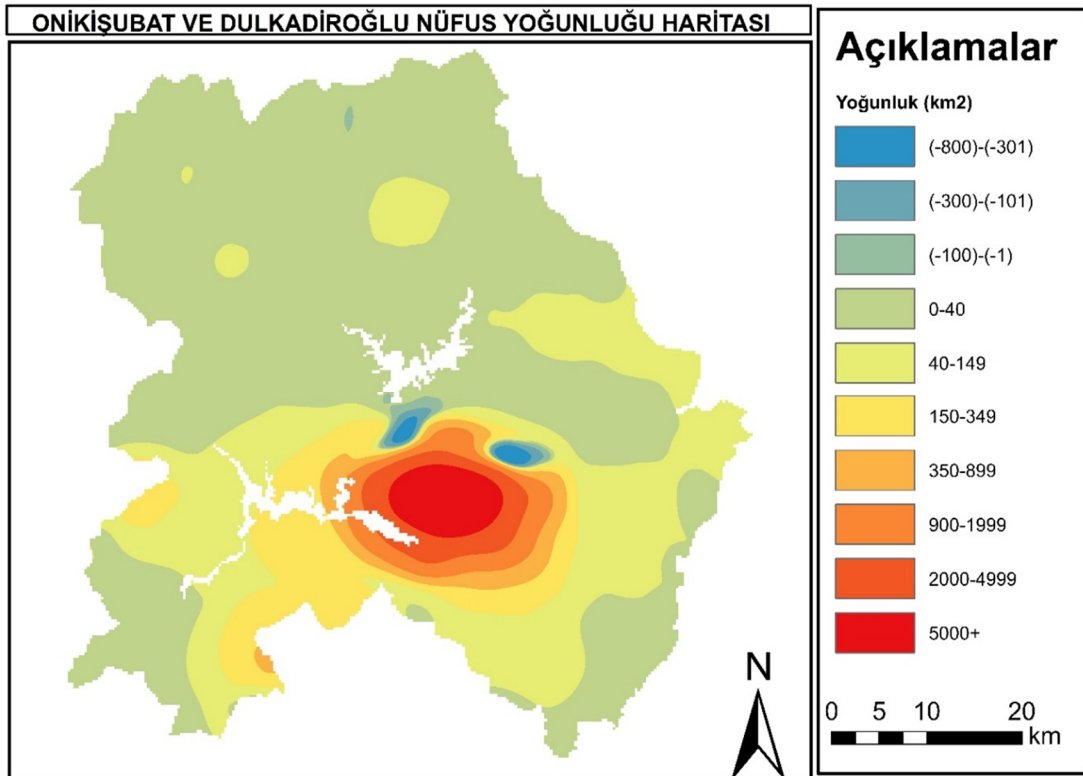
İlçe Adı	Nüfusu	Erkek	Kadın	Nüfusun Oransal Dağılımı (%)
Onikişubat	418.379	209.407	208.972	36,54%
Dulkadiroğlu	222.938	114.173	108.765	19,47%
Elbistan	142.548	72.886	69.662	12,45%
Afşin	81.423	41.297	40.126	7,11%
Türkoğlu	73.770	37.971	35.799	6,44%
Pazarcık	68.838	34.635	34.203	6,01%
Göksun	55.985	28.378	27.607	4,89%
Andırın	33.193	16.929	16.264	2,90%
Çağlayancerit	23.346	11.976	11.370	2,04%
Nurhak	12.592	6.514	6.078	1,10%
Ekinözü	11.839	6.244	5.595	1,03%

Kahramanmaraş şehri Ahır Dağı'nın güney eteklerinde kurulmuştur. Bu yüzden şehir merkezi engebeldir. Şehrin merkezi dışında kalan bazı bölgeler düzlük olsa da geneli engebeli bir yapıya sahiptir. Şehir Akdeniz İkliminin etkisi altındadır. Kahramanmaraş'ın büyükşehir statüsüne sahip olmasından sonra merkez ilçenin ikiye bölünmesiyle oluşturulan Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerinde Kahramanmaraş il nüfusunun %56,01'si ikamet etmektedir. Söz konusu alanda ikamet eden nüfus 641,317 dir. Kahramanmaraş il merkezinin bulunduğu bu alan aynı zamanda tarihi ve kültürüyle önemli bir konumdur.

Nüfus yoğunluğunun ilçe merkezlerinde yoğunlaştığı ve bu alanın aynı zamanda şehrin ilk yerleşim çekirdeğini de içine aldığı görülmektedir. Yoğunluk kent merkezi ile kentin batısında ve doğusunda yeni kurulan bazı mahallelerde fazladır. Çalışma alanını kapsayan Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerine ait merkez 89 mahallenin nüfus yoğunluk haritasında ve nüfus yoğunluğu interpolasyon haritasında bu durum açıkça ortaya konulmuştur (Şekil 3.5, 3.6).

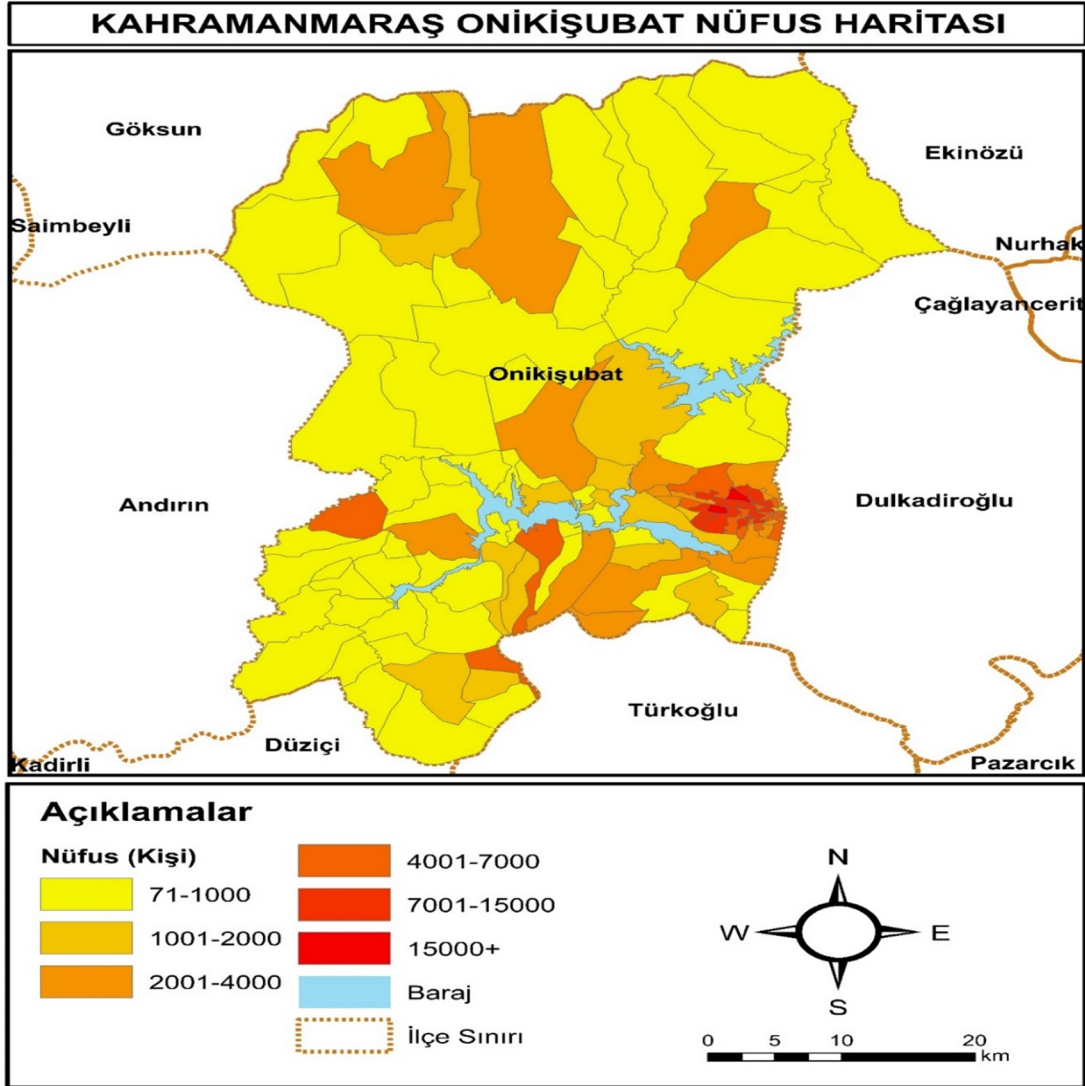

Şekil 3. 5. Araştırma Alanı Nüfus Yoğunluğu Haritası

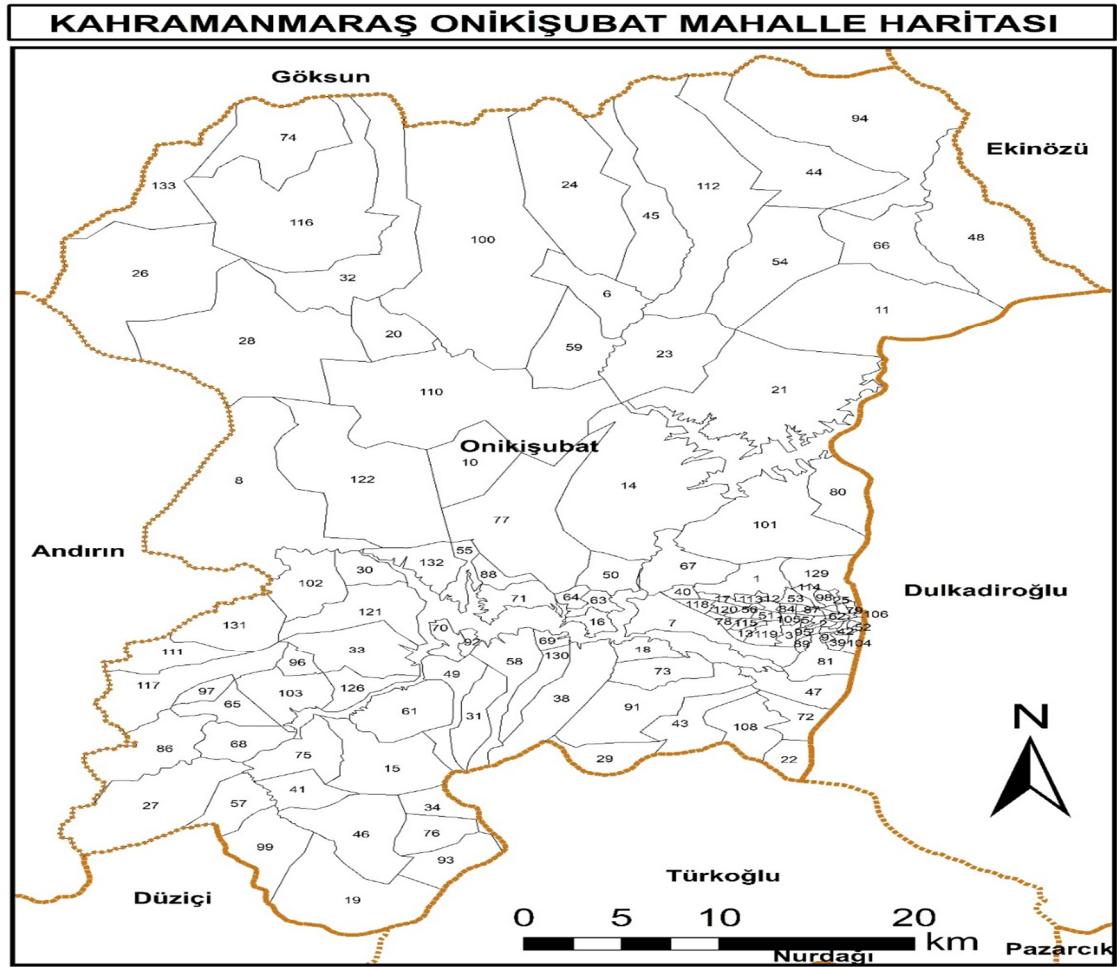

Şekil 3. 6. Araştırma Alanı Nüfus Yoğunluğu İnterpolasyon Haritası

Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçesi olarak merkez iki ayrı ilçe statüsüne verilmesiyle beraber köy statüsünde olan alanlarda mahalle statüsüne getirilmiştir. Bununla birlikte Onikişubat ilçesi toplamda 130 mahalleden oluşur ve bu alanda 418.379 kişi ikamet eder (Şekil 3.7, 3.8). Onikişubat ilçesi Kahramanmaraş il nüfusunun 418379 (%36,54'lık) kişinin yaşadığı bir ilçe konumuna gelmiştir. İlçenin genel karakteristik özelliklerine baktığımızda yeni yapıların ve yerleşim alanların yoğunlukta olduğu alanlarda görsel, estetik ve sosyal açıdan daha yaşanabilir bir şehir oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir (Tablo 3.2- Şekil 3.9).

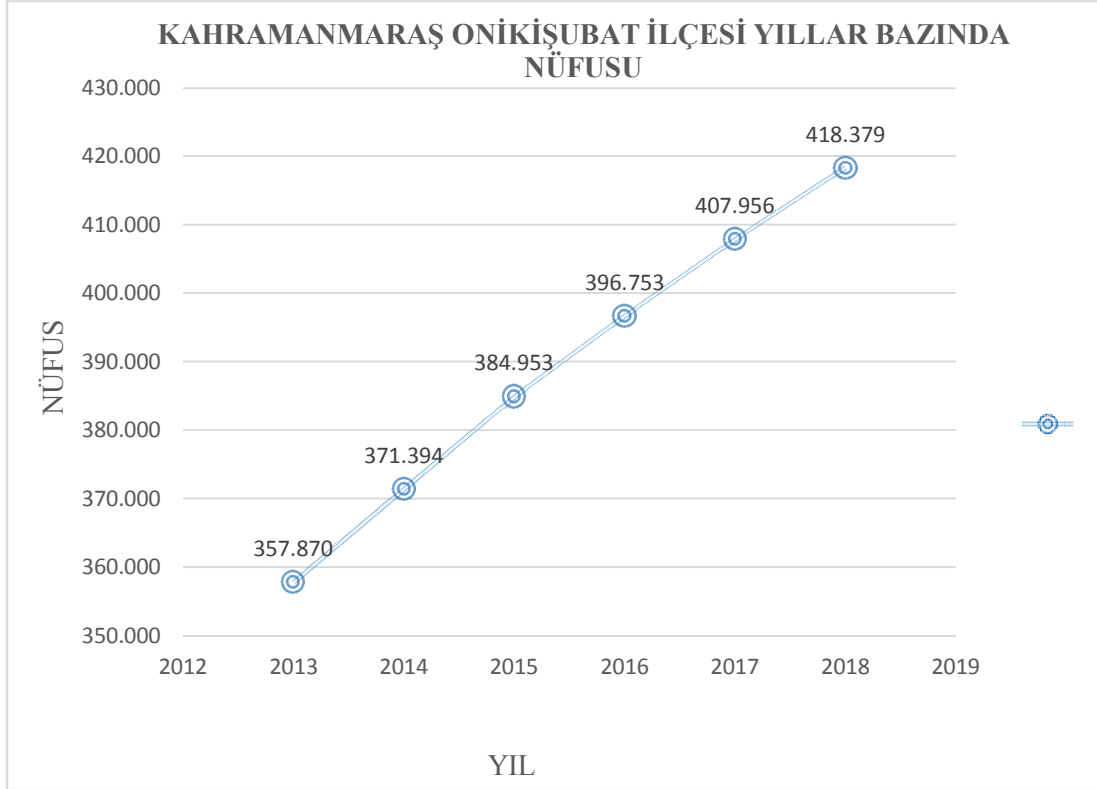
Şekil 3. 7. Onikişubat İlçesinin Mahalle Bazında Nüfus Büyüklüğü Haritası

Şekil 3. 8. Onikişubat İlçesinin Mahalleleri Dağılışı Haritası

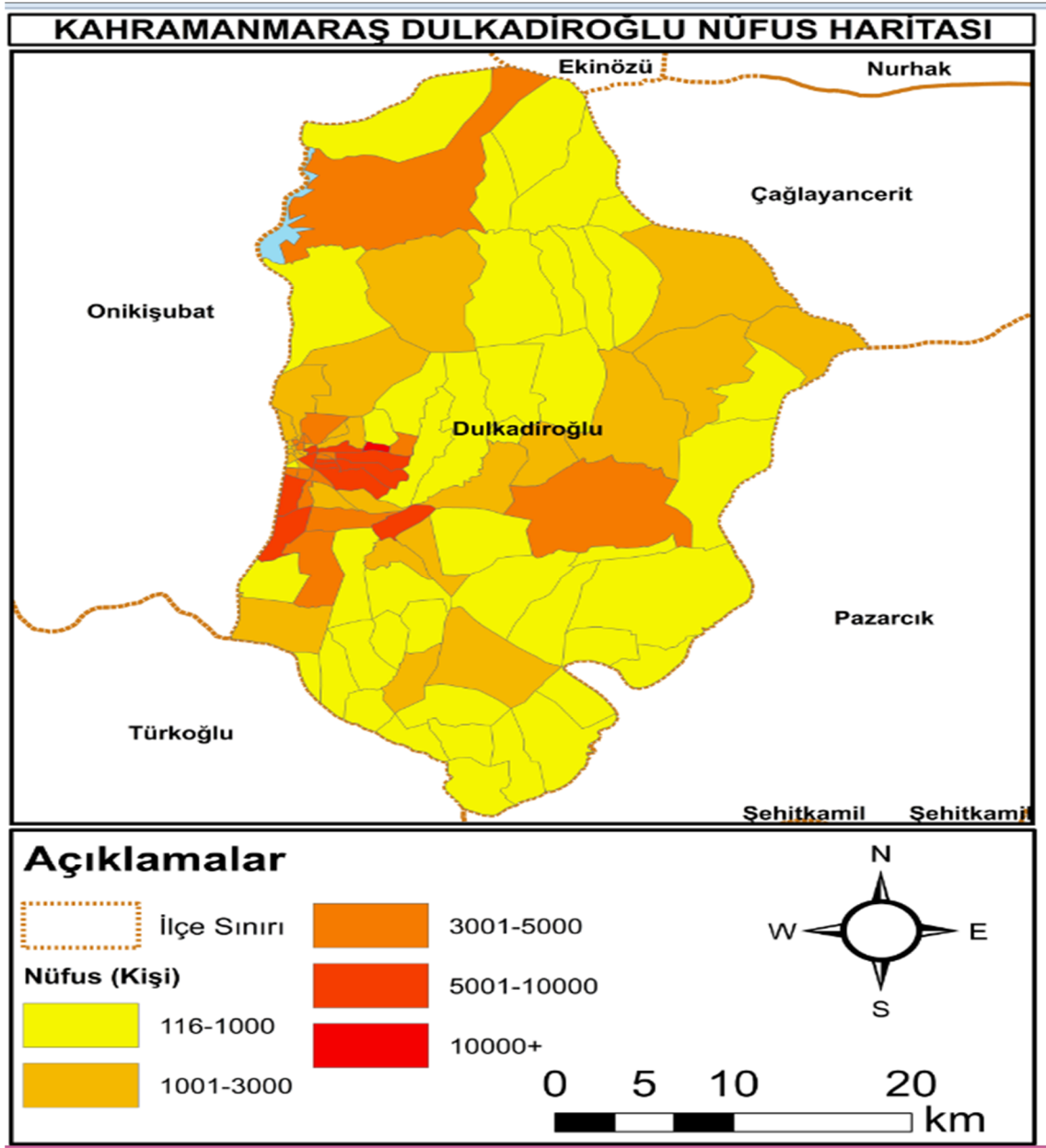
Tablo 3. 2. Onikişubat İlçesi'nde Nüfusun Gelişimi(Tüik 2018)

Kahramanmaraş Onikişubat İlçesi Yıllar Bazında Nüfusu			
Yıl	Onikişubat Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2018	418.379	209.407	208.972
2017	407.956	204.571	203.385
2016	396.753	199.426	197.327
2015	384.953	193.265	191.688
2014	371.394	186.922	184.472
2013	357.870	180.710	177.160

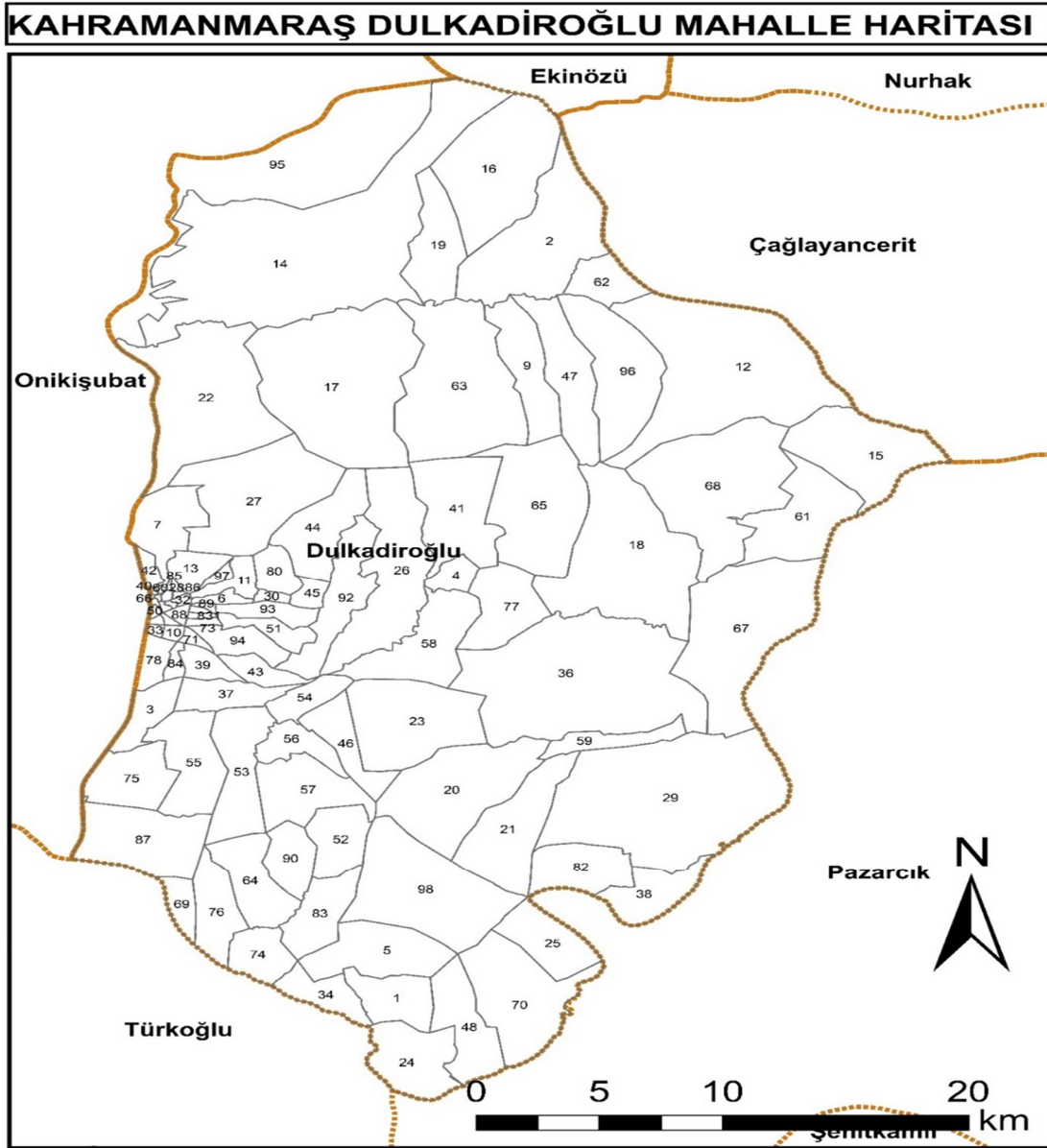

Şekil 3. 9. Onikişubat İlçe Statüsü Sonrası Nüfus Gelişimi (2013-2018)

Diğer taraftan Dulkadiroğlu ilçesi Kahramanmaraş'ın ilk yapı taşlarının oluşturduğu tarihi ve kültürel yapıların yoğun olarak yer aldığı geçmişi ve kuruluşu çok eskilere dayanan birçok mahalleyi içinde barındırmaktadır. Dulkadiroğlu ilçesi 99 mahalleden oluşmakta ve bu alanda 222.938 kişi ikamet etmektedir. Merkez mahallerde nüfus daha kalabalıktır (Şekil 3.10, 3.11). Kahramanmaraş'ın nüfus olarak ikinci büyük ilçesidir. Toplam il nüfusunun %19,47'lik kısmı bu alanda ikamet etmektedir. Nüfus geçmişten günümüze sürekli artmaktadır (Tablo 3.3-Şekil 3.12). Kahramanmaraş şehrinin eski yerleşim birimlerinin çoğu Dulkadiroğlu ilçesindedir. Yeni projeler ve kentsel dönüşüm planları ile restorasyon ve kentsel dönüşüm ile bölge turizme ve yeni yaşam alanlarına kavuşmaktadır. Söz konusu iki ilçenin Kahramanmaraş'ın gelecekte sosyo-kültürel ve ekonomik yapısında etkilerinin fazla olması için geliştirilebilir yönlerinin tespit edilmesi gereklidir.

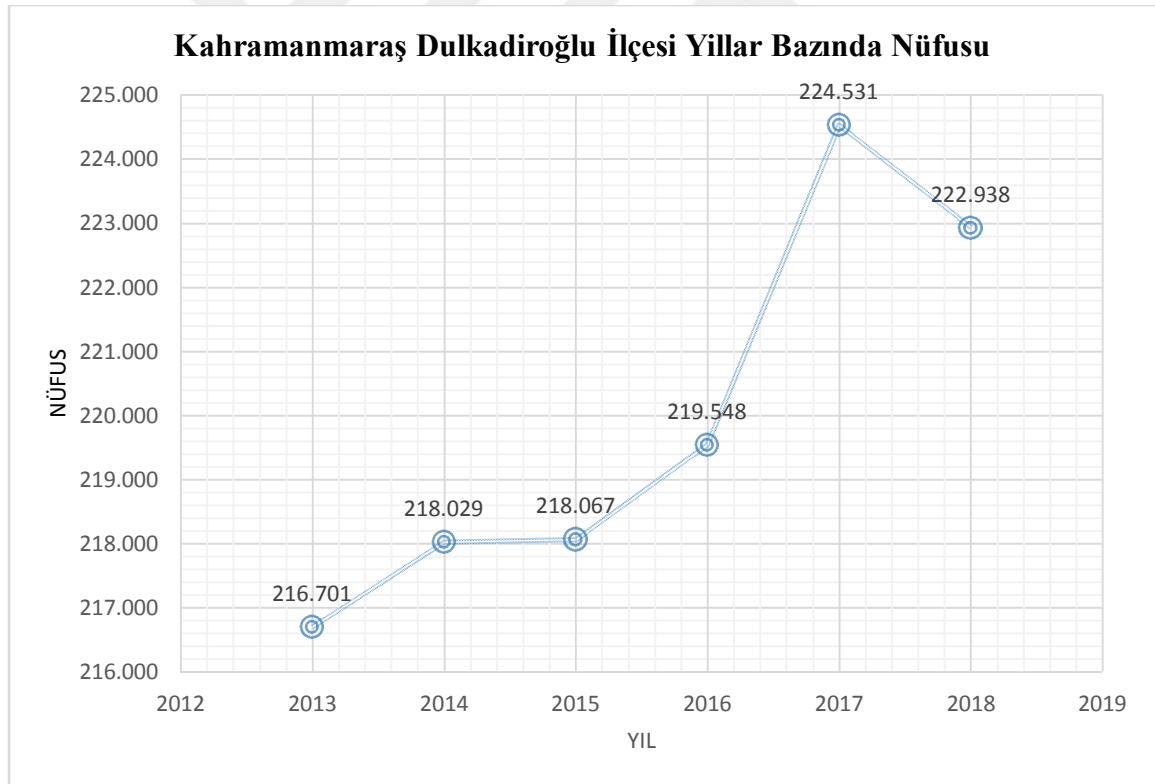
Şekil 3. 10. Dulkadiroğlu İlçesinin Mahalle Bazında Nüfus Büyüklüğü Haritası

Şekil 3. 11. Dulkadiroğlu İlçesinin Mahalle Dağılışı Haritası

Tablo 3. 3. Dulkadiroğlu İlçesinin 2012 Yıllı Sonrası Nüfus Grafiği (Tüik 2019)

Kahramanmaraş Dulkadiroğlu İlçesi Yıllar Bazında Nüfusu			
Yıl	Dulkadiroğlu Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2018	222.938	114.173	108.765
2017	224.531	115.002	109.529
2016	219.548	112.581	106.967
2015	218.067	111.631	106.436
2014	218.029	111.641	106.388
2013	216.701	110.718	105.983

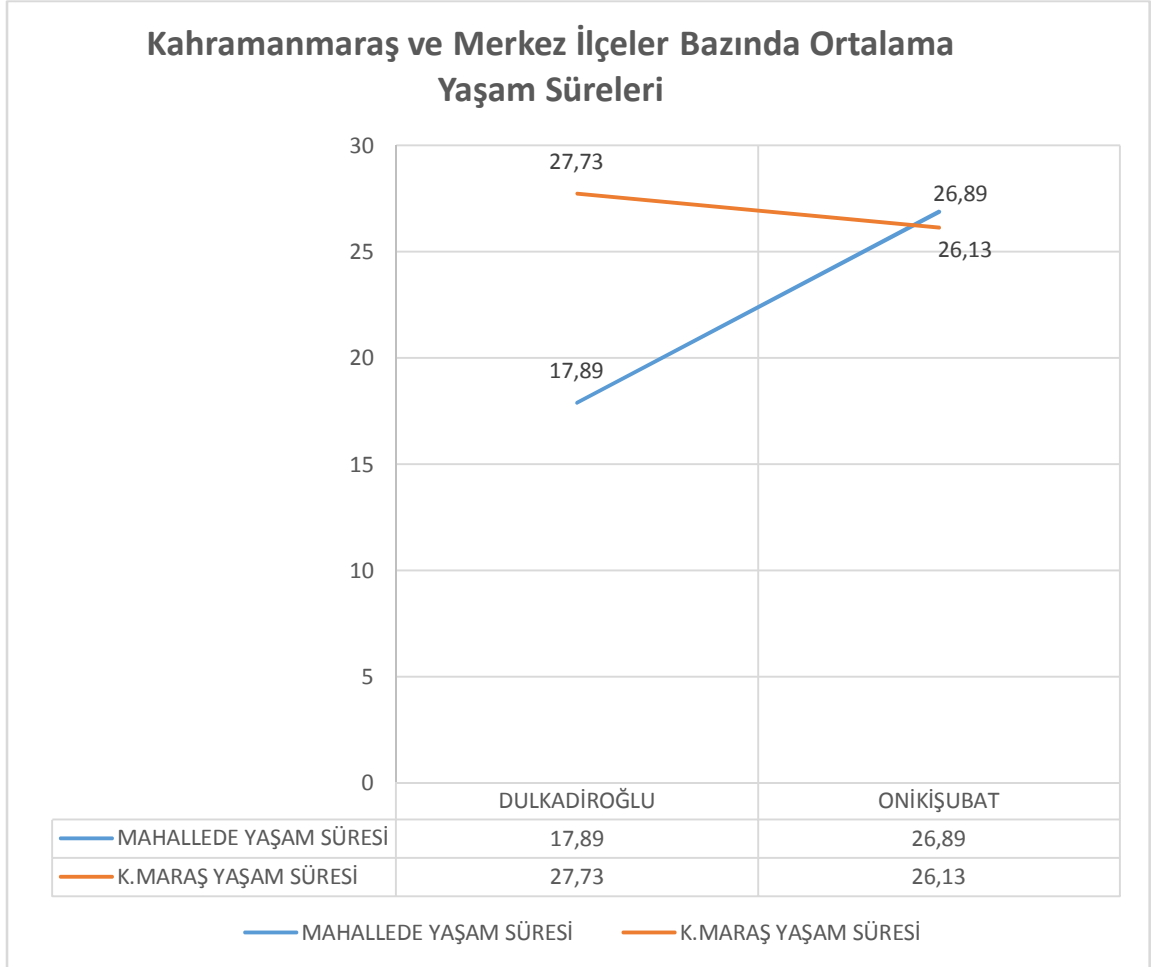

Şekil 3. 12. Dulkadiroğlu İlçesinin 2013-2018 Yılları Arası Nüfus Grafiği

Nüfus artışının Kahramanmaraş'a uygulanan kalkınma teşvik ve ayrıcalıklarının büyük etkisi olmuştur (Öztürk ve Ozan, 2005). Kahramanmaraş ekonomik olarak gelişmekte olan sanayi alanında ileri derecede yatırım yapılan şehirler arasında yer almaktadır. Şehirde sanayi faaliyetlerinin artması sonucu çevre illerden özellikle doğu

illerinden gelen göç oranı her geçen gün artmıştır. Buna paralel olarak inşaat sektöründe de olumlu gelişmeler görülmüştür.

Sahada yapılan anket uygulamasına göre Kahramanmaraş'ta yaşayan insanların bulundukları ilçede ve mahallede ikamet süresi belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre Dulkadiroğlu ilçesinde ikamet süresi 27,73 yıl iken aynı mahallede yaşamını sürdürme süresi ise 17,89 yıl olarak tespit edilmiştir. Bu durum Onikişubat ilçesi bazında değerlendirildiğinde ilçede bulunma süresi 26,13 yıl iken aynı mahallede yaşamını sürdürme süresi ise 26,89 yıl olarak ortaya çıkmıştır (Şekil 3.13).

Şekil 3. 13. Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerinde Ortalama Mahallelerde Yaşam Süreleri

Kahramanmaraş'ta şehir gelişim şekline bakıldığında batı yönlü bir gelişim söz konusudur. Bu gelişim yönlerine bakıldığında, Ahır Dağının bulunduğu kuzey yönü dışında güney yönünde Adana ve Gaziantep yolları çevresine, doğu yönünde ise Doğukent istikametine doğru olmuştur. Ancak Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinin etkisi başta olmak üzere birçok kamu kurum kuruluşunun şehrin batısında kurulması ağırlıklı olarak batı yönünde bir gelişim sağladığı göstermektedir. Bir çok yatırım ve yerleşim alanı bu yönlü hareket göstermektedir (Bertiz, Sandal 2015:637).

İnşaat alanlarının daha çok şehrin Onikişubat ilçesi sınırları içerisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı zamanda inşaat satış sayıları da bu durumu teyit

etmektedir. 2018 Aralık ayı dâhil olmak üzere toplamda Dulkadiroğlu ilçesinde 1380 konutun satışı yapılırken (Tablo 3.4), Onikişubat ilçesine aynı dönemde 8658 konutun satışı yapılmıştır (Tablo 3.5).

Tablo 3. 4. Dulkadiroğlu İlçesi Konut Satış Sayıları(Tük 2019)

Dulkadiroğlu İlçesi Konut Satış Sayıları				
Aylar	2015	2016	2017	2018
Ocak	59	82	151	171
Şubat	65	97	167	160
Mart	64	424	195	182
Nisan	99	166	167	200
Mayıs	93	571	196	173
Haziran	74	100	136	194
Temmuz	70	99	215	300
Ağustos	118	170	208	284
Eylül	85	196	251	325
Ekim	101	191	223	334
Kasım	113	211	219	170
Aralık	147	214	224	284

Tablo 3. 5. Onikişubat İlçesi Konut Satış Sayıları(Tük 2019)

Onikişubat İlçesi Konut Satış Sayıları				
Aylar	2015	2016	2017	2018
Ocak	459	397	639	583
Şubat	446	490	607	615
Mart	565	585	855	746
Nisan	569	582	731	642
Mayıs	477	573	659	698
Haziran	516	656	508	714
Temmuz	509	600	676	789
Ağustos	574	813	766	647
Eylül	484	672	1056	904
Ekim	548	748	743	971
Kasım	557	764	714	589
Aralık	753	851	718	760

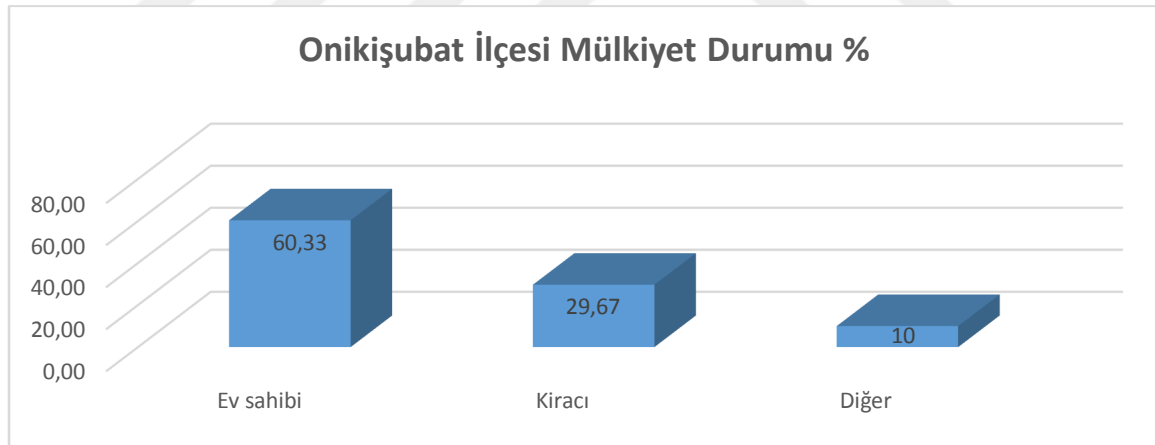
Günümüzde insanların en çok ekonomik giderlerini oluşturan kısımların başında barınma ihtiyacını karşılayacak bir eve sahip olması gelmektedir. Kahramanmaraş ilinde yaşayan mülkiyet sahip olma durumuna baktığımızda ev sahibi olanların oranı

%72,4 kiracıların oranı %18,4 lojmanlarda oturanların oranı %1,7 ev sahibi değil ancak kira ödemeyen oranı ise %7,5'lik kısmı oluşturmaktadır (Tablo 3.6). Günümüzde özellikle kent merkezinde bir konuta sahip olmak şehirleşme eğilimi nedeniyle de büyük önem arz etmektedir. Günümüz koşullarında çok farklı ihtiyaç türlerinin ortaya çıkması sebebiyle ekonomik açıdan ev sahibi olma konusunda büyük zorluk çekilmektedir.

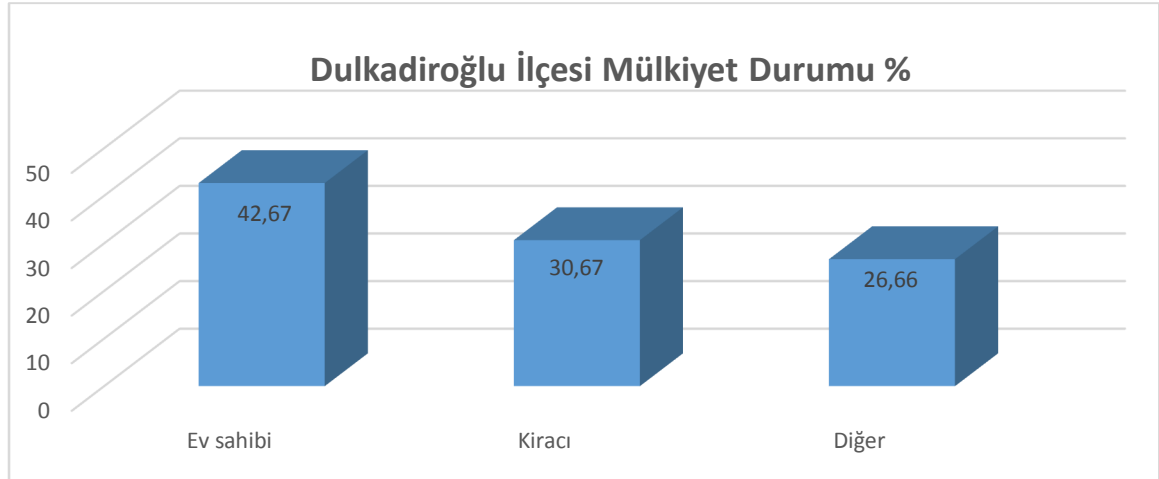
Tablo 3. 6. Kahramanmaraş İli Mülkiyet Durumu(Tük 2018)

Kahramanmaraş Mülkiyet Durumu					
İl	Toplam %	Ev sahibi	Kiracı	Lojmanda oturan	Ev sahibi değil ama kira ödemiyor
Kahramanmaraş	100,0	72,4	18,4	1,7	7,5

Kahramanmaraş ilinin merkez ilçeleri olan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde mülkiyet durumuna bakıldığında Onikişubat ilçesinde ev sahibi olanların oranı %60,33 iken kiracı olanların oranı %29,67, diğer kısımda yer alanlar ise %10 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma Dulkadiroğlu ilçesinde ise ev sahibi olanların oranı %42,67, kiracı olanlar %30,67, diğer kısımda yer alanlar ise %26,66 olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.14, 3.15).

Şekil 3. 14. Onikişubat İlçesinde Konut Mülkiyet Durumu

Şekil 3. 15. Dulkadiroğlu İlçesinde Konut Mülkiyet Durumu

Kahramanmaraş şehri çok eski bir yerleşim yeri olması sebebiyle eski ve yeninin bir arada görebileceği bir şehir yapısı ve mimariye sahiptir. Bu sebeple beraber şehri oluşturan konut tipleri de farklılık göstermektedir. Şehrin genel dokusuna baktığımızda 3 farklı yerleşim tipi karşımıza çıkmaktadır. Tek katlı binalar, mahalle tipi 2-4 kat arası olan binalar ve apartman dairesi olarak tanımladığımız 5 kat ve üzeri olan binalar olarak görülmektedir (Foto 4.1, 4.2, 4.3).

Foto 3. 1. Saha Çalışmasından Tek Katlı Bina Örneği (Binevler Mahallesi/Onikişubat İlçesi)

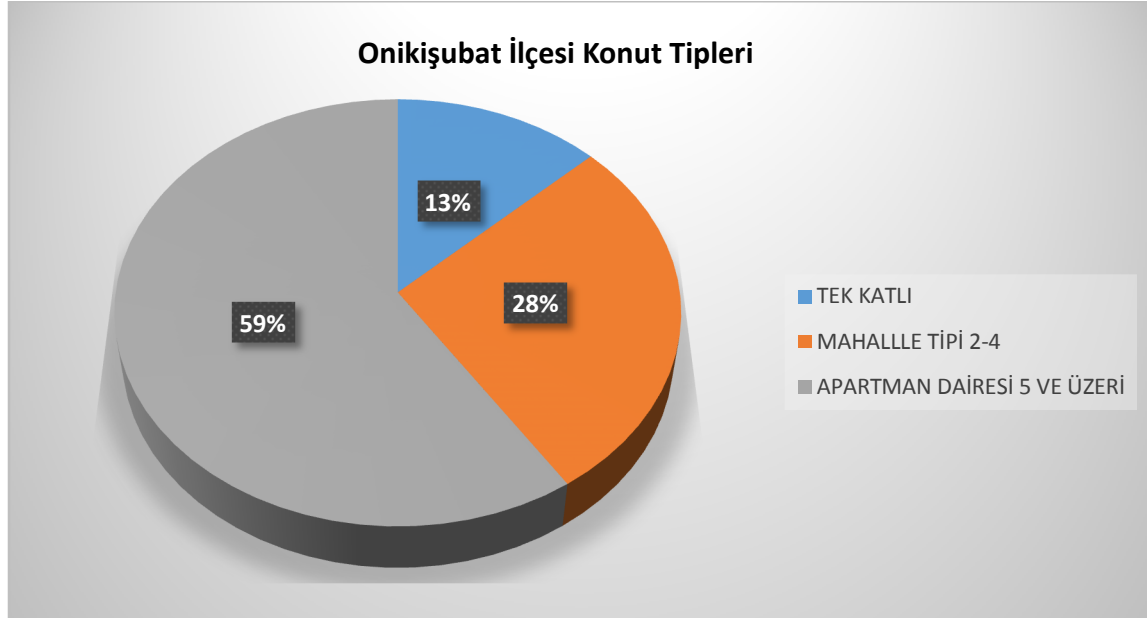

Foto 3. 2. Saha Çalışmasından Mahalle Tipi 2-4 Kat Arası Olan Bina Örneği (Yusuflar Mahallesi/Dulkadiroğlu İlçesi)

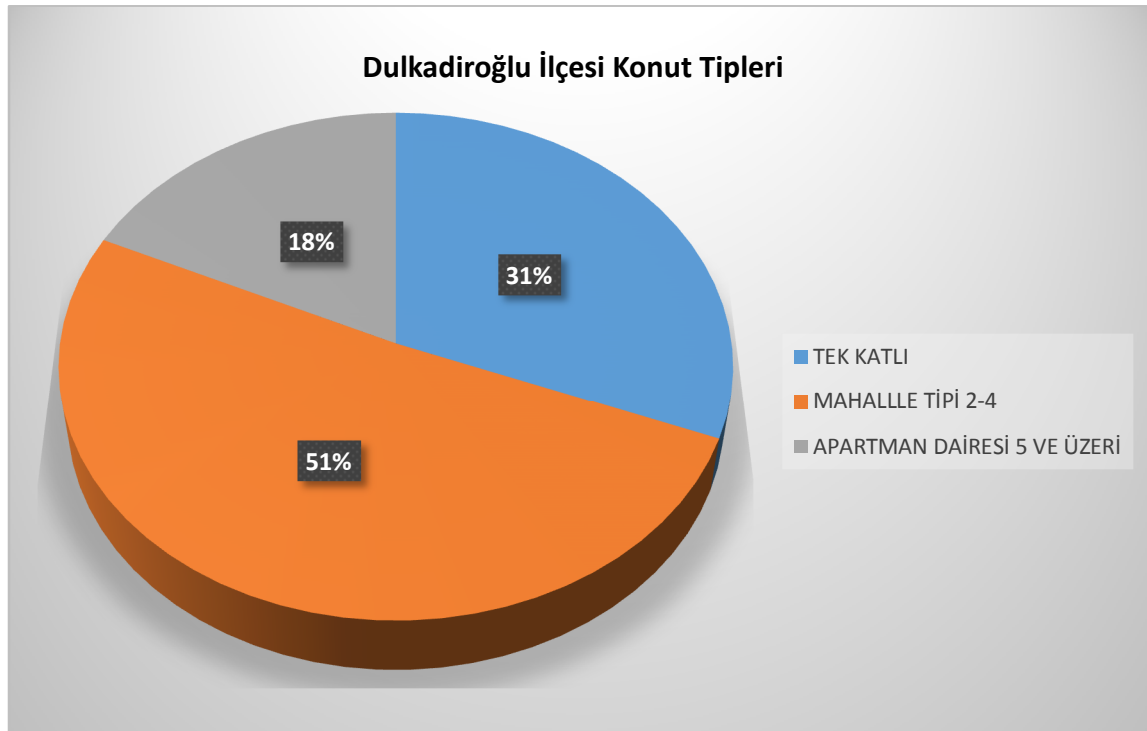
Foto 3. 3. Saha Çalışmasından 5 Kat ve Üzeri Olan Bina(Apartman) Örneği (Binevler Mahallesi/Onikişubat İlçesi)

Bu tip konutlara Kahramanmaraş merkez ilçelerinden Onikişubat ilçesinde tek katlı olan binaların oranı %13 iken mahalle tipi (2-4 kat) olarak değerlendirdiğimiz binalarda %28, apartman daresi olarak değerlendirdiğimiz 5 kat ve üzerinde yer alan dairelerin oranı ise %59 olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.16)

Şekil 3. 16. Onikişubat İlçesi Konut Tipleri Oranları

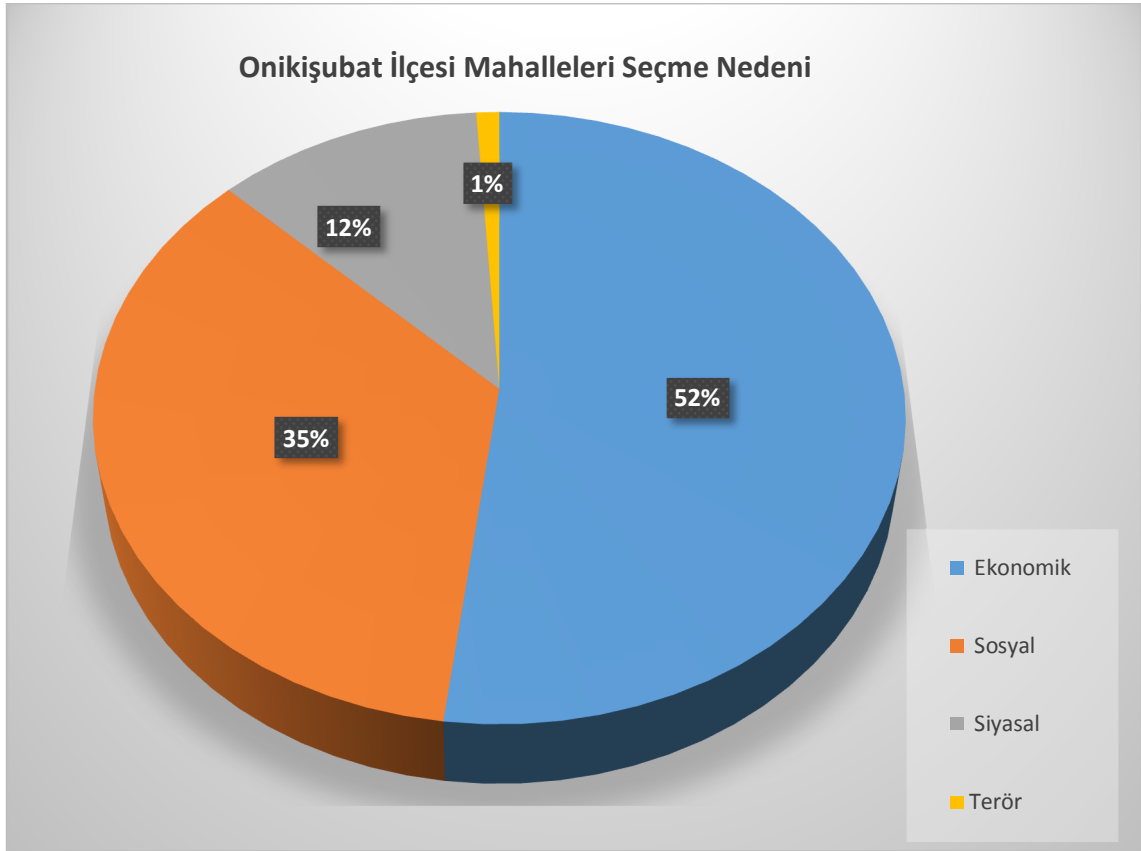
Dulkadiroğlu ilçesinde ise tek katlı olan konutların oranı %31, mahalle tipi (2-4 kat) olarak değerlendirdiğimiz konutların %51, apartman daresi olarak değerlendirdiğimiz 5 kat ve üzerindeki dairelerin oranı ise %18 olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.17).

Şekil 3. 17. Dulkadiroğlu İlçesi Konut Tipleri Oranları

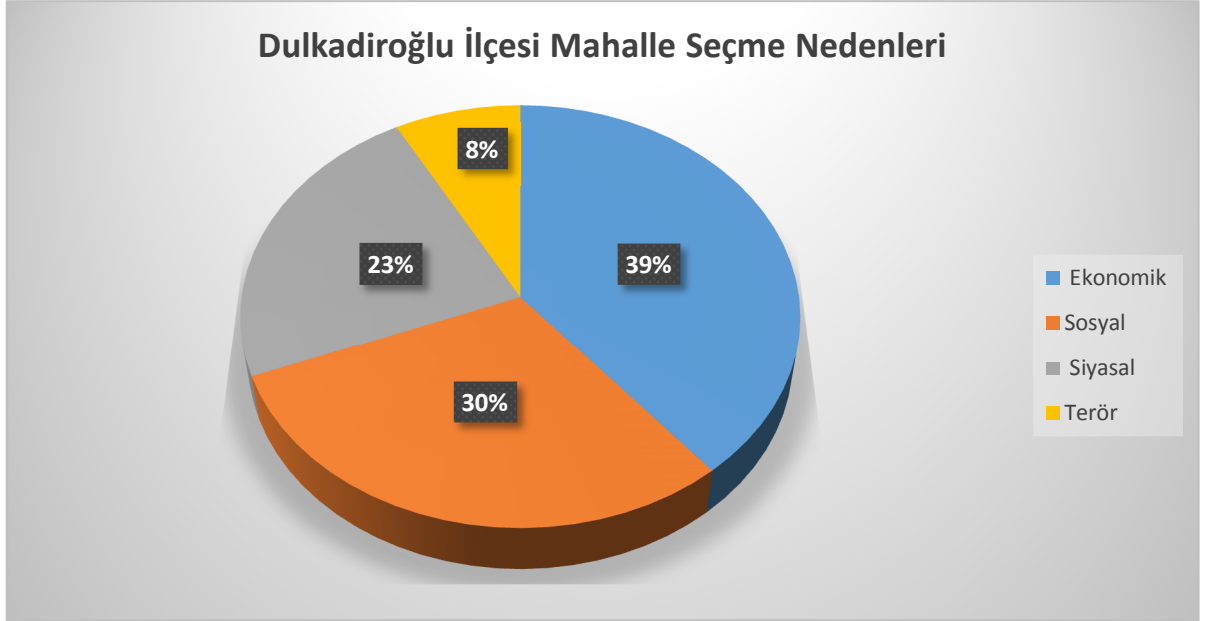
İnsanların yaşadıkları yeri tercih ederken belirli kriterleri vardır. Kendi yaşadıkları hayat standartlarındaki iyileşmelere bağlı olarak insanlar gerektiğinde bulundukları illerde, ilçelerden hatta küçük ölçekte mahallelerinden taşınarak daha iyi şartlarda yaşamak için farklı yerlere gitme gereksinimi duymaktadır. Bu durum her insan için farklı sebepler çerçevesinde meydana gelir. Bu duruma neden olan durumlar genellikle ekonomik, siyasal ve sosyal gelişmişlik durumu gibi etmenler etkili olmaktadır.

Yapılan anket çalışmasında çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde Onikişubat ilçesinde halkın %52 si ekonomik sebepten dolayı, %35 sosyal çevre ve yaşamsal faaliyetler bakımından, %12 si ise siyasal sebepleri dikkate alarak mahalle seçmektedir (Şekil 3.18).

Şekil 3. 18. Onikişubat İlçesi Mahalleleri Seçme Neden

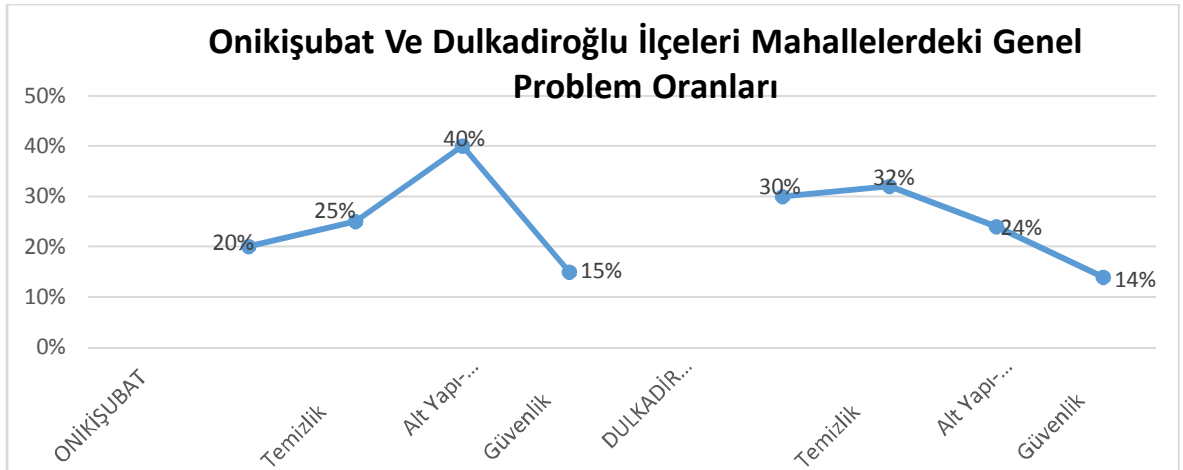
Dulkadiroğlu ilçesine ise mahalle tercihlerinde %39 ekonomik, %30 sosyal çevre ve yaşamsal faaliyetler, %23 siyasal sebepler, %8 ise terör etkili olmaktadır (Şekil 3.19).

Şekil 3. 19. Dulkadiroğlu İlçesi Mahalleleri Seçme Nedeni

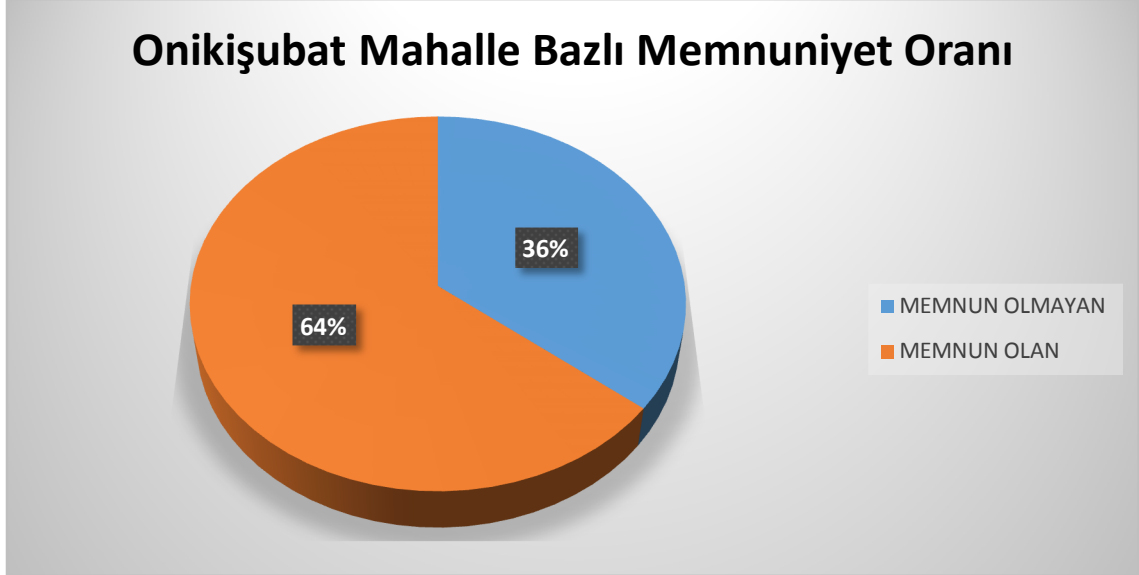
Türkiye'deki tüm şehirlerde olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da yaşayan insanların yaşadığı alanla ilgili belli başlı sorunları olduğu ve bunların sürekli hale gelmesinden dolayı rahatsızlık duyduğu görülmektedir. Yapılan anket çalışması verileri göz önüne alındığında Onikişubat ilçesinde yaşayan insanların yaşadığı alanla ilgili en büyük sorun olarak %40 oranında alt yapı ve yol (ulaşım) problemlerini görmektedirler. Bunu %25'lik oranda temizlik, %20'lik oranında şehirdeki çarpık yapılaşmanın getirmiş olduğu sorunlar ve %15 oranında ise güvenlikle ilgili sorunlar takip etmektedir (Şekil 3.20). Şehrin ekonomik dönüşümüne, nüfus artışına ve insan talebinin uygun bir şehrsel mekan gelişimine, yeterli bir rantabl ulaşım sistemi gerçekleştirilememiştir. Bu nedenle şehirdeki birçok problemin yanında yetersiz altyapı, ulaşım ve diğer kentsel sorunlar ortaya çıkmıştır (Sandal ve Karademir, 2013).

Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan insanlar için ise en büyük sorunun %32'lik bir dilimle temizlik konularıyla ilgili olduğu, bunu %30 oranında çarpık yapılaşma, %24 alt yapı ve ulaşım, %14 oranında güvenlikle ilgili sorunların takip ettiği görülmektedir (Şekil 3.20).

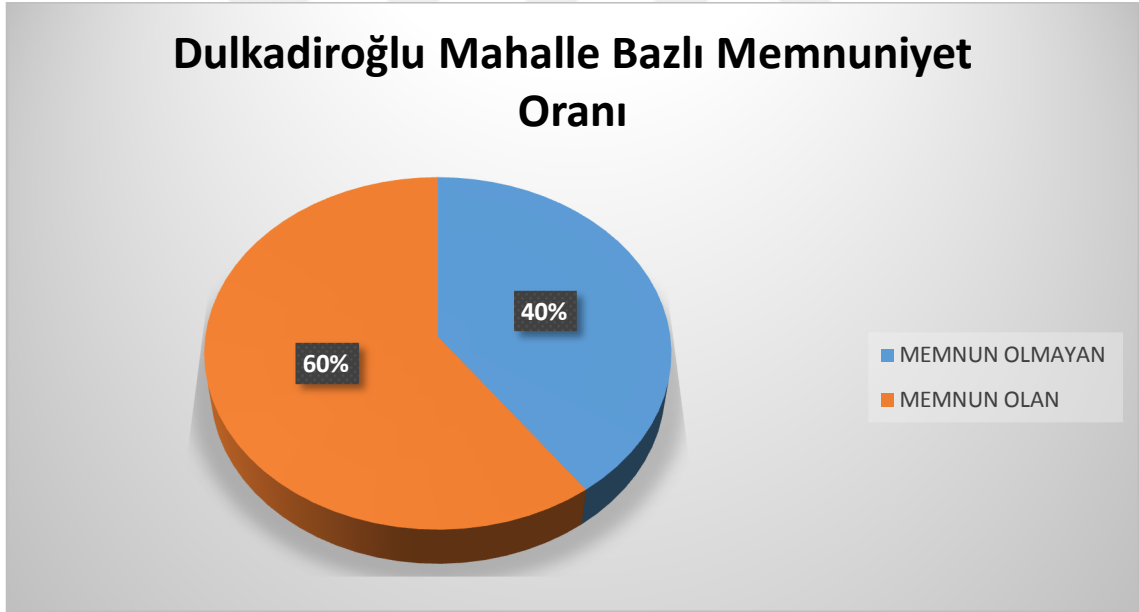

Şekil 3. 20. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Mahallelerdeki Genel Problemlerin Dağılımı

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde yaşayan insanların yaşadıkları ortamda ve sosyal hayattaki memnuniyet oranlarına bakıldığında Onikişubat ilçesinde bu oran %64 iken Dulkadiroğlu ilçesinde %60 oranındadır (Şekil 3.21, 3.22).

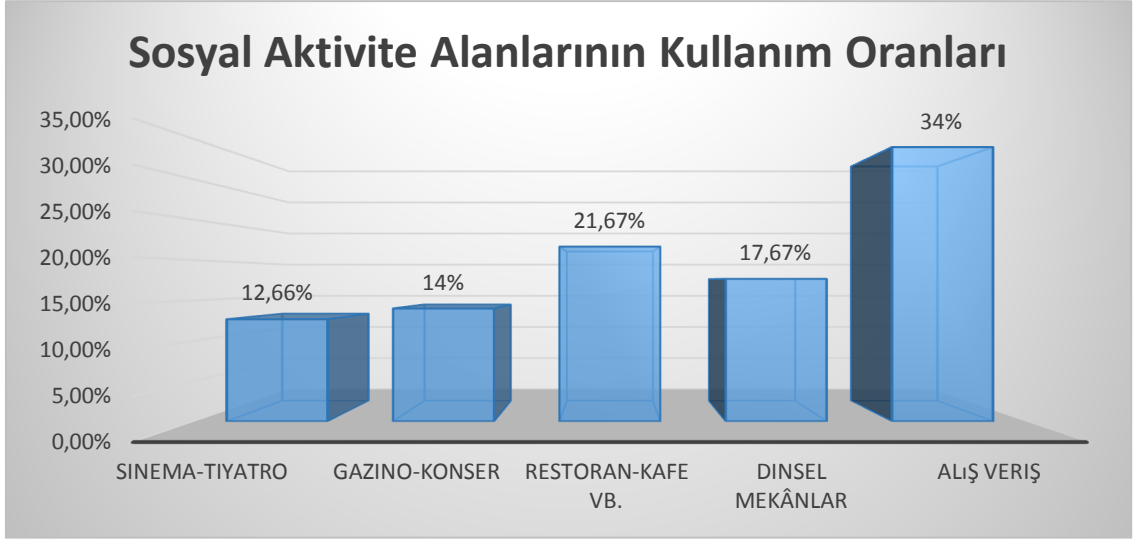

Şekil 3. 21. Onikişubat İlçesinde Memnuniyet Oranı Dağılımı

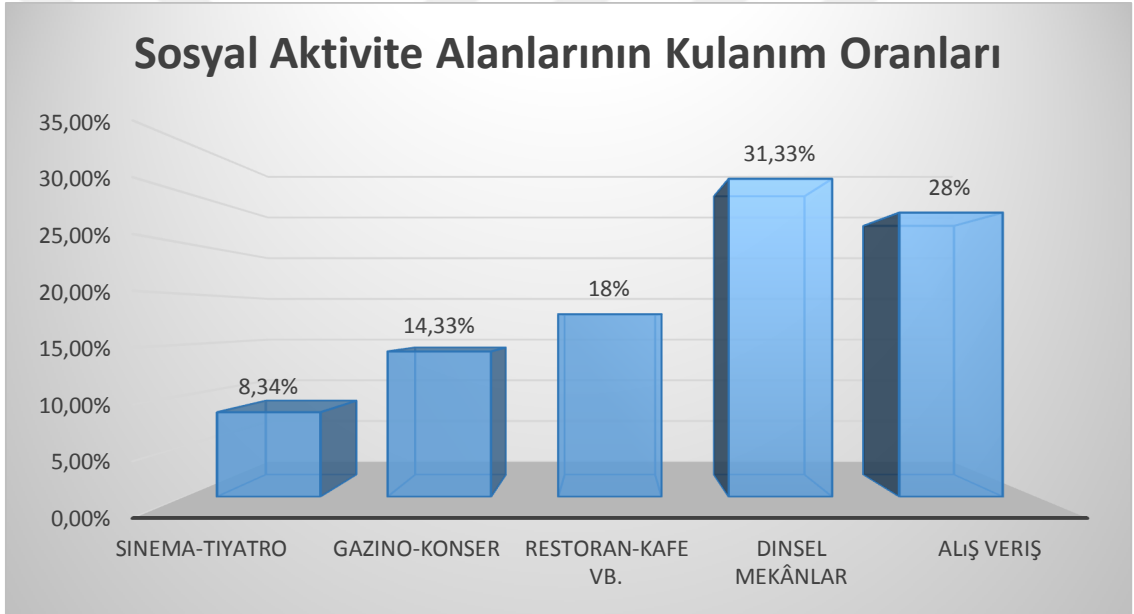

Şekil 3. 22. Dulkadiroğlu İlçesinde Memnuniyet Oranı Dağılımı

İnsanların daha kaliteli ve eğlenceli vakit geçirmelerinde şehirlerdeki aktivite alanlarının rahat ve ulaşılabilir olmasının etkisi büyüktür. İnsanlar günlük hayatta boş zamanlarını geçirebilecekleri kafeler, restoranlar, dinsel mekânlar, alışveriş alanları ve eğlence mekânları gibi alanların olması gerekmektedir. Onikişubat ilçesinde sosyal aktivite alanlarının kullanım durumuna bakıldığında %34 oranında alışveriş alanlarının kullanıldığı %21,67 oranında ise restoran ve kafe gibi alanlarda günlük hayatlarını geçirdiği görülmektedir (Şekil 3.23). Bu duruma Dulkadiroğlu ilçesinde baktığımızda dinsel alanlarda zaman geçirme oranı %31,33 alışveriş alanlarında zaman geçirme oranı ise %28 olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.24).

Şekil 3. 23. Onikişubat İlçesi Sosyal Aktivite Alanlarının Kullanım Oranları

Şekil 3. 24. Dulkadiroğlu İlçesi Sosyal Aktivite Alanlarının Kullanım Oranları

Ayrıca şehirlerde spor alanları ve kültür merkezlerinin yeterli sayıda ve ulaşılabilir olması önemlidir. İnsanların bu alanlara kolay ulaşabilmesi daha kaliteli zaman geçirmesine sebep olmaktadır. Dulkadiroğlu ilçesinde merkezi mahallelerde kişilerin ikamet ettikleri evin herhangi bir spor tesisi veya kültür merkezine ortalama uzaklığı 85 metreden az iken (%36,33 oranında) %63,67 nin evi herhangi bir spor tesisi veya kültür merkezine uzaklığı ortalama 774 metre olarak karşımıza çıkmaktadır. Onikişubat ilçesinde ise merkezi mahallelerde ikamet edenlerin %25,33'nin konutlarının herhangi bir spor tesisi veya kültür merkezine ortalama uzaklığı 61 metre olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ilçede merkezi mahallelerde ikamet edenlerin %74,67 sinin konutunun herhangi bir spor tesisi veya kültür merkezine ortalama uzaklığı 941 metre olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 3.7).

Tablo 3. 7. Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerinin Spor Tesisi Veya Kültür Merkezi Uzaklık Durumu

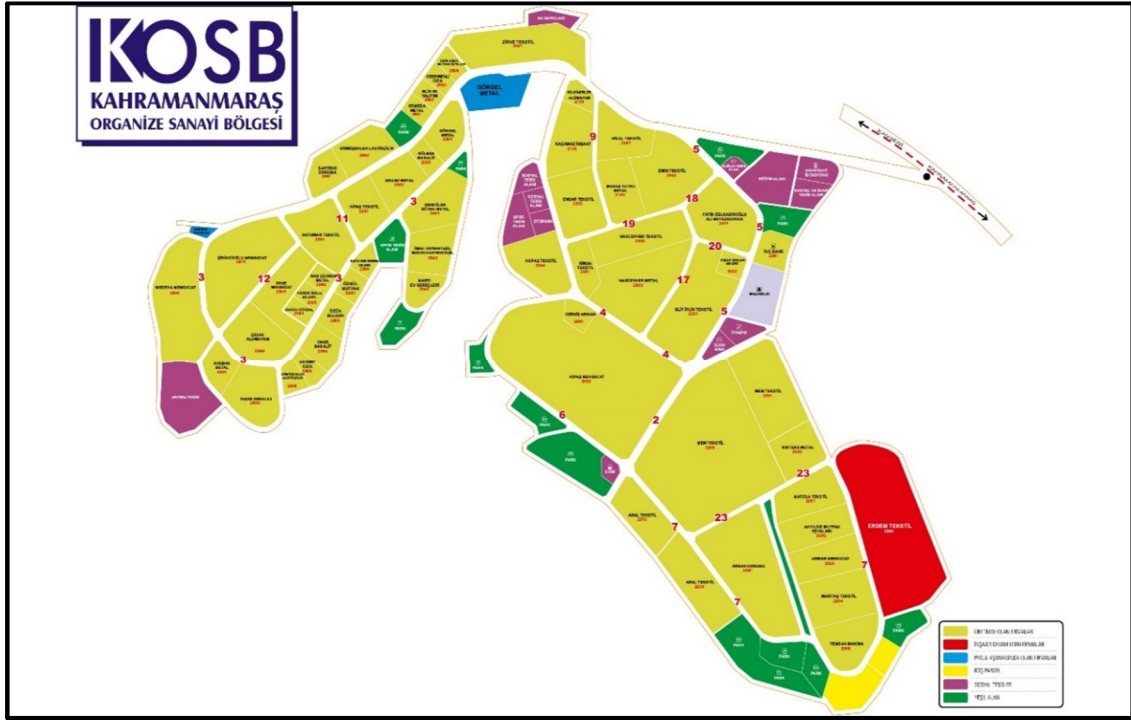
Merkez İlçeler	Ortalama Kişi	0-100 Arası (Ortalama)	0-100 Üzeri(Ortalama)
Dulkadiroğlu	36,33	85	-
	63,67	-	774
Onikişubat	25,33	61	-
	74,67	-	941

3.1.4. Araştırma Alanının Ekonomik Potansiyel Durumu

Kahramanmaraş ili geçen 30-40 yıllık süreçte devlet tarafından verilen teşviklerle ekonomik olarak önemli bir ilerleme ve değişim yaşamıştır. Bu teşvik ve yatırımlar daha çok araştırma alanı içerisinde gerçekleşmiştir. Teşvikten en fazla yararlanan sektörler tekstil ve gıda sanayi olarak ortaya çıkarken birçok sanayi kolunda da ekonomik hareketlilik gözlemlenmektedir. Geçmişten gelen geleneksel el sanatlarından bakırcılığın uzantısı olarak metal mutfak eşyaları sektörü de aynı sanayileşme eğiliminden payını almıştır. Bu sebepten dolayı metal mutfak eşya sektörü tekstilden sonra gelen ikinci önemli sektör konumundadır. Kahramanmaraş'ın tanıtımında büyük rol oynayan sektörün ünü yurtdışına açılan markalarıyla öne çıkmaktadır. Son yıllarda sunduğu avantajlar sayesinde yukarıdaki sayılan sektörler dışında kağıt ve çimento gibi alanlarda da bölge sanayicisinin entegre yatırımlarına ev sahipliği yapan Kahramanmaraş, özellikle gıda konusunda ülkenin bilinen markalarının yatırım kararlarında alternatif yerler arasında bulunmaya başlamıştır.

Kahramanmaraş ili geçmiş dönemlerde verilen ve kısmi olarak devam eden teşviklerle birlikte sanayileşme yönünde büyük atılım yapmıştır. Bu gelişmelerin etkisi ile Kahramanmaraş şehrinin tarım ağırlıklı ekonomik yapısı hizmet ve sanayi ağırlıklı bir yapıya dönüşmüş, kırsaldan şehir merkezine göç hızlanmış ve şehrin nüfusu hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Kahramanmaraş'ın modern bir kente dönüşüm süreci özellikle 1980'lerden itibaren yoğunluk kazanmış ve şehir mekânsal olarak hızla genişlemiştir. 1980 yılında nüfus 178557'e yükselmiş ancak şehir ekonomik ve sosyal açıdan fazla bir gelişme gösterememiştir (Özsağır, 2004:1386).

Onikişubat ilçesi sınırları içerisinde bulunan organize sanayi bölgesi (OSB) Kavlaklı Mahallesi'ndeki 320 hektarlık alan üzerine kurulmuştur. 1995 yılında Bölgede alt yapı çalışmalarına başlanılmış ve bu çalışmalar 2001 yılında tamamlanarak, 2003 yılından itibaren fabrikalar bölgede üretime başlamıştır. Bölgenin parsel sayısı 71 olup 57 sanayi parseli mevcuttur. 51 parselde üretim yapılmakta ve 6 parselde sanayi tesisi yapımı devam etmektedir. Üretim yapan işletmelerde 7.766 kişi istihdam edilmekte olup, inşaatı devam eden firmaların inşaatlarında 200 kişi çalışmaktadır (Şekil 3.25). OSB dışında da Kayseri yolu üzerinde çok sayıda fabrika yer almaktadır.

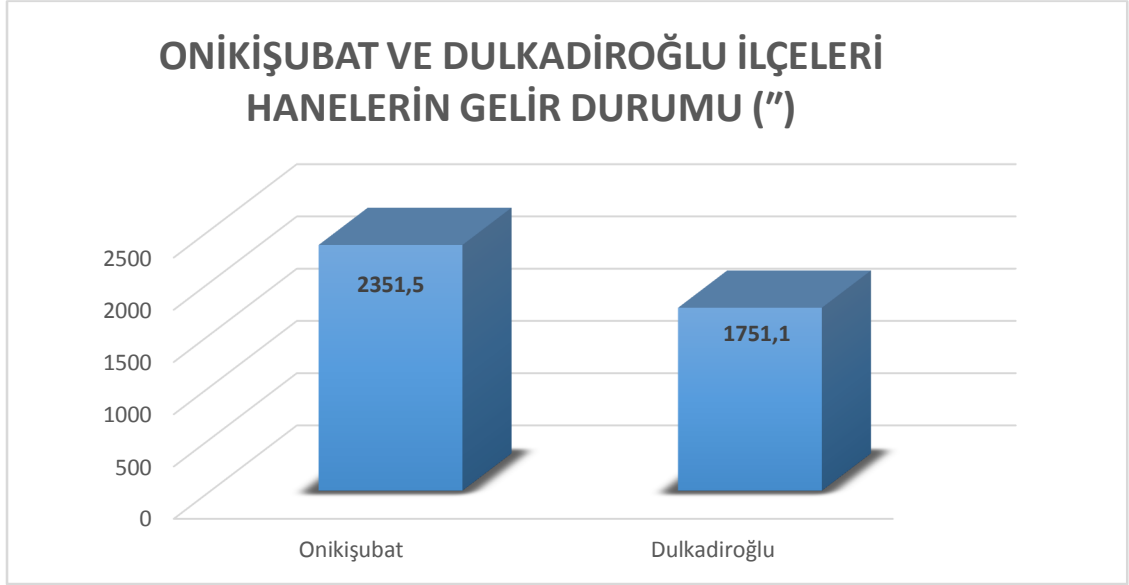

Şekil 3. 25. Kahramanmaraş Organize Sanayi Fabrikaların Yerleşim ve Haritası

Bölgede faaliyet gösteren firmalarda tekstil, teknik tekstil, madeni mutfak eşyaları, bakalit kulp, alüminyum levha, mobilya, bina yalıtım malzemesi, endüstriyel klima, endüstriyel yumuşatıcı, oluklu mukavva, bulgur, mısır cipsi, biber, polistiren ambalaj ve yalıtım malzemesi ve WPC odun plastik kompozit panel malzeme üretilmektedir. Kahramanmaraş ili ekonomik çeşitlilik ve sanayi çeşidini sürekli olarak artıran bir yapıya doğru gitmekte olup ekonomik olarak gelişmiş ve gelişmeye devam eden bir sanayi alt yapısına sahiptir.

Dulkadiroğlu ilçesinde Gaziantep yolu ağırlıklı olmak üzere Adana yolu boyunca da yoğunluğunu tekstilin oluşturduğu çok sayıda fabrika vardır ve bu tesislerde binlerce insan istihdam edilmektedir.

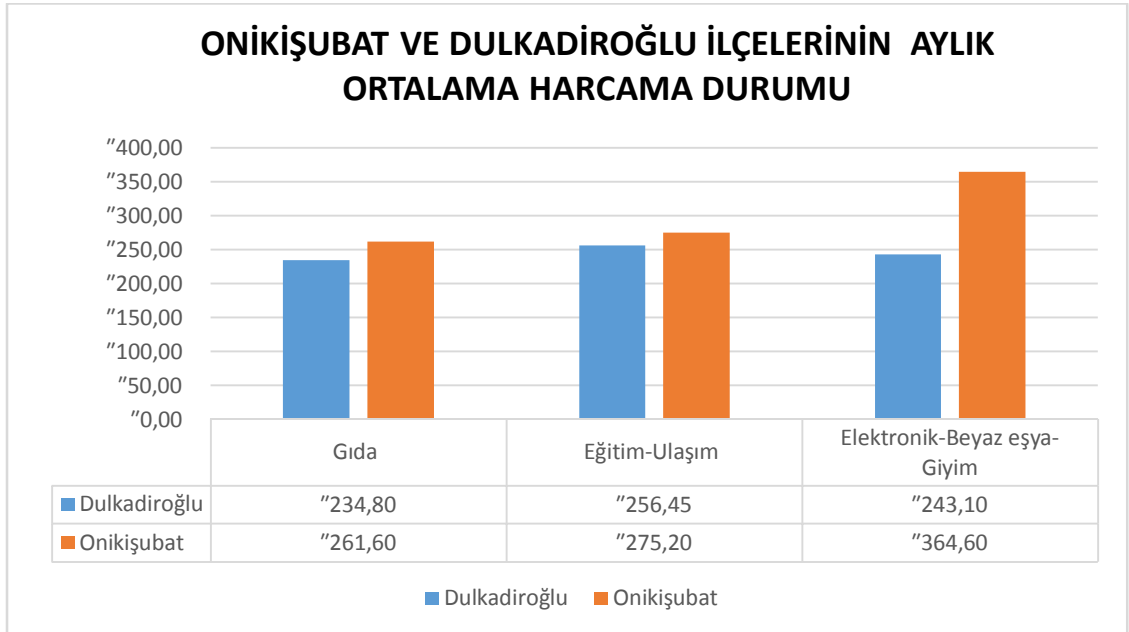
Kahramanmaraş ili Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçesinin ekonomik gelir durumu araştırıldığında anket çalışmaları sonucunda hanelerin aylık kazanç durumu incelendiğinde Dulkadiroğlu ilçesi içerisinde yaşayan hanelerdeki çalışanların kişi başı aylık kazancı ortalama 1751,1 ₺ iken, bu durumun Onikişubat ilçesinde 2351,5 ₺ olarak ortaya çıkmaktadır. Onikişubat ilçesinde ikamet edenlerin aylık gelir durumunun Dulkadiroğlu ilçesine ikamet edenlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 3.26).

Şekil 3. 26. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Aylık Ortalama Gelir Durumu

İlçeler bazında insanların harcamalarının en çok hangi kalemlere gittiği araştırıldığında ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Araştırma kapsamında yapılan anket sonuçlarına göre;

Dulkadiroğlu ilçesinde bir hanenin aylık ortalama Gıda gideri 234,8 ₺, Eğitim-Ulaşım harcaması 256,45 ₺ ve Elektronik-Beyaz Eşya-Giyim 243,1 ₺ dir (Şekil 3.27). Buna karşılık Onikişubat İlçesinde bir hanenin aylık ortalama Gıda harcaması 261,6 ₺, Eğitim-Ulaşım 275,2 ₺, Elektronik-Beyaz Eşya-Giyim 364,6 ₺ olarak ortaya çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında aylık ortalama kişi başı gelirle paralel olarak Onikişubat ilçesinde bütün harcama kalemlerinde artı yönde bir farkın olduğu ve bunun aynı zamanda insanların ihtiyaçlarını karşılama konusundaki farklılığı da ortaya koyduğu görülmektedir (Şekil 3.27).

Şekil 3. 27. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Aylık Ortalama Gider Durumu

Kahramanmaraş ili Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçesinin ekonomik gelir durumu araştırıldığında anket çalışmaları sonucunda; hanelerin aylık kazanç durumu incelendiğinde aylık gelirleri üzerinde etkili olan etmenlerin tespitine yönelik yapılan analiz çalışmasında ilçelerdeki aylık gelir ortalamaları ile medeni durum, cinsiyet ve çocuk sayısı gibi faktörlerin aylık kazanç üzerinde bir etkisi olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların gelir durumunun cinsiyet durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır.

Onikişubat ilçesinde yaşayan insanların cinsiyetin durumu bazında aylık kazançları birbirinden farklı değildir ($P>0.05$). İnsanların aylık kazançları cinsiyet farkı gözetmeksizin birbirine benzemektedir (Tablo 3.8).

Tablo 3. 8. Onikişubat İlçesi Aylık gelir İle Cinsiyet Arasında T-Testi

	Cinsiyet	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Erkek	223	1,3	1,265	0,489	0,781
	Kadın	77	1,35	1,178		

Sig (P) değeri ($0,781>0.05$) olduğu için H_0 Kabul edilir. Bu duruma göre %95 güvenle aylık gelir durumunda cinsiyetler bazında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Gelir durumuna göre erkeklerde ortalama ($X=1,3$) olduğu görülmektedir. Buna karşın kadınlarda durum ($X:1,35$) şeklindedir.

Onikişubat ilçesinde yaşayan insanların medeni durumu bazında aylık kazançları t testi sonuçlarına göre birbirinden farklı değildir ($P>0.05$). İnsanların aylık kazançları medeni durumu gözetmeksizin birbirine benzemektedir (Tablo 3.9). Sig (P) değeri ($0,942>0.05$) olduğu için H_0 Kabul edilir. Bu duruma göre %95 güvenle aylık gelirler arasında medeni durumları yani bekâr ya da evli olmaları bazında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Onikişubat ilçesinde yaşayan insanların aylık kazançlarıyla medeni durum birbirini etkilememektedir. İnsanların yapmış olduğu iş karşılığında aylık gelirleri farklılık göstermektedir.

Tablo 3. 9. Onikişubat İlçesi Aylık Gelir İle Medeni Durum Arasında T-Testi

	Medeni Durumu	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Evli	233	2404,08	1182,37	0,005	0,942
	Bekâr	67	2392,54	985,049		

Yapılan analiz sonucu değerlendirildiğinde, Aylık gelir ile Medeni Durum (Evli, Bekâr) arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir. Onikişubat ilçesinde insanların medeni durumları yani olanların aylık kazançları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3. 10. Onikişubat İlçesi Aylık Gelir İle Çocuk Sayısı Arasında Anova Testi

	Çocuk Sayısı	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Çocuk Yok	92	2485,87	1262,51	0,399	0,809
	1 Çocuk	68	2404,41	1113,71		
	2 Çocuk	70	2420	1020,6		
	3 Çocuk	47	2305,32	1190,92		
	4 Çocuk ve Üzeri	23	2195,65	977,696		

Onikişubat ilçesinde yaşayan evli insanların aylık kazançlarının ailelerin çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir (Tablo 3.10). Çıkan sonuçlara göre çocuk sayısı bazında ailelerin aylık gelirleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($P>0.05$). Diğer bir ifade ile ailelerin geliri çocuk sayısına göre değişmemektedir.

Çocuk sayılarının planlamasında aylık kazancın göz önünde tutulmadığı görülmektedir.

Bu durumda grupların varyansları homojen olduğu söylenebilir. ANOVA tablosu incelendiğinde, Sig(P) değeri $0.809>0.05$ olduğu için tek yönlü varyans analizi için olan hipotezi kabul edilir. Bu durumda %95 oranında güvenle, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Dulkadiroğlu ilçesinde ise yaşayan insanların aylık kazançları bazında cinsiyetler arasındaki fark anlamlı değildir ($P>0.05$).

İnsanların yapmış olduğu iş karşılığında aylık gelirleri farklılık göstermektedir. Bu durumun cinsiyetin erkek ya da kadın olması ile orantılı olmadığı görülmektedir (Tablo 3.11).

Tablo 3. 11. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Cinsiyet Arasında T-Testi

	Cinsiyet	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Erkek	249	1,0321	0,95829	0,008	0,93
	Kadın	51	0,5098	0,88029		

T testi iki yada daha fazla grubun varyanslarının homojenliğini test eder. $P(0,93) > 0.05$ olduğu için H_0 Kabul edilir. Bu duruma göre %95 güvenle grupların varyansları homojendir. Yukarıda da ifade edildiği gibi %95 güvenle aylık gelir üzerinde cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Gelir durumuna göre Cinsiyet durumu karşılaştırıldığında Erkeklerde ($X=1,0321$) olduğu görülmektedir. Buna karşın Kadınlarda durumu ise ($X:0,5098$) şeklindedir.

Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan insanların aylık kazançları medeni durumlarına göre değişmemektedir (Tablo 3.12). Ortalamalar arasındaki fark anlamlı değildir ($P > 0.05$). Dulkadiroğlu ilçesinde İnsanların yapmış olduğu iş karşılığında aylık gelirleri farklılık göstermektedir. İnsanların medeni durumları yani bekar yada evli olmasının aylık kazanç üzerinde yüksek yada düşük olması arasında bir bağıllık olmadığı görülmektedir.

Tablo 3. 12. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Medeni Durum Arasında T- Testi

	Medeni Durumu	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Evli	222	1896,85	865,183	3,065	0,081
	Bekâr	78	2103,21	977,418		

Tablodaki sonuca göre grupların varyanslarının homojen olduğu söylenebilir. ANOVA tablosu incelendiğinde, Sig(P) değeri $0.081 > 0.05$ olduğu için tek yönlü varyans analizi için olan hipotezi kabul edilir. Bu durumda %95 oranında güvenle, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan evli insanların aylık kazançlarının ailelerin çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir (Tablo 3. 13). Çıkan sonuçlara göre çocuk sayısı bazında ailelerin aylık gelirleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($P > 0.05$). Diğer bir ifade ile ailelerin geliri çocuk sayısına göre değişmemektedir.

Çocuk sayılarının planlamasında aylık kazancın göz önünde tutulmadığı görülmektedir.

Tablo 3. 13. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Çocuk Sayısı Arasında Anova Testi

	Çocuk sayısı	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Çocuk Yok	97	1974,23	981,074	0,414	0,799
	1 Çocuk	35	1802,86	890,385		
	2 Çocuk	64	2029,69	957,415		
	3 Çocuk	44	1896,59	855,515		
	4 Çocuk ve Üzeri	60	1953,33	730,966		

Tablodaki sonuçlara göre grupların varyansları homojen olduğu söylenebilir. ANOVA tablosu incelendiğinde, Sig(P) değeri $0.799 > 0.05$ olduğu için tek yönlü varyans analizi için olan hipotezi kabul edilir. Bu durumda %95 oranında güvenle, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

3.1.5. Araştırma Alanının Ulaşım Ağı ve Şehrsel Gelişim Açısından Karşılaştırması

Türkiye'nin doğu-batı bölgeleri arasında bulunan Kahramanmaraş kara ve demiryolu ulaşımının önemli bir geçiş noktası durumunda olup aynı zamanda intermodal operasyonlar için ideal konumdadır.

Şehrin tek merkezli bir yapı özelliğini koruması ve tarihsel merkezdeki yolların trafik için yetersizliği ulaşımında özellikle kent merkezi ve buraya ulaşan hatların merkeze yakın kısımlarında kaosa neden olmaktadır (Sandal ve Tıraş 2012). Sanayileşme ile beraber hızlı nüfus artışı ve genişleyen şehrsel yerleşim alanı insanların ulaşım ile ilgili ihtiyaçlarını büyük ölçüde artırmaktadır. Sanayileşmeye ve şehrin mekânsal genişlemesine paralel olarak gelişmeyen, nüfus artışını insanların eğitim ve ekonomik gelir düzeyindeki yükselişle beraber değişen, ulaşım talebini ve eğilimlerini dikkate almayan bir planlama, ulaşım problemlere neden olmaktadır. İhtiyaç durumuna göre alternatif yollar yapılmaktadır (Tablo 3.14).

Tablo 3. 14. Kahramanmaraş Yapılış Özelliklerine Göre Yol Uzunlukları (Tüik 2019)

KAHRAMANMARAŞ DEVLET VE İL YOLLARI(KM)						
K						
A	ASFALT YOLLAR					
H						
R						
A						
M						
A						
N	ASFALT	SATHİ				
M	BETONU	KAPLAM	TOP LAM			
A		A				
R						
A						
Ş						
	199	756	955	2 0 18	0 975	278,028

Kahramanmaraş'ta şehir nüfusu 2008-2018 arasında yıllık ortalama %1,2 oranında artarken 2018 yılında 1,53 oranında nüfus artışının gerçekleştiği görülmektedir. Şehirdeki araç sayısındaki artış oranı bunun çok üzerinde

gerçekleşmiştir. Bunun nedeni ekonomik ve sosyal gelişmeye bağlı olarak insanların özel araca sahip olma isteğinin hızla artmasıdır.

Türkiye’de 2019 yılı Şubat ayı sonu itibarıyla trafiğe kayıtlı toplam 22 milyon 940 bin 636 adet taşıtın %54,3’ünü otomobil, %16,4’ünü kamyonet, %14’ünü motosiklet, %8,2’sini traktör, %3,7’sini kamyon, %2,1’ini minibüs, %1’ini otobüs, %0,3’ünü ise özel amaçlı taşıtlar oluşturmaktadır (Tablo 3.15).

Tablo 3. 15. Türkiye Geneli Araç Sayısı Oranları (Tüik 2019)

Türkiye Geneli Araç Sayısı Oranları (2019)		
Araç Tipi	2019(Şubat Dahil)	Oran(%)
Otomobil	12456765	54,3
Minibüs	481753	2,1
Otobüs	229406	1
Kamyonet	3762264	16,4
Kamyon	848804	3,7
Motosiklet	3211690	14
Özel amaçlı taşıtlar	68822	0,3
Traktör	1881132	8,2
TOPLAM	22.940.636	

2017 yılında Kahramanmaraş ilinde trafiğe kaydı bulunan toplam 223.371 taşıt içinde 2019 (Şubat dahil) yılı içerisinde Kahramanmaraş’ta araç sayısı 234097 ulaşmıştır. 2015 yılında bin kişiye düşen araç sayısı 180 iken, 2017 yılında bin kişiye düşen araç sayısı 198’e yükselmiş ve 2019 (Şubat dahil) yılında bu sayı 204’e çıkmıştır. (Tablo 3.16, 3.17).

Tablo 3. 16. 2019 (Şubat Dâhil) Yılı Bin Kişiye Düşen Araç Sayıları (Tüik 2019)

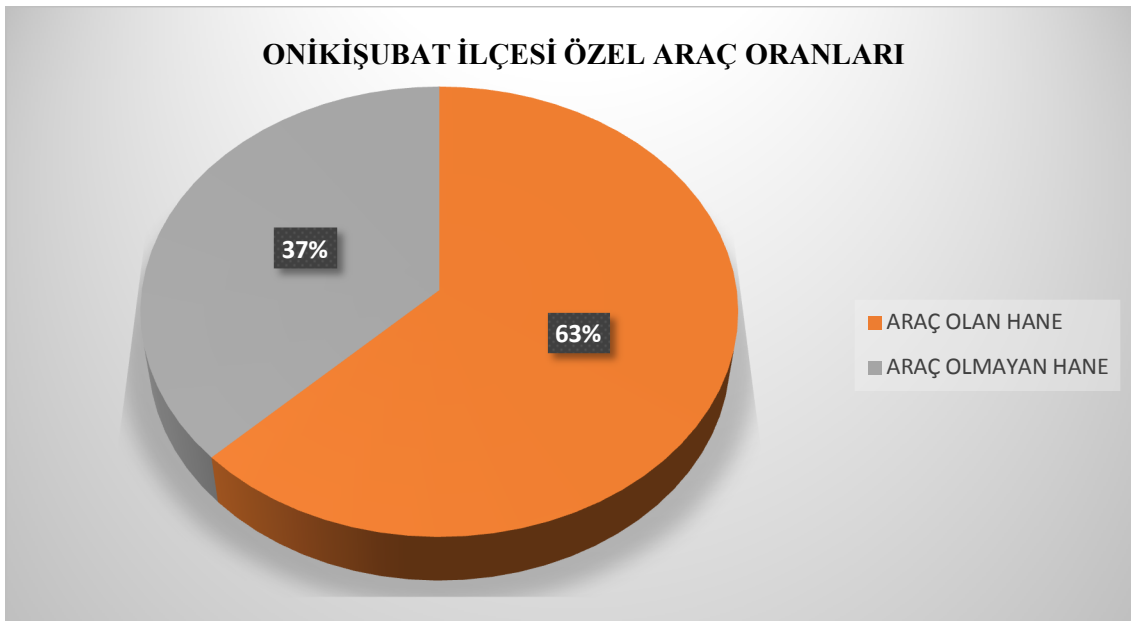
Yıllar	Kahramanmaraş Yıllar Bazında Toplam Araç Sayısı	Bin Kişi Başına Araç Sayısı
2015	198432	180
2016	209907	188
2017	223371	198
2019 (Şubat Dâhil)	234097	204

Tablo 3. 17. Kahramanmaraş'ta Yıllar Bazında Araç Sayısı (Tük 2017)

KAHRAMANMARAŞ YILLAR BAZINDA ARAÇ SAYILARI			
Araç Tipi	2015	2016	2017
Otomobil	108486	115991	124832
Minibüs	7026	7016	7199
Otobüs	2001	2130	2099
Kamyonet	34174	37118	40227
Kamyon	6890	7216	7441
Motosiklet	20446	19929	19894
Yol ve iş makineleri	-	-	-
Özel amaçlı taşıtlar	560	598	661
Traktör	18849	19909	21018
Bin kişi başına otomobil sayısı	99	104	111
TOPLAM	198432	209907	223371

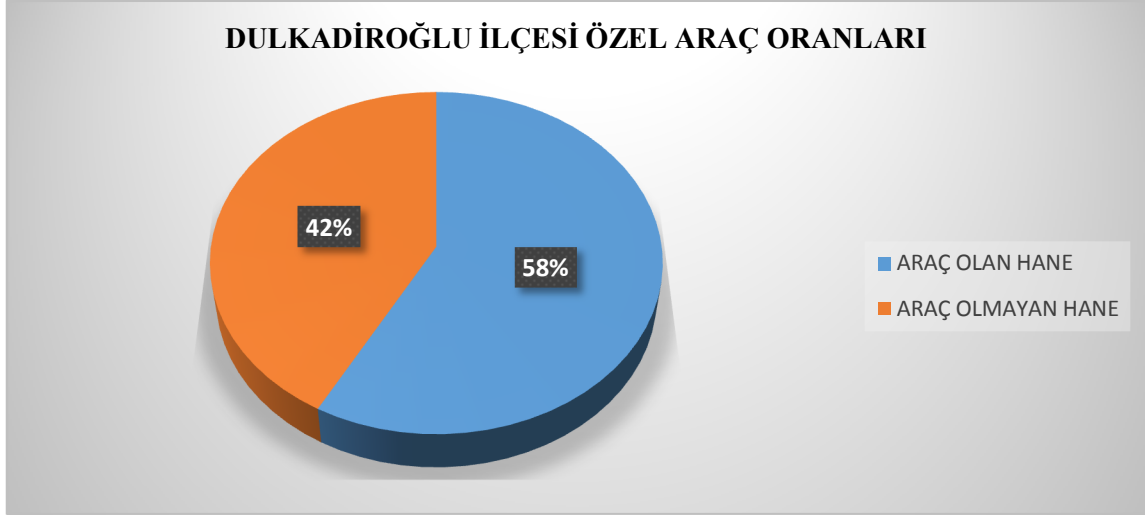
Kişi başı düşen araç sayısının artması ekonomik olarak olumlu karşılansa da negatif yönlerinin olduğu şehir yaşamında ortaya çıkmaktadır. Gerek ulaşım ağındaki yetersizlikler gerekse toplu taşıma yerine özel araç kullanımının kısıtlı kullanılması hava kirliliği, trafik yoğunluğu, ses kirliliği gibi birçok olumsuz etkiyi ortaya çıkarmıştır.

Kahramanmaraş merkez ilçelerinde ailelerin sahip olduğu özel araç oranlarına bakıldığında Onikişubat ilçesinde hanelerin %63 ünde özel araç varken özel aracı olmayan aile oranı %37 olarak ortaya çıkmaktadır (Şekil 3.28).

Şekil 3. 28. Onikişubat İlçesinde Özel Araç Sahibi Olan Ailelerin Oranı

Diğer taraftan Dulkadiroğlu ilçesine baktığımızda ise bu durum hanelerde özel araç olan aile oranı %58 iken özel araç olmayan hane oranı ise %42 olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.29). İki ilçe karşılaştırıldığında araç olma oranlarının birbirinden farklı olmasında ekonomik seviye ile paralel ilişkisi vardır. Bununla beraber gelişmişlik ve insan ihtiyaçlarının karşılanması ile doğru orantılı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 3. 29. Dulkadiroğlu İlçesinde Özel Araç Sahibi Olan Ailelerin Oranı

Özel araç durumunun ihtiyaç haline gelmiş olması insanların ekonomik durumuna göre araç sahibi olma konusundaki eğilimini artırmıştır. Hatta ekonomik durumu iyi olan birçok ailede birden çok özel araç bulunur hale gelmiştir. Özel araçların fiyatlarının marka, model ve yıla göre değişiklik göstermesi araç sahibi olma durumunu olumlu etkilemiştir.

İstatistiki olarak özel araca sahip olan ve olmayan aileler arasında aylık gelir açısından bir fark olup olmadığı test edilmiştir (Tablo 3.18).

Tablo 3. 18. Onikişubat İlçesi Aylık Gelir İle Özel Araç Arasında T-Testi

	Özel Araç Durumu	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Özel Araç Var	188	1,38	1,288	2,441	0,119
	Özel Araç Yok	112	1,21	1,156		

Varyanslar homojen olduğundan ve Sig (P) değeri $0,119 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir. Bu duruma göre %95 güvenle çıkan sonuçlara göre özel araca sahip olan ve olmayan aileler arasında aylık gelir açısından fark anlamlı değildir ($P > 0,05$).

Gelir durumuna göre özel araç bulunma durumu karşılaştırıldığında özel araç var olma durumu ($X=1,38$) olduğu görülmektedir. Buna karşın Özel Araç olmayanların durumu ise ($X:1,21$) şeklindedir. İnsanlar bütçelerine göre özel araç almakta aylık gelire göre araç sahibi olup olmaması fazla değişmemektedir.

Dulkadiroğlu ilçesinde insanların ekonomik durumu onikişubat ilçesine göre kısmi olarak düşük olmasına rağmen yaşamsal bir ihtiyaç olarak görmeye başladığı özel araçların ekonomik olarak birçok farklı nitelikte özel aracı bulabilmesi ve kolay ulaşılabilir olması sebebiyle ekonomik durum geri plana atılarak özel araç sahibi olmaktadır.(Tablo 3.19)

Tablo 3. 19. Dulkadiroğlu İlçesi Aylık Gelir İle Özel Araç Arasında T-Testi yöntemi

	Özel Araç Durumu	N	X	SS	F	P
Aylık Gelir	Özel Araç Var	126	0,8254	1,02043	3,01	0,084
	Özel Araç Yok	174	1,0419	0,9141		

Varyanslar homojen olduğundan için T testine karar verirken birinci satırdaki değerler dikkate alınır. Sig (P) değeri $0,084 > 0.05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir. Bu duruma göre %95 güvenle çıkan sonuçlara göre özel araca sahip olan ve olmayan aileler arasında aylık gelir açısından fark anlamlı değildir ($P > 0.05$).

Gelir durumuna göre özel araç bulunma durumu karşılaştırıldığında özel araç var olma durumu ($X=0,8254$) olduğu görülmektedir. Buna karşın özel araç olmayanların durumu ise ($X: 1,0419$) şeklindedir. Bu ilçede de aylık gelir bazında özel araca sahip olan ve olmayan ailelerin ortalaması arasındaki fark anlamlı değildir. Diğer bir ifade ile ailelerin gelirlerinin ortalaması arasındaki fark fazla değildir.

Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan insanların aylık gelirinin yüksek ya da düşük olmasıyla özel araç sahipliği durumu arasında bir bağlantı olmadığı, insanların özel araç ihtiyaç durumuna göre alım gücü doğrultusunda bu ihtiyacını karşılamakta olduğu görülmektedir.

3.1.6. Araştırma Alanında Eğitim Faaliyetlerinin Karşılaştırılması

Kahramanmaraş ilinin 2018 yılı nüfusu, 1.144.851 kişidir. Kahramanmaraş ilinin nüfus yoğunluğu km^2 başına 79 kişi olup nüfus artış hızı yaklaşık olarak % 1,53'dir. Hem kamu hem de özel sektör yatırımlarıyla gelişme kaydeden Kahramanmaraş ili, eğitim alanında önemli adımlar atmış, yeni ve modern okullar hizmete açılmıştır.

Diğer yandan eğitimde kalitenin artırılabilmesi için fiziki altyapı, donanım ve öğretmenlerin niteliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte Kahramanmaraş'ta eğitime ayrılan kaynakların daha etkin kullanımı sorunu bulunmaktadır. Sorunların çözümü ve eğitim olanaklarının iyileştirilmesi için planlamanın iyi yapılması gereklidir.

Kahramanmaraş merkez ilçeleri olan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin okul, derslik, öğrenci ve öğretmen sayıları gibi özellikleri ve eğitim altyapısının genel durumu aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir (Tablo 3.20, 3.21).

Tablo 3. 20. Onikişubat İlçesinde Eğitim Alanındaki Bazı Özellikler (Meb 2018)

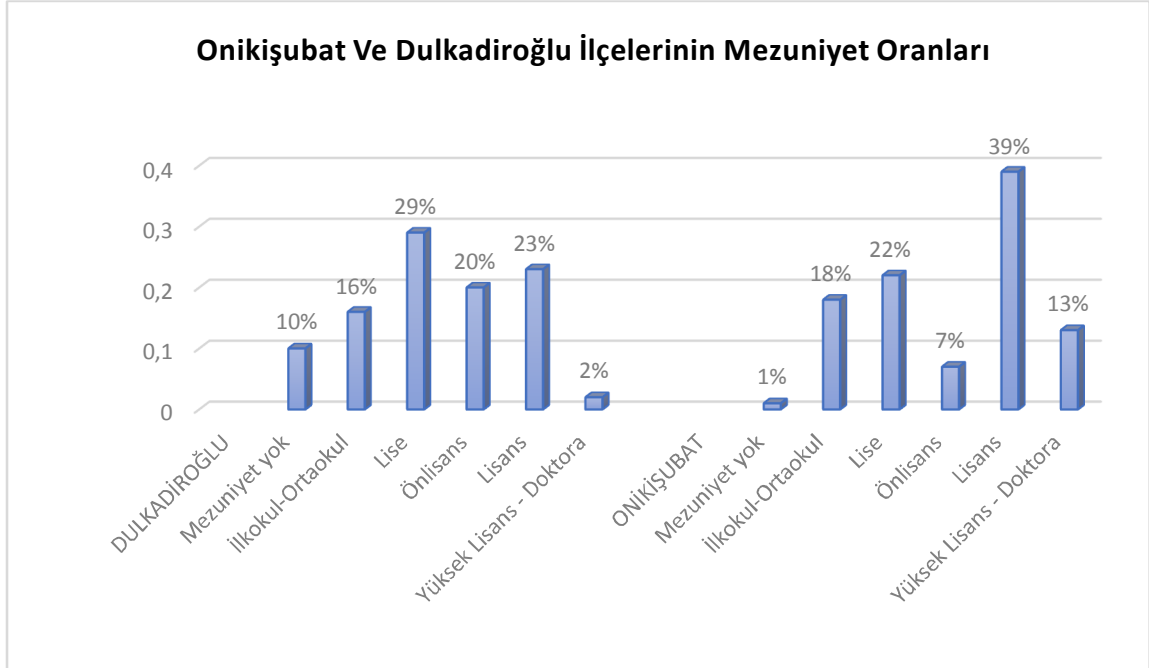
Onikişubat 2017-2018 Okul ve Derslik Sayıları								
	İkili Öğretim	Normal Öğretim	Genel Toplam	Derslik Sayısı	Erkek Sayısı	Kız Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Anaokulu Bünyesinde Anasınıfı Olan Kurum Sayısı	10		10	76	1432	1276	2708	127
İlkokul	44	72	116	150	2210	1981	4191	194
Birleştirilmiş Sınıf Okul Sayısı	37	90	127	1173	17106	16371	33477	1594
Ortaokul	1	25	26	34	445	462	907	34
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	26	49	75	742	15776	14100	29876	1603
İmam Hatip Ortaokulu	73	139	212	1991	36524	33728	70252	3324
Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	9	9	187	1842	2631	4473	263
İmam Hatip Lisesi	0	5	5	68	247	1359	1606	78
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	0	1	1	54	1109	2	1111	82
Anadolu Lisesi	0	15	15	309	3198	3992	7190	423
Fen Lisesi	0	12	12	269	3787	4071	7858	430
Güzel Sanatlar Lisesi	0	2	2	40	459	531	990	49
Sosyal Bilimler Lisesi	0	1	1	24	90	98	188	26
Spor Lisesi	0	1	1	20	86	353	439	31
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	0	1	1	166	67	233	25	
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0	17	17	353	4588	5120	9708	561
Çok Programlı Anadolu Lisesi	1	9	10	206	4949	3691	8640	585
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü		6	6	111	1611	881	2492	130
İlkokul (Görme, zihinsel Engelliler)	1	15	16	317	6560	4572	11132	715
Ortaokul(Görme, İşitme, zihinsel Engelliler)		2	2	16	37	19	56	18
Özel Eğitim Uygulama Merkezi (I. Ve 2 Kademe)		2	2	25	73	43	116	30
Özel Eğitim İş Uygulama Merkezi (III. Kademe)		2	2	0	37	36	73	25
Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi (Zihinsel Engelliler III. Kademe)		1	1	17	67	30	97	21
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü		1	1	58	258	150	408	110

Resmi Kurum Toplamı	74	194	268	3028	51128	47562	98690	5133
------------------------	----	-----	-----	------	-------	-------	-------	------

Tablo 3. 21. Dulkadiroğlu İlçesinde Eğitim Alanındaki Bazı Özellikler (Meb 2018)

Dulkadiroğlu 2017-2018 Okul ve Derslik Sayıları									
	İkili Öğretim	Normal Öğretim	Genel Toplam	Derslik Sayısı	Erkek Sayısı	Kız Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	
Anaokulu	11		11	74	1361	1315	2676	96	
Bünyesinde Anasınıfı Olan Kurum Sayısı	38	28	66	72	1062	1016	2078	98	
İlkokul	25	45	70	698	11154	10663	21817	966	
Birleştirilmiş Sınıf Okul Sayısı	2	13	15	17	263	251	514	17	
Ortaokul	16	18	34	335	8468	7702	16170	713	
Yatılı Bölge Ortaokulu		1	1	11	125	78	203	18	
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	52	64	116	1118	22170	20774	42944	1793	
İmam Hatip Ortaokulu	1	8	9	141	1596	1905	3501	184	
İmam Hatip Lisesi		3	3	111	1006	2741	3747	208	
Anadolu İmam Hatip Lisesi		1	1	20	259	0	259	21	
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	1	12	13	272	2861	4646	7507	413	
Anadolu Lisesi		6	6	161	2458	2808	5293	269	
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü		6	6	161	2458	2808	5293	269	
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Anadolu Meslek Programı)	1	3	4	65	1744	2143	3887	226	
Çok Programlı Anadolu Lisesi		2	2	32	812	425	1237	50	
Mesleki Eğitim Merkezi		1	1	13	872	113	985	45	
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	1	6	7	110	3428	2681	6109	321	
İlkokul (İşitme Engelliler)		1	1	14	6	4	10	3	
Ortaokul (İşitme Engelliler)		1	1		4	3	7	10	
Rehberlik ve Araştırma Merkezi		1	1					18	
Üstün veya Özel Yetenekliler		1	1	13				13	
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü		4	4	27	10	7	17	44	
Resmi Kurum Toplamı	54	92	146	1688	30954	30916	61870	2840	

Kahramanmaraş ili merkez ilçeleri olan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde yapılan anket çalışmasına göre mezuniyet durumları incelendiğinde Dulkadiroğlu ilçesinde %10 mezuniyeti olmayan, %16 ilkokul-ortaokul, %29 lise, %20 ön lisans, %23 lisans, %2 yüksek lisans-doktora yapmış olan bir eğitim profili ortaya çıkmıştır. Bu duruma Onikişubat ilçesinde ise %1 mezuniyeti olmayan, %18 ilkokul-ortaokul, %22 lise, %7 ön lisans, %39 lisans, %13 yüksek lisans-doktora yapmış olan bir eğitim profili ortaya çıkmaktadır (Şekil 3.30).

Şekil 3. 30. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Mezuniyet Oranları

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde yapılan anket çalışmasına göre mezuniyet durumları incelendiğinde eğitim seviyeleri farklı özellikler göstermektedir. Bu durum Onikişubat ilçesinde lisans öğrenim düzeyi oranı yüksek iken Dulkadiroğlu ilçesinde lise düzeyinde eğitim oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu ile mahallelerdeki yaşam süresi ile arasında doğru orantılı bir durum söz konusu olmamaktadır. Bu durumun en önemli iki sebebi vardır. Birinci durum yaşadığı mahalleye sadece eğitim almak için geçici süre gelerek daha sonra yaşadığı yerden taşınmaktadır. Bir diğer sebep ise uzun süreler aynı mahallede yaşasa bile insanlar eğitim kurumunun yetersiz kaldığı durumlarda farklı mahalle, ilçe ve gerekirse il değiştirmesi söz konusu olmaktadır. Bu duruma Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde baktığımızda da eğitim durumu ile mahallede yaşam süresi arasında pozitif yönlü bir ilişki görülmemektedir (Tablo 3.22, 3.23).

Tablo 3. 22. Onikişubat İlçesi Aynı Mahallede Yaşam Süresi İle Eğitim Durum Arasında Anova Testi

	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
Aynı Mahallede Yaşam Süresi	Mezuniyet Yok	3	19,3333	8,02081	0,563	0,729
	İlkokul-Ortaokul	55	18,3818	13,4336		
	Lise	67	15,7761	12,5587		
	Ön Lisans	19	15,8421	11,5338		
	Lisans	118	18,5932	14,2188		
	Yüksek Lisans-Doktora	38	18,8684	11,5505		

ANOVA tablosu incelendiğinde, Sig(P) değeri $0.729 > 0.05$ olduğu için tek yönlü varyans analizi için olan hipotezi kabul edilir. Bu durumda %95 oranında güvenle, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Yapılan analiz sonucu değerlendirildiğinde, Aynı mahallede yaşam süresi ile eğitim durumu (Mezuniyet Yok, İlkokul-Ortaokul, Lise, Ön Lisans, Lisans, Yüksek Lisans-Doktora) arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir.

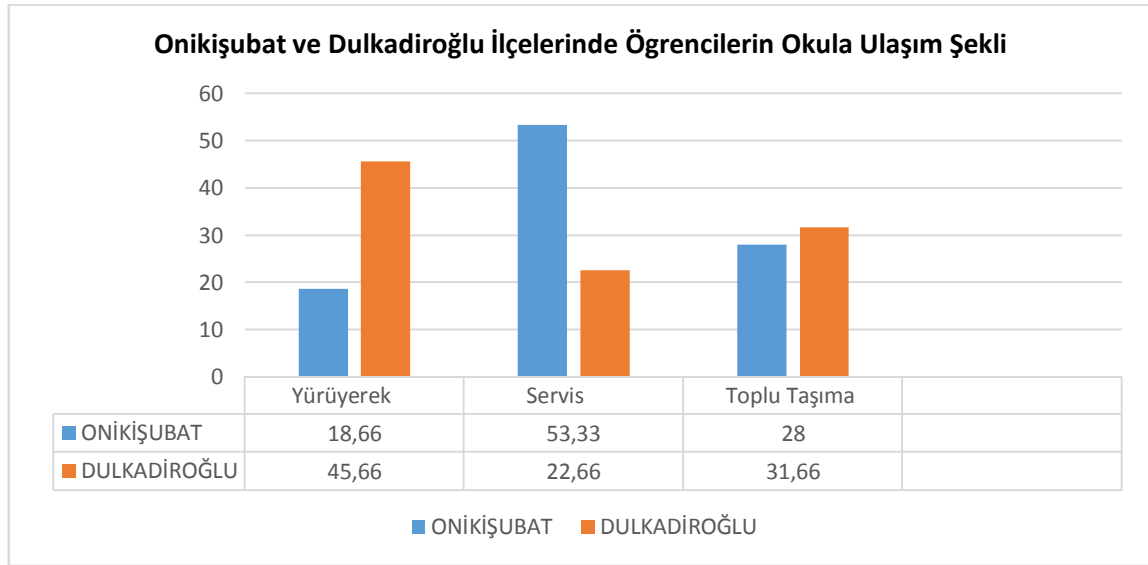
Tablo 3. 23. Dulkadiroğlu İlçesi Aynı Mahallede Yaşam Süresi İle Eğitim Durum Arasında Anova Testi

	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
Aynı Mahallede Yaşam Süresi	Mezuniyet Yok	29	26,7241	13,2204	1,115	0,352
	İlkokul-Ortaokul	48	23,875	13,0948		
	Lise	87	28,6322	9,93363		
	Ön Lisans	61	25,8852	13,333		
	Lisans	70	27,4571	14,039		
	Yüksek Lisans-Doktora	5	31	6,08276		

ANOVA tablosu incelendiğinde, Sig(P) değeri $0.352 > 0.05$ olduğu için tek yönlü varyans analizi için olan hipotezi kabul edilir. Bu durumda %95 oranında güvenle, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Yapılan analiz sonucu değerlendirildiğinde, Aynı mahallede yaşam süresi ile eğitim durumu (Mezuniyet Yok, İlkokul-Ortaokul, Lise, Ön Lisans, Lisans, Yüksek Lisans-Doktora) arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir.

Kahramanmaraş ili merkez ilçeleri olan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin yapılan anket çalışmasına göre öğrencilerin okullara ulaşım şekli değerlendirdiğinde Dulkadiroğlu ilçesinde yaya olarak okula giden öğrenci oranı %45,66 iken servis kullanarak okula giden öğrenci oranı %22,66, toplu taşıma araçlarını kullanan öğrenci oranı ise %31,66 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Onikişubat ilçesinde ise yaya olarak okula giden öğrenci oranı %18,66, servis kullanarak okula giden öğrenci oranı %53,33, toplu taşıma araçlarıyla giden öğrenci oranı ise %28 olarak ortaya çıkmaktadır (Şekil 3.31).

Şekil 3. 31. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinde Öğrencilerin Okula Ulaşım Şekli

3.1.7. Araştırma Alanının Aktif ve Pasif Yeşil Alan Durumunun Karşılaştırılması

Dünya genelinde kuraklık yaşanmasıyla iklimde oluşan değişikliklerin insan hayatı için önemli olan gerek biyolojik gerek psikolojik durumda orman ve yeşil alanların artırılması gerekmektedir. Türkiye'nin orman alanlarının korunmasının önemi günümüz koşullarında daha da artmıştır. Türkiye'de orman alanlarının genel yüzölçümüne oranı % 27'lik bir alan kaplarken Kahramanmaraş'ta bu oran %35 olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 3.24).

Tablo 3. 24 Kahramanmaraş'ta Orman Alanları (Tüik 2018)

Orman Alanları	Genel Yüzölçümü(ha)	Orman Alanı(ha)	Orman Alanlarının Genel Yüzölçümüne Oranı
Kahramanmaraş İl Geneli	1.434.600	500.419	35%
Türkiye Geneli	77.095.000	21.189.000	27%
Çalışma Alanı	İl Genel Toplamı (ha)		
Ağaçlandırma	2.600		

Erozyon Kontrolü	10.000
Rehabilitasyon	3.200
Toplam	15.800

Kahramanmaraş nüfusunun hızlı artışı; sosyal, ekonomik, politik ve kültürel koşullar sonucu kent merkezi başta olmak üzeri açık-yeşil alanların giderek azalmasına yol açmaktadır. Böyle bir yapıya sahip kentler, insanları doğal ortamdan uzaklaştırmakta, monotonlaştırmakta, fiziksel ve zihinsel açıdan olumsuz etkilemekte, ayrıca kentlilerin yaşam kalitesini düşürmektedir. İşlevsellik bağlamında kentsel yeşil alanlara yaklaşımda kentsel doluluk-boşluk oranları önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel yeşil alanların, kent içinde yapılaşmış çevreler ile denge içerisinde olması gerekmektedir. Kentlerde ekolojik dengenin kurulması ve kent makroformunun oluşturulmasında önemli bir husus olan kentsel doluluk boşluk oranları, yapılaşmış ve yapılaşmamış alanların dengeli dağılımını ifade etmektedir (Gül ve Kılıç, 2001).

Kentsel yeşil alanların önemli işlevlerinden biri kentlerde doluluk-boşluk oranlarını dengeleyerek ekolojik yaşam alanları oluşturmalarıdır. Kent içinde konumlanan her yeşil alan ekolojik bir yaşam alanıdır. Kentin tüm bölgelerinde doluluk-boşluk oranları dengelenerek kurulacak olan yeşil alanlar ile kentin tamamında ekolojik denge kurulabilecektir. Gelecek nesillere sağlıklı çevreler bırakılabilecek ve bu sayede kentlerin sürdürülebilirliği de sağlanabilecektir. Kentsel yeşil alanlar, kentlerin akciğeri olarak ekolojik, kent imajını mükemmelleştirmesi anlamında kentin sağlığını koruması ve sürdürmesi açısından sağlık, ticari nitelik kazandıran ekonomik ve bunun yanında gözlenemeyen ve ölçülemeyen bir takım faydaları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda kentsel yeşil alanların kent içinde konumlandırılmasından nitelikli ve sağlıklı kent parkları oluşturmaya kadar tüm bu etmenler, kentlerin değerini artıracak olgular olabileceği hatta yeşil alanlarından bir kentin medeniyet seviyesinin anlaşılabilceği düşünülmektedir.

Kentsel yeşil alanların, kentsel fonksiyon alanlarından biri olmalarına bağlı olarak, kent mekânı içinde ürettikleri birçok faydası vardır. Kentin çevresel kalite standardının belirlenmesinde etkinliği olan ve bir kentsel alt sistemi oluşturan açık ve yeşil alanların fiziksel mekân-sosyal çevre bakımından ürettikleri faydaları ve fiziksel çevre kalitesinin sağlanması, artırılması ve kontrolü bakımından ürettikleri faydaları saymak mümkündür.

Yeşil alanlar ve Park alanları, “kent içi yeşil alan oluşturma niteliği ile yeşil alan ve yapı çevre arasında dengeli arazi kullanımının sağlanması açısından kentsel bir öneme sahip olmasının yanı sıra aynı zamanda toplumsal rolü yüksek olan ortak kullanım mekânlarıdır. Farklı insanların karşılaşması, tanışması, konuşması, kentsel yaşamı paylaşması gibi sosyal ihtiyaçların karşılanması, sosyo-kültürel süreklilik ve gelişmenin sağlanması açısından, toplumsal iletişimin gerçekleştiği kültürel odak noktaları olarak da nitelendirilebilirler (Polat,2002).Yeşil alanların tipleri, içerikleri, eylem biçimleri ve büyüklükleri, hizmet edilen nüfus büyüklüğüne, yerleşimin fiziki (topoğrafya, toprak kabiliyeti vb.) ve doğal özelliklerine (iklim, bitki örtüsü vb.) göre değişmektedir. Bununla beraber park alanları için gerekli standartları belirleyen etmenler; nüfus, kentin boyutu, coğrafi konumu, iklimi, kullanım mesafesi ve yoğunluğu ile açıklanabilir. Değişkenlik gösteren standartları çizelgelerde sayısal büyüklük ve konum, tesis ve faaliyetler açısından standartlar yer almaktadır. (Polat,2002)

Kahramanmaraş merkez ilçeleri olan Dulkadiroğlu ve onikişubat ilçelerinde yeşil alan çalışması kent genelinde belirli lokasyonlarda yer almaktadır. Bunlar birçok alana yayılmış bir durumda olmakla beraber bazı yerler kentsel dönüşüm alanlarından

oluşturulurken bazı alanlar ise orman alanlarının mesire alanlarına çevrilmesi ile oluşturulmuştur. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçe Müdürlüğünden elde edilen verilere göre tablo haline getirilmiştir. (Tablo 3.25, 3.26).

Tablo 3. 25. Kahramanmaraş Dulkadiroğlu İlçesi Park ve Mesire Alanları

Kahramanmaraş Dulkadiroğlu İlçeleri Park Alanı Ve Mesire Alanları			
İlçe	İsim	M2	Yapım Yılı
Dulkadiroğlu	Atatürk Parkı	131000	2008
Dulkadiroğlu	Pınarbaşı Mesire Alanı	125000	2010
Dulkadiroğlu	Muhsin Yazıcıoğlu Mesire Alanı	107700	2014
Dulkadiroğlu	Kale Aile Parkı	12170	2006
Dulkadiroğlu	Bahçelievler Şelale Parkı	3186	2000
Dulkadiroğlu	Dostozan M.Hanifi Sarıyıldız Parkı	13321	2011
Dulkadiroğlu	Pınarbaşı Aile Parkı	3000	2008
Dulkadiroğlu	Rıdvan Hoca Parkı	3859	2013
Dulkadiroğlu	Prof.Dr. Aziz Sancar Mesire Alanı (1. Etap)	35000	2015
Dulkadiroğlu	Hobi Bahçesi	80000	2016
Dulkadiroğlu	Prof.Dr. Aziz Sancar Mesire Alanı (2 Etap)	15000	2016

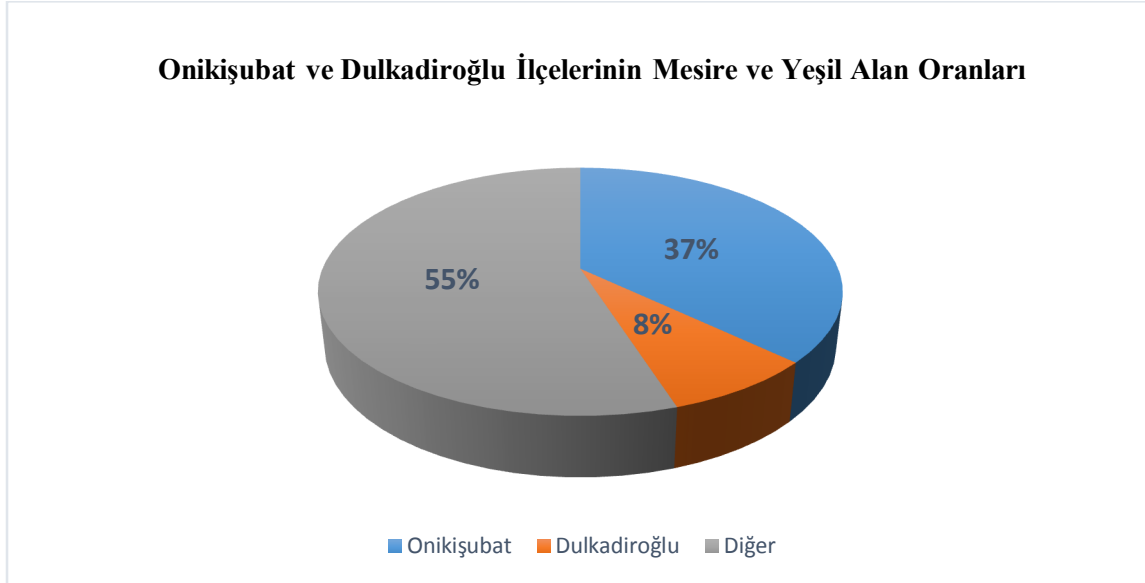
Tablo 3. 26. Kahramanmaraş Onikişubat İlçesi Park ve Mesire Alanları

İlçe	İsim	M2	Yapım Yılı
Onikişubat	Batıpark Aile Parkı	1760	2007
Onikişubat	Kent Meydanı	7250	2010
Onikişubat	Arslanbey Mesire Alanı	115000	2013
Onikişubat	Aşık Mahsuni Şerif	24100	2008
Onikişubat	Şairler Parkı	11200	2012
Onikişubat	12 Şubat Kurtuluş Parkı	20000	2009
Onikişubat	Mimar Sinan Kavlaklı Parkı	11720	2008
Onikişubat	Klavuzlu Mesire Alanı	50000	2008
Onikişubat	Hasancılık Kahramanlar Kent Ormanı	1000000	2012
Onikişubat	Malik Ejder Mesire Alanı Ve Türbesi	525000	2013
Onikişubat	Şehitler Koruluğu	17000	2012
Onikişubat	Gaziler Koruluğu	8057	2014
Onikişubat	Menzelet Mesire Alanı(1. Etap)	65000	2015
Onikişubat	Şeyh Edeali Park Ve Dinlenme Alanı	4500	2015
Onikişubat	Abdülhamithan Mah.Park Alanı	950	2015
Onikişubat	Alaattin Özdenören Cad.Park Alanı	2000	2015
Onikişubat	Hayati Vasfi Taşyürek Bul. Yeşil Alanı	6400	2016
Onikişubat	Şehitler Koruluğu Park Alanı	1700	2015
Onikişubat	Menzelet Mesire Alanı(2. Etap)	65000	2016
Onikişubat	Cüceli Mah. Park Alanı	15000	2016
Onikişubat	Ağcalı Rekreatyon Alanı	215000	2017
Onikişubat	15 Temmuz Millet Bahçesi	120000	2017
Onikişubat	Malik Ejder Mah. Park Alanı	113000	2017
Onikişubat	Aliya İzzetbegoviç Rekreatyon Alanı ” Peyzaj Projesi I. Etap	215 000	2017

Kentsel yeşil alanların sınıflandırılması planlama, düzenleme ve geliştirilme süreçlerinde bütünsel bir yaklaşımla kentin ihtiyacına yönelik mevcut mekan ve alana göre uygun tarzda rekreasyon hizmetlerinin sunulmasına olanak sağlar. Kentsel yeşil alanlar farklı sınıflandırma şekilleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Kahramanmaraş ilini toplam mesire alanları ve yeşil alanları %55 diğer ilçeler kapsarken merkez ilçeleri olan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin şehir merkezinde

kaplamış oldukları yeşil alan ve mesire park alanlarının oranı Onikişubat ilçesinde % 37 iken Dulkadiroğlu ilçesinde %8 dir (Şekil 3.32).

Şekil 3. 32. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Mesire ve Yeşil Alan Oranları

Kahramanmaraş şehrinin yeşil alanları (kent ormanları ve mesire alanları), kentsel sorunların ve sosyoekonomik gelişmelerin neden olduğu negatif durumları belirli ölçüde azaltarak, halkın yeşil alanlar konusundaki farkındalığını ve bilinç düzeyini arttırmakla birlikte, talep ve beklentilerini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Günümüz dünyasında sanayileşme ve kentleşmenin bir sonucu olarak birçok şehirde ortaya çıkan yeşil alan ihtiyaçları, Kahramanmaraş kenti için de büyük önem taşımaktadır. Şehirlerde görsel mimari açıdan yapılar, yollar ve park alanlarının estetiğinin ön planda tutulması gerekmektedir. Park ve bahçelerin ilçelerdeki en küçük yerleşim alanına kadar indirilmesi gerekmektedir.

Bu alanların varlığının devamının sağlanması, gerekli görülen yerlerde ise park ve bahçe olarak sınıflandırabileceğimiz doğal yerlerin yapılması, daha iyi bir dünya, ülke, şehir ve daha iyi bir gelecek için ön koşuldur. Bu noktada yeşil alanların konutlara olan uzaklığı önem taşımaktadır. Kahramanmaraş kenti için yapılan ve aşağıda yer alan anket verilerini değerlendirdiğimizde; Dulkadiroğlu ilçesinde %20,66 oranında park alanlarının evlere ortalama uzaklığı 50mt olarak karşımıza çıkmaktadır.%79,33 oranında ise park alanlarının evlere ortalama uzaklığı 708mt olduğu anlaşılmaktadır. Bu duruma Onikişubat ilçesinde baktığımızda ise %65,66 oranında park alanlarının evlere ortalama uzaklığı 47mt iken %34,33 oranında park alanlarının evlere ortalama uzaklığı 690mt olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 3.27).

Tablo 3. 27. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Park Alanlarının Evlere Ortalama Uzaklığı

Merkez İlçeler	Ortalama	0-100mt Arası (Ortalama)	0-100mt Üzeri(Ortalama)
Dulkadiroğlu	20,66 79,33	50mt	708mt

Onikişubat	65,66 34,33	47mt	690mt
------------	----------------	------	-------

Kahramanmaraş kentinin gösterdiği bu hızlı değişimin sonucunda oluşan nüfus, konut, trafik yoğunluğu, sanayileşme ve iş hayatının etkileri, insanların fiziksel ve ruhsal yapıları üzerinde yıpratıcı etkiler oluşturmaktadır. İnsanlar için en uygun doğal iklim koşulları insanın en az miktarda enerji harcayarak kendini sağlıklı ve dinamik hissedeceği ortamları ararlar(Sandal,2003), (Sandal,2008). Bu sebeple insanlar betonarmeden uzaklaşıp dinlenebileceği, doğanın içerisinde özgürce vakit geçirebileceği, sosyal aktivitelere katılabileceği alanlara rağbet göstermektedir. Fakat kent içindeki aktif yeşil alanlar, miktar bakımından gelişmiş ülke kentleri ile karşılaştırıldığında ve mevcut imar yönetmeliğinde belirtilen asgari sınır değeri dikkate alındığında oldukça düşüktür.

Ülkemiz kentlerinde kişi başına düşen açık-yeşil alan miktarı, gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında çok düşük düzeylerde bulunmaktadır. Türkiye'deki kentlerde ortalama kişi başına 1.2 m² açık yeşil alan düşmektedir. Örneğin Ankara kent ölçeğinde 2.2 m², İstanbul'da 1m², İzmir'de 2.3 m², Eskişehir'de 1.2 m²'dir . Buna karşın Amerika'da kent düzeyinde açık-yeşil alan normu, genelde kent yoğunluğu 250 kişi/ha (10 kişi için 400 m²) olması koşuluyla kişi başına 40 m² kabul edilmektedir. Newyork, Paris, Kopenhag gibi kentlerde ise kişi başına 40 m² den fazladır. (Gül ve Küçük, 2001)

Geçmiş yıllarda Kahramanmaraş'ta mevcut aktif yeşil alan miktarı ve güncel kent nüfusu dikkate alınarak yapılan hesaplama sonucunda, halkın kullanımına açılmış kişi başına yeşil alan oranı 1,4 m² olarak belirtilirken (Doygun ve İlter, 2007), 2011 yılında ise bu oran 4,43 m² olarak belirlenmiştir (Sandal ve Karademir 2011). 2018 yılı itibariyle Kahramanmaraş merkez ilçelerinin mevcut aktif yeşil alan miktarı ve güncel kent nüfusu dikkate alınarak yapılan hesaplama sonucunda, halkın kullanımına açılmış kişi başına yeşil alan oranı 3,90 m² olarak belirlenmiştir. İlçeler bazında bakıldığında bu durum Onikişubat ilçesinde 5,73 m² Dulkadiroğlu ilçesinde 2,37 m² olarak belirlenmiştir. Geçmiş yıllara oranla Kahramanmaraş kentinde yeşil alan miktarları artış göstermiş olmakla birlikte artan nüfus potansiyeline göre bu oran çok azdır (Şekil 3.33).

Şekil 3. 33. Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin Yeşil Alan ve Mesire Alanı m²'leri

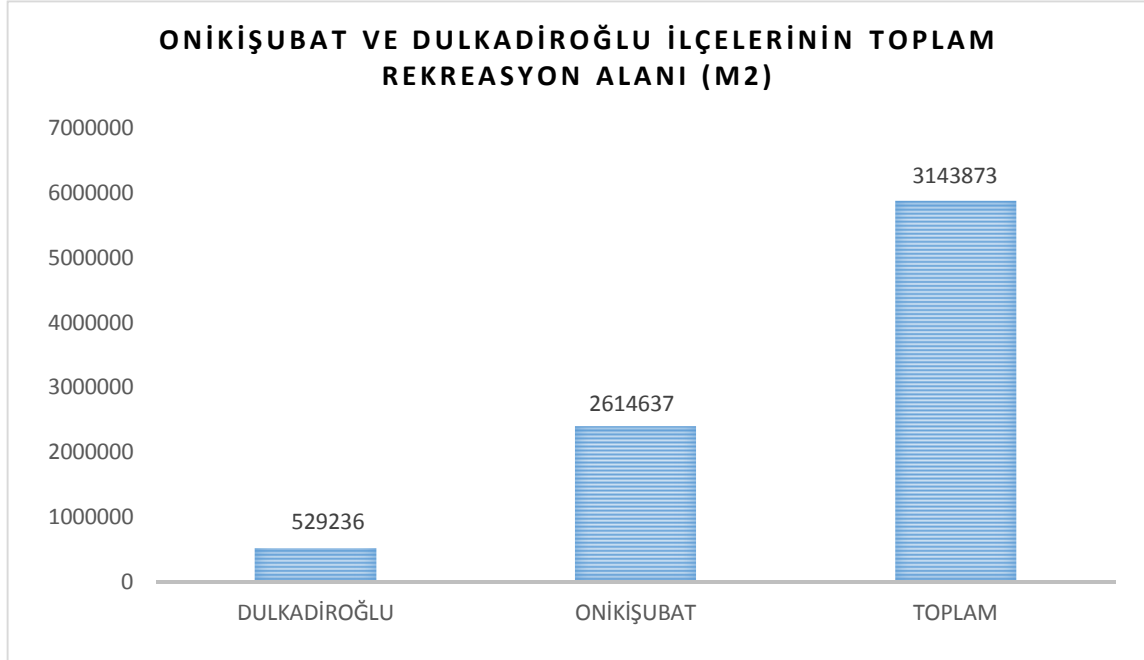
Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerindeki mahallelerde yeşil alanların sayısı arttırılsa da, aktif yeşil alanlar daha çok kentin dış kesiminde yoğunlaşmıştır. Birçok parkın yapımı da devam etmektedir. Ayrıca yol, bulvar, meydan ve refüjler ağaçlandırılmakta ve çimlendirilmektedir. Kahramanmaraş kentinde 2011 yılında toplam 43374 m² park alanı ve toplam 57405 m² refüj düzenleme çalışması yapılmıştır. Toplamda 2015 yılında 165060 m² refüj ve park alanı düzenlemesi yapılmış, 2016 yılında refüj çalışmaları hariç 202680 m², 2018 yıl sonu itibarıyla refüj alanları ve düzenlenmeler hariç 956000 m² mesire ve rekreasyon alanı yapılmıştır.

3.1.8. Araştırma Alanının Swot Analizi

Kahramanmaraş ilinin Büyükşehir statüsü kazanması ile beraber Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin demografik yapılarının da etkisiyle merkez ilçeler olarak belirlenmiştir. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri arasında birbirine benzer birçok özellik bulunurken sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda farklı özelliklere sahip oldukları görülmektedir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde çalışma alanı sınırları içerisinde bulunan merkez mahallelerde yapılan rassal anket yöntemi sırasında insanlara sorulan mahalle ve ilçe bazlı olarak yaşadıkları yerlerde olumlu, olumsuz bulduğu ve çözüm bulunmasını istediği konularla ilgili sözlü mülakatlar yapılarak cevaplar veri haline dönüştürülmüş ve mahalle bazlı sorunlar tek tek ele alınarak ilçeler geneline yayılan konular SWOT analizi kapsamında incelenmiştir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin benzerliklerinin ve farklılıklarının tespit edilmesi ve bunların sebeplerinin ortaya çıkarılmasına yönelik yapılan çalışmalar

kapsamında, ilçelerin genel anlamda güçlü ve zayıf yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Swot analizi yapılırken her katılımcıyla yüz yüze mülakat ortamı sağlanmıştır. Sonrasında yapılan karşılıklı sözlü mülakat yapılamaya çalışılmıştır.

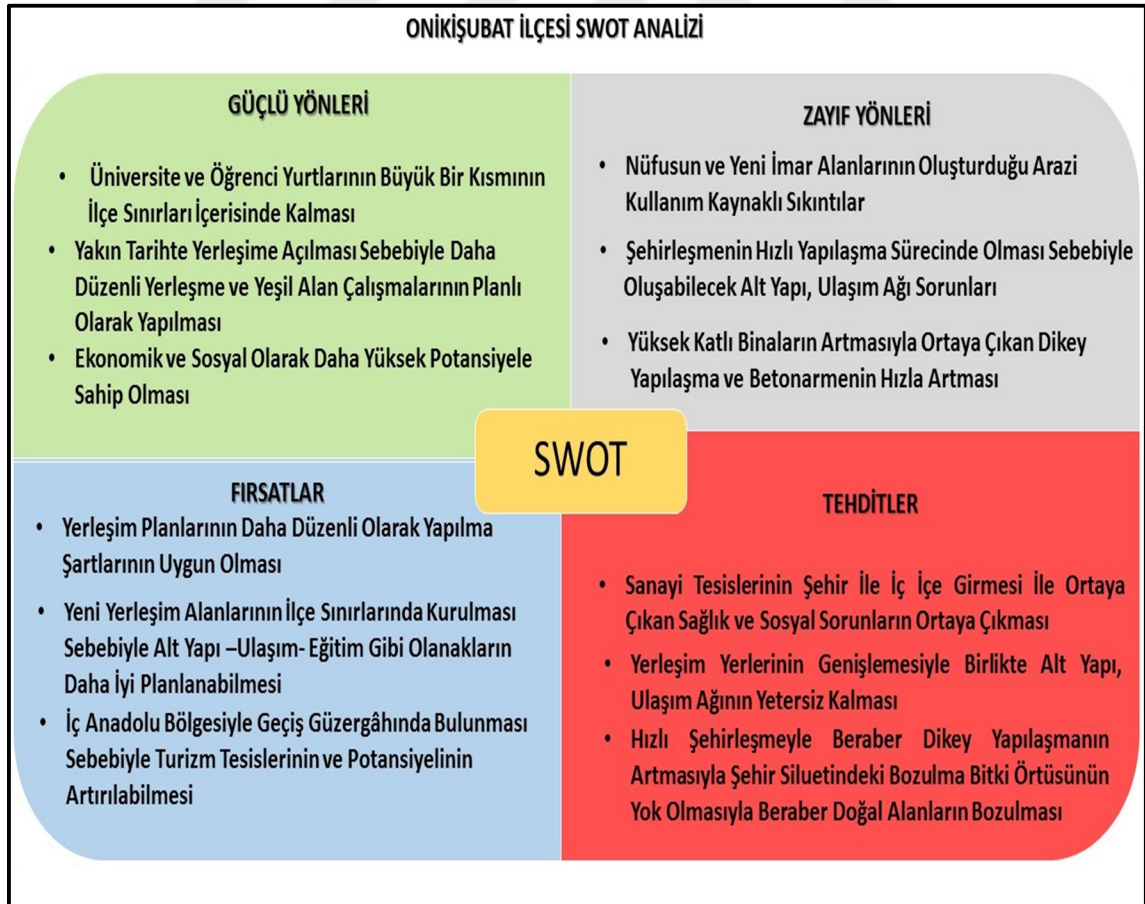
Mülakat aşamasında katılımcıya ilçe bazlı başlıca şu sorular üzerinden değerlendirme yapılması istenilmiştir;

- 1- Yaşadığınız ilçede hangi konularda yatırım yapılması gerekmektedir?
- 2- Yaşadığınız ilçenin en büyük problemi nedir?
- 3- Yaşadığınız ilçenin daha düzenli olması için ne yapılması gerekir?
- 4- Yaşadığınız ilçeye neler yapılmalı ya da neler yapılmamalı?
- 5- Yaşadığınız ilçede yaşam ve ilçenin (Tarım, Sanayi Ulaşım vs.) planlamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yukarıda belirtilen sorular karşısında alınan cevaplar değerlendirilerek Swot analizine uygun hale getirilmiştir. Ayrıca Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinin sahip oldukları mevcut durumların ve şartların değerlendirilerek fırsata çevrilebilecek yönleri ve bununla birlikte ortaya çıkabilecek tehditler yapılan SWOT analizi kapsamında değerlendirilmiştir.

3.1.8.1 Onikişubat İlçesi Swot Analizi Sonuçlarının Yorumlanması

Onikişubat İlçesi 2012 yılında Kahramanmaraş ilinin merkez ilçesi olarak kurulmuştur. İlçe genel yapısı itibariyle yeni sayılabilecek yakın dönemde kurulmuş bir yapıya sahiptir. Bu özelliği ile ilçe içerisinde pek çok avantaj sağlamış olmakla beraber dezavantajlarının olduğu görülmektedir (Şekil 4.34). İlçenin genel yapısı itibariyle değerlendirildiğinde;

Şekil 3. 34. Onikişubat İlçesi Swot Analizi

3.1.8.1.1 Güçlü Yönler (S)

Onikişubat İlçesinin SWOT analizi kapsamında güçlü olduğu değerlendirilen durumların en başında, ekonomik koşulların ve imkânların fazla olduğu bir yerleşim alanında kurulmuş olması gösterilebilir. Bu durumun en önemli etkenlerinin başında ilçe statüsüne kavuşmadan önceki dönemlerde de sınırları içerisinde yatırım yapılmış olup sonraki yıllarda da bu yatırım alanlarının geliştirilmesine yönelik olumlu ekonomik adımlar atılmasıdır. İlçe ekonomik olarak organize sanayi bölgesinin, kamu kurum ve kuruluşlarının büyük kısmını sınırları içerisinde bulunduran bir yapıya sahiptir.

Onikişubat İlçesinin çeşitli sosyal aktivite alanlarını ilçe içerisinde bulundurması sosyal gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Günümüzde şehirlerin gelişmesinde ve büyümesinde üniversiteler, öğrenci yurtları, kamu kurum ve kuruluşları gibi insanların toplumsal hayata aktif olarak katıldığı sosyal alanların fazla olması ve bu alanlarda oluşan ihtiyaçları karşılamak için birçok iş yerinin açılmasına istihdam sağlayarak ekonomik yönden gerek yerel halk gerekse öğrenciler üzerinde pozitif yönde etki etmektedir.

Onikişubat ilçesinin kuruluş ve gelişme dönemi günümüzde çok eskiye dayanmaması ve yeni imarlı olması sebebiyle yerleşim yerlerinin daha düzenli olduğu görülmektedir. Yerleşim alanlarının planlı bir şehirleşme üzerine kurulmaya çalışılması ilçeyi daha düzenli ve modern şehirleşmeye uygun hale getirmiş ve bu durum şehrin yaşanabilirlik seviyesini artırmıştır. Şehirleşmenin merkeze bağlı diğer ilçe olan Dulkadiroğlu ilçesi ile karşılaştırıldığında daha düzenli ve planlı olması alt yapı sistemleri, ulaşım ağı, yeşil alan planlamaları, sosyal alan projeleri günümüzün modern şehirleşmesine uygun olarak yapılması için fırsat yaratmıştır. Son yıllarda uygulanan ve şehrin silüetinin modern görünüm kazanmasında önemli bir çalışma olan kentsel dönüşüm projeleri, ilçenin modern şehirler içerisinde yer alması için yapılan önemli çalışmalardır.

Onikişubat ilçesinin bir başka güçlü yönü olarak değerlendirebileceğimiz konulardan biriside yeşil alanların kontrolü ve ilçe sınırları içerisinde yeşil alan planlamasının mahalle sınırlarına kadar indirgenmiş durumda olmasıdır. Park-bahçe ve yeşil alanlara verilen önem ilçe genelinde mahallelere kadar indirgenmiş ve mahalle sınırları içerisinde park ve yeşil alanları oluşturmaktadır. Bunun sağlanabilmesi için ise imar planlamaları yapılırken oluşturulan mahallelerde, belirli büyüklükte park-bahçe alanlarının bırakılması ve yerleşime açılması kişi başı metrekareye düşen yeşil alanı artırmıştır. Ayrıca ilçe çevresinde yüksek metrekarelerde kent orman alanları, mesire alanları ve millet bahçeleri yapılarak kullanıma açılması günümüz modern şehir planlaması konusunda güçlü adımlar atılmaktadır.

3.1.8.1.2 Zayıf Yanlar (W)

Onikişubat ilçesinde şehirleşmenin ve yapılaşmanın hızlı olması birçok olumsuzlukları meydana getirmiştir. İmara açılan alanlarda arazi kullanımının yanlış olması sebebiyle orman ve tarım arazileri üzerindeki olumsuz etkiler ortaya çıkmaktadır. İl genelinden İlçe sınırları içerisinde doğru yatay hareketlilik olduğu görülmektedir. Yeni yapılaşmanın yer aldığı Onikişubat ilçesinde ilerleyen dönemlerde ortaya çıkabilecek en büyük sorunların başında sürekli olarak yapılaşmanın olması, yerleşmelerin, imar alanlarının ve betonarme alanlarının oldukça fazla yer kaplamasıdır. Bu durumda doğal yaşam şartlarının sürdürülebilir olması, doğal felaketlerin etkisinin

en aza indirgenmesi için betonarme alanların fazlalaşmaması konusuna dikkat edilmesi gerekmektedir.

Onikişubat ilçesi içerisinde eski ve tarihi yerleşim alanlarının da var olması sebebiyle şehrin genel silüetini bozan mahallelerde birçok yapısal sıkıntı vardır. Özellikle bu mahalleler çevresinde oluşan alt yapı sistemleri ve ulaşım ağının eksik kalabileceği göz önüne alınmalı ortaya çıkabilecek durumların çözümlenebilmesi için son yıllarda uygulanan kentsel dönüşüm projeleri daha aktif şekilde kullanılmalıdır.

İlçede Sanayi tesislerinin oluşturmuş olduğu kirlilik ve atıkların kontrol altında tutulamaması yeterli arıtma tesisinin olmaması doğada yaşayan canlılar için olumsuzlukları ortaya çıkarmaktadır. Sanayi tesislerinin bir diğer etkisi ise her geçen gün yerleşim alanları ile iç içe girmesiyle başta sağlık olmak üzere birçok alanda negatif yönde etki etmektedir. Bu durumun ilerleyen zamanlarda daha büyük problemlere yol açmaması için sorunların çözümü odaklı etkin adımların atılması gereklidir.

3.1.8.1.3 Fırsatlar(O)

Onikişubat ilçesinde yerleşim ve imar alanlarının planlı yapılması birçok fırsatı beraberinde getirmiştir. Bunların başında şehrin batı yönlü olarak ilerleme eğilimi içerisinde olması yeni imar alanları açılmasına sebep olmuştur. Bu alanlar planlanırken alt yapı, eğitim, ulaşım sistemleri, diğer sosyal alanlar yapılabilmesi ve eksiklerin tamamlanması için büyük fırsatlar ortaya çıkarmıştır.

Onikişubat ilçesinde en önemli ve geliştirilmesi gereken özelliklerden biride turizm faaliyetlerine yönelik önemin artırılması olacaktır. İlçe genelinde bu konuda tesislerin sayısının ve potansiyelinin artırılması yayla turizmi, kış turizmi, doğa turizmi gibi dönemsel faaliyetler düzenlenerek ilçenin cazibe merkezi haline getirilmesi gerekmektedir.

Bu durumların kullanılabilmesi il ve ilçe ekonomisine büyük katkısı olacaktır. Ayrıca doğu illeri ile batı illeri arasında bulunan bir güzergâhta bulunmasını bir fırsata çevirmesi gerekmekte olup bunun transit geçiş güzergâhı haline dönüştürülmesi şehrin tanıtımı içi önemlidir.

3.1.8.1.4 Tehditler (T)

Onikişubat ilçesinin şehirleşmenin ve yapılaşmanın hızlı olması ve il genelinde, ilçe sınırları içerisine doğru yatay hareketlilik yoğunluğunun olması sebebiyle oluşan nüfusu kontrollü yerleştirmek konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu durumun ortaya çıkardığı İmar alanlarının kontrolsüz ve plansız yapılmasıyla oluşabilecek doğal alanlarının bozulması ileride büyük sorunlar ortaya çıkmasına sebep olabileceği gibi doğanın dengesini bozacak durumlardan da kaçınmak gerekmektedir. Eğer doğal yaşamı bozacak durumlar ortaya çıkarılırsa doğal felaketler ve bunun yanı sıra beşeri sorunlar ortaya çıkabilecektir. Sanayi tesislerinin bulunduğu alanlarda en büyük sorun çevre kirliliği ve sanayi atıklarının oluşturmuş olduğu kirlilik olup bu hava, su ve toprak üçlüsünü kullanılamaz hale getirerek insanların sağlık açısından dönülmez yola sokabilecektir. Bunun için sanayi tesisleri bölgelerinde oluşacak olumsuz durumlara önceden çözümler üretilip kontrol altına alınmalıdır.

Onikişubat ilçesinin yerleşme alanlarını tehdit eden durumlardan biride betonlaşma ve dikey yönlü yapılaşmanın sürekli olarak devam etmesidir. Bu durum şehir silüetini bozmaktadır. Yapılaşmanın bu şekilde devam etmesi yerleşim alanlarının

ormanlar, tarım alanları ve bitki örtüsünün yoğun olduğu yerlere doğru genişlemesi tüm canlı yaşam ortamlarında iklimsel felaketler yaşanabilecek durumlar meydana gelmesi muhtemel tehlikedir.

3.1.8.2. Dulkadiroğlu İlçesi Swot Analizi Sonuçlarının Yorumlanması

Dulkadiroğlu İlçesi 2012 yılında Kahramanmaraş ilinin merkez ilçesi olarak kurulmuştur. İlçe Kahramanmaraş şehrinin tarihi ve kültürünü oluşturan en eski yerleşim alanlarını oluşturan sınırlara sahiptir. Bu özelliği ile ilçe içerisinde pek çok avantaj sağlamış olmakla beraber dezavantajları görülmektedir(Şekil 3.35). İlçenin genel yapısı itibarıyla değerlendirildiğinde;

Şekil 3. 35. Dulkadiroğlu İlçesi Swot Analizi

3.1.8.2.1 Güçlü Yanlar(S)

Dulkadiroğlu İlçesinde şehrin ilk yerleşkelerinin bulunması kamu kurum ve kuruluşların bu alanda yoğunlaşmış olmasında etkilidir. İnsanların bu mekânlarda bulunması bu yerlerin cazibe merkezi haline gelmesinde etkili olmaktadır. İlk yerleşim yerlerinin ilçe merkezinde kurulmuş olması sebebiyle birçok tarihi ve kültür varlığı içerisinde barındırmaktadır.

İlçenin tarihi ve ilk yerleşim merkezlerinin bulunması özelliği dikkatte alındığında turizm faaliyetleri içerisinde şehre gelen turistlerin en çok zaman geçirdiği; Tarihi bakırcılar çarşısı, kapalı çarşı, Germania antik kenti, birçok tarihi camii, ev ve sokaklar bu ilçe içerisinde yer alır.

Hava alanının ve demiryolu hattının ilçe sınırları içerisinde yer alması, insanları ekonomik ve sosyal alanlara yansıtarak ilçenin gelişmesinde ve daha da büyümesinde etkili olmuştur. Şehrin doğu iller ile bağlantısının olması transit bir geçiş güzergâhında bulunması, sanayi ürünlerinin ticareti ve yolcu taşımacılığı gibi birçok konuda güçlü konuma getirmektedir.

3.1.8.2.2 Zayıf Yanlar (W)

Dulkadiroğlu İlçesi tarihi yönüyle binlerce yıl eski yerleşim yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun olumsuz yönleri içerisinde sayılabilecek etkilerine bakıldığında ilçe içerisinde yerleşim alanlarının büyük bir kısmında çarpık kentleşme bulunurken bunun yanı sıra eski ve bakımsız yerleşkelerde mevcuttur.

Bu durum ilçenin birçok yönünü olumsuz olarak etkilemiş olmakla birlikte alt yapı ve ulaşım sistemlerinin eksik ve yetersiz olmasına sebep olmaktadır.

Dulkadiroğlu İlçesinin çevre ilçe ve illerden aldığı göçlerle karmaşık bir yapı haline gelmesine sebep olmuştur. Bu durum bazı semtlerde kargaşa ve güvenlik kaygısı ortaya çıkarmakla birlikte yaşanan bölgenin karmaşık yapısından kaynaklı kimlik sorunu ve kaygıya sebep olmaktadır.

Dulkadiroğlu İlçesinin büyümesi ve genişlemesiyle beraber yeni imar alanları açılmış bazı bölgelerde ise gecekondular olarak adlandırılan yerleşim yerleri ortaya çıkmıştır. Yerleşim yerlerinin tarım alanı çevresine kurulması, bu alanların zarar görmesine ve azalmasına sebep olmakla beraber geçmişte ve son yıllarda kurulan fabrikalar ve diğer işletmelerde tarım alanların tahrip edilmesi, kirletilmesi hatta yok edilmesine sebep olacak durumları ortaya çıkarmıştır.

Bulunduğu konum itibarıyla hava alanı ve karayolu güzergâhı üzerinde bulunmasına rağmen ilçeyi ve bulunduğu bölgeyi yeterli derecede etkisi altına alamayarak insanların çevre ilçelere ve illere yönelmelerine sebep olması yönüyle bu fırsatı kullanamamaktadır. Şehir içi ulaşım hattında yeterli genişlikte karayolunun olmaması, alternatif güzergâhların oluşturulmaması ve kentsel dönüşümler sonucunda bu tarz eğilimlere yeterli önemin verilmemesi ilçe bazında eksiklikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.8.2.3 Fırsatlar (O)

Dulkadiroğlu İlçesinin geçmişte olduğu gibi özel bir konumu vardır. Batı ile doğu illeri arasında geçiş noktasında bulunması şehrin konum itibarıyla gelişim göstermesi açısından bir fırsat yaratmaktadır. Bu fırsatı diğer ulaşım sistemleri ile entegre edilmesi durumunda hava yolu ile demir yolu hatlarının kullanımı sağlanarak transit geçiş üssü haline getirilebilecek bir fırsat vardır.

İlçenin dinamikleri içerisinde yer alan binlerce yıllık geçmişi olumlu yönlerinden bir tanesi de gerek küçük sanayi faaliyetleri, gerekse yöresel el sanatları ve geleneksel gıdalar ile ilgili festivaller düzenlenerek turizm konusunda çekici duruma getirilebilir.

3.1.8.2.4 Tehditler (T)

Dulkadiroğlu İlçesinin şehrin ilk yerleşim yerlerine sahip olması sebebiyle düzensiz ve kontrolsüz bir yapılaşmanın olduğu görülmektedir. Bu durumda şehrin

başta alt yapı ve ulaşım sistemlerinde eksik kalmasına sebep olmaktadır. Ayrıca ilçe genelinde eski ve yeni yapıların modern şehir statüsü konusunda uygun olmaması sebebiyle ilçede modern ve ekolojik şehirleşmeden uzak ve karmaşık bir yapılaşma mevcuttur.

İmar alanlarını ve sanayi tesislerini plansız ve kontrolsüz olarak tarım alanları ve su kaynakları gibi doğal kaynakları tehlike altına alarak doğayı yok etmesine sebep olacaktır. Bu durumu hızlandıran kontrolsüz göç sonucu oluşan yerleşimlerde yeterli yatırım yapılamaması kalitesiz bir yaşam standarttı sağlamaktadır. İlçe genelinin yerleşim alanlarındaki alt yapı ve ulaşım sistemlerine zamanında çözüm üretilmemesi ileride problemler ortaya çıkarabilecektir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri için yapılan Swot analizi ilçelerin güçlü olduğu alanlar ortaya çıkarmış, bunun yanı sıra ilçelerin gelişim göstermesi gerektiği değerlendirilen fırsatlar ortaya çıkarılmıştır. Swot analizi kapsamında Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin yeterli yatırım ve desteğin sağlanamadığı için zayıf kaldığı ve ilerleyen dönemlerde şehrin genel yapısını ve doğal hayatı tehlike altına alan sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.1.9 Araştırma Alanının Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koyarak ilçelerin ekonomik ve sosyal durumunun yaşayan insanların gözünde nasıl olduğunun tespit edilmiştir. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin oluşturduğu yaşam alanı ile sosyo-ekonomik durumu arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu sonuçların elde edilmesi için Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde eşit sayılarda olmak koşuluyla toplamda 600 katılımcı ile üzerinde yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma konusuna uygun olarak hazırlanan anket soruları, Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerinin merkez mahalleler ölçeğinde anket ve sözlü mülakatlar yapılmış, sonuçlar değerlendirilerek karşılaştırılmıştır. Yapılan anket sonuçlarına göre;

Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan insanların ortalama ilçede bulunma süresi 27,73 yıl iken aynı mahallede yaşamını sürdürme süresi ise 17,89 yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Onikişubat ilçesinde ise ilçede bulunma süresi 26,13 yıl iken aynı mahallede yaşamını sürdürme süresi ise 26,89 yıl olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durum değerlendirildiğinde Dulkadiroğlu ilçesinde yaşama süresinin 27,73 yıl olmasının asıl sebebinin şehrin ilk yerleşim yerlerinin bu ilçe içerisinde olmasının etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Mahalle ortalamasına baktığımızda bu durum 17,89 yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların ilçe içerisinde birden fazla mahallede ikamet etmesi, bunun belli başlı sorunlar ve mecburiyetlerinden kaynaklanmaktadır. En önemli sorunların başında ekonomik durumun yetersiz olması görülebilir. İnsanların kiralık konutlarda ikamet edilmesi sonucunda farklı bir eve taşınma ve ev sahibi olma gibi durumların oluşmasıyla aynı ilçe içerisinde farklı mahallelerde ikamet etme durumu meydana gelmektedir. Ayrıca ailelerin eğitim ve sosyal imkânlar gibi faktörlerden dolayı mahalle değiştirdiği görülmüştür.

Onikişubat ilçesi içerisinde yaşama süresinin 26,89 yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Dulkadiroğlu ilçesine göre düşük olmasının sebebi ilçenin sonradan kurulmuş olması ve yerleşim alanlarının genişlemiş olması olup aynı mahallede yaşama

ortalaması süresi ise 26,13 yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Onikişubat ilçesinde insanların ikamet adreslerinin çok sık değiştirmede olduğu buradaki kişilerin ikamet değişikliği durumunda mahalle dışında ikametinin fazla olmadığı görülmektedir. Ayrıca Onikişubat ilçesinde sosyal imkânlar ilçe geneline daha fazla yayılmasından dolayı insanların yaşadıkları alanlarda değişiklik yapmadığı görülmektedir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde mülkiyet durumuna baktığımızda Dulkadiroğlu ilçesinde ev sahibi olanların oranı %42,67, kiracı olanlar %30,67, diğer kısımda yer alanlar ise %26,66 olarak karşımıza çıkmaktadır. Ev sahibi olma oranı Onikişubat ilçesine göre düşük olması, gelir durumunun düşük olması sebebiyle yapıların ve yerleşim yerlerindeki kiralama bedelinin uygun olmasından dolayı ilçe içerisinde ikamet alanlarını kiralarak konaklama ihtiyacını gidermek durumunda olmasından kaynaklanmaktadır.

Dulkadiroğlu ilçesinde kiralık ikamet durumunun Onikişubat ilçesine göre daha düşük olması insanları bu ilçede ikamet etmesini sağlamıştır. Dulkadiroğlu ilçesinde dikkat çeken bir diğer durum ise ikamet edenlerin %26,66 kısmının ailesinin yanında ikamet etmesi kendi evi olmamasına rağmen ailesinin evi ya da farklı diğer sebeplerden dolayı kira ödememektedir. Bu oranın ilçede fazla olmamasının nedeni mahalle tipi evlerin yoğun olmasında kaynaklanmaktadır. İnsanlar kendi aileleri ve çocukları için kat sayısı artırarak ev yaptırmaları aileden ayrılmadan ve kira ödemesi yapmadan ikamet ihtiyacını karşılamaktadır. Eski yerleşim alanlarının daha fazla bulunduğu bu ilçede ailelerden miras kalması, ev sahibi olmamasına rağmen kira ödemeyerek konaklama ihtiyacını karşıladıkları görülmektedir.

Onikişubat ilçesinde ev sahibi olanların oranı %60,33, kiracı olanlar %29,67, diğer kısımda yer alanlar ise %10 olarak karşımıza çıkmaktadır. Onikişubat ilçesine ev sahibi oranlarının yüksek olmasının sebebi incelendiğinde başta ekonomik koşullar gelmekle birlikte insanların yatırım amacıyla bu bölgeye taşındığı ve yaşadığı alana sahip olmak istemesinden kaynaklanmaktadır. İnsanlar buna paralel olarak bu ilçede uzun süre yaşamaktadır. Daha dar alanda incelendiğinde insanların mahalle olarak uzun süre yaşamını sürdürdüğünü görmekteyiz. Bu durum insanların yaşadığı yerin sahibi olmak isteme arzu ile paralellik göstermektedir. Onikişubat ilçesine yerleşen insanlar bu bölgede yatırım amacı, yerleşim alanlarındaki düzenli yapılaşma, sosyal alanların varlığı ve diğer sosyo-ekonomik düzeyi yüksek özelliklerin etkisiyle bu ilçeyi tercih ederek uzun yıllar yaşama arzusu içine girmektedir. Onikişubat İlçesinde kiracı olarak bulunan kişilerin ağırlıklı olarak üniversite öğrencilerinin bulunduğu alanlarda yoğunluk kazandığı, diğer kısmına baktığımızda ise bu alanda yaşayan insanların genel olarak ailesiyle beraber yaşadığı, kira ve herhangi tutar ödemedi ailesine ait evlerde oturan kişilerden oluşmaktadır.

İnsanların yaşadıkları alanlar ve ikamet ettikleri yerler çağın gelişimine değişimine ve oluşan koşullara uyum sağlamak durumunda kalmaktadır. Bu değişim toplumun ve insanların bireysel düşünce yaşam tarzına göre şekillenmektedir. Toplum içerisindeki genel algı ve yaşam şekline bakıldığında insanlar tek katlı müstakil evlerde yaşam sürdürmekteyken ailelerin büyümesi ve ihtiyaçlar doğrultusunda tek katlı olan ev tipi 2-4 katlı ev tipine sonrasında ise şehirlerin nüfusun artmasıyla beraber apartman tipi dediğimiz 5 kat ve üzeri yerleşim alanların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Son yıllarda yapılan yerleşim yerlerinin dikey yapılaşma olarak tarif edilen yüksek katlı binalar ortaya çıkmıştır. Dikey yapılaşma olumsuzluklar ortaya çıkarmış olsa da insanlar tarafında kabul edilmiş bir kültür haline gelmiştir. Özellikle son yıllarda yeni oluşan şehirler ve kentsel dönüşüm sonrası ortaya çıkan yapılan genel itibarıyla bu

tarz yerleşim alanlarına örnek olarak verilebilir. Bu özellikler çerçevesinde Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesinde yerleşim yeri şekillenmesine bakıldığında insanların tek katlı binaların oranı %13, mahalle tipi 2-4 kat olan binaların oranı %28, apartman daireleri olan 5 kat ve üzeri dairelerin oranı ise %59 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dulkadiroğlu ilçesinde şehrin ilk yerleşim alanlarına sahip olmasından dolayı geçmiş kültürün etkisi ile beraber tek katlı binaların daha fazla yer kapladığı görülmektedir. Tek katlı binaların olduğu alanlar uzun yıllar sonra kendini yenileyemediğinden dolayı çarpık kentleşmeye ve bunun etkileri ile beraber birçok olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Dulkadiroğlu ilçesinde tek katlı binaların oranı %31, mahalle tipi binaların oranı %51, apartman tipi yani 5 kat üzeri binaların oranı %18 olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerleşim yeri tipleri olarak bakıldığında mahalle tipi olarak sınıflandırılan, içerisindeki payı da oldukça yüksektir. Mahalle tipi yerleşim yerlerinin ortaya çıkmasında en büyük sebep insanların birlikte yaşama arzusu ve ekonomik durumunun çok iyi olmamasından bu tip evlerin oturma alanı olarak, küçük dahi olsa geçmiş kültür, beraber yaşama isteği gibi etmenler sonucunda bu yerleşim tipleri oluşmuştur.

İnsanların yerleşim yeri seçimlerinin kendileri için belli bir önemi vardır. Tercih sebebi olmasının dışında sosyal çevre ve yaşamsal faaliyetler olmakla birlikte diğer bir sebeplerden en önemlisi ise ekonomik durumdur. İnsanların yaşam alanlarını seçerken en mutlu ve en rahat edeceği yerlerde yaşamak ister. Ancak bazı dış etkenlerden dolayı istediği yerlerde yaşamayabilir. Bu alanı terk ederek farklı ve daha iyi koşullarda yaşamak için daha uygun yerlerde yaşamsal faaliyetlerini sürdürmek ister. Onikişubat ilçesinde insanların bu alanlarda yaşamak isteğinin anket değerlendirmesi bazında bakıldığında bu ilçede yaşayan insanların %52 oranında ekonomik sebeplerden dolayı bu ilçeyi tercih ettiği görülmektedir. Sosyal çevre ve yaşamsal faaliyetler bakımından doyumluğa ulaşmış mekânlarda yaşamak isterler. Onikişubat ilçesinde sosyal çevre ve yaşamsal faaliyetler bakımından insanların tercih etme sebebi %35 dolaylarında olduğu görülmektedir. İnsanların bu ilçede, daha önce yaşadıkları bölgede karşılaşmış olduğu siyasal sebeplerden dolayı bu ilçeye yerleşmesini etkisine baktığımızda %12 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizin geçmişten günümüze kadar gelen bir diğer problemi olan terör sorunudur. Bu durum insanların yaşadığı yerleri bırakarak başka yerleşim yerlerine göç etmesine neden olmuştur. Onikişubat ilçesinde terörden kaynaklı yaşamaya başlayanların oranı %1 olarak karşımıza çıkmaktadır. Onikişubat ilçesinde Ekonomik durum ile sosyal çevrenin insanların birçok yaşamsal ihtiyacını karşıladığı görülmektedir. Bu iki sebebin toplamda oranı %87 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dulkadiroğlu ilçesine baktığımızda ise insanların bu ilçede ve yaşadıkları mahallelerde bulunmasına neden olan en büyük etken ekonomik sebepler olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların ekonomik durumlarından dolayı, bu ilçede yaşayan insanların oranı %39 olduğu, sosyal çevre ve yaşamsal faaliyetler bakımından bu ilçeyi seçen insanların oranının ise %30 civarındadır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu illerinden ve son zamanlarda Suriye ülkesinden ülkemize gelen insanların birçoğunun bu ilçe ve çevresine yerleşmiştir. Göç sebebi siyasal durumlardan olan insanların oranı %23 olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişte Güneydoğu ve Doğu illerimizde yaşanan terör faaliyetleri sonucu şehirlerini terk ederek bu ilçe sınırlarına yerleşen insanların burada yaşamasına sebep olan etmen olarak baktığımızda %8 olarak karşımıza çıkmaktadır. Dulkadiroğlu ilçesinde özellikle siyasal ve terör kaynaklı ilçe sınırlarında yerleşen insanların sayısının %31 civarında olması özellikle son yıllarda Suriye ülkesinde

yaşanan siyasal krizler savaşlar dolayısıyla Kahramanmaraş şehrine ve özellikle de Dulkadiroğlu ilçesi içerisinde yerleşen insanların olmasından kaynaklanmaktadır. Terör kaynaklı olarak Doğu ve Güneydoğu bölgesinden gelerek yerleşen ve hayatını burada devam ettiren insanlardan oluşmaktadır. Dulkadiroğlu ilçesinde insanların Onikişubat ilçesine göre ekonomik olarak daha uygun olduğunu düşünmektedir. İnsanların kendi akraba ve yakın çevresinin uzun yıllar boyu yaşaması ve çevresinde bulunan mahallelerde olduğundan dolayı yaşadıkları alanı terk etmek istememektedir. Bu durum karşısında ortaya, fizikî hareketlilikten öte bir sosyal hareketlilik görülür. Bu şekilde şehir hayatına katıldıklarında, eski mesleklerini ve sosyal durumlarını terk etmek durumundadırlar(Atalay, 1983).

İnsanlar yaşadığı çevrede birçok problemle karşı karşıya kalmaktadır. İnsanların kendi ihtiyaçları doğrultusunda karşılaştığı sıkıntıların çözümünün en kısa zamanda sonuçlanmasını istemektedir. Onikişubat ilçesinde yapılan anket sonuçları ve değerlendirme kapsamında insanların %40 oranında altyapı ve ulaşım hizmetlerinde sorunlar olduğunu düşünülmektedir. Bunun ilerleyen dönemlerde en çokta ulaşım anlamında sorunlarının olacağını ve şu an bu konularda sorunlar olduğunu belirtmektedirler.

Şehrin Onikişubat ilçesi sınırlarında büyümesi ve gelişmesi sebebiyle insanlardaki özel araç sayısının artmasıyla beraber ulaşım konusunda sıkıntılar ortaya çıkmaya başlamıştır. Altyapı ve yol konusunda sıkıntı yaşadığını düşünen insanların oranı %40 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer konu olan temizlik sorunu ile ilgili olarak ise Onikişubat ilçesinde %25'lik bir kısmının temizlik konusunda sorunlarının olduğunu bu sorunun giderilmesi gerektiğini düşünmektedir. Onikişubat ilçesinde şehirleşme ve imar alanlarındaki düzensizliğin kısacası çarpık yapılaşmanın getirmiş olduğu sorunlar insanların %20'sinin bu konuda sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Bunun son yıllarda kentsel dönüşüm projeleri kapsamında alınıp hızlıca giderilmesi gerektiğini düşünülmektedir. İnsanların yaşadığı alanlarda daha mutlu ve daha huzurlu bir şekilde yaşayabilmesi güvenlik sorununun ortadan kaldırılması minimum seviyede tutulması gerekmektedir. Bu sorunun Onikişubat ilçesinde yaşayan insanlar %15'lik kısmının son sorun olarak gördüğü şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu duruma Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan insanlar bazında düşünüldüğünde insanların en büyük problem olarak gördüğü ve çözülmesini istediği konuların başında %32'lik dilimle temizlik konusu başta gelmektedir. İnsanların diğer en büyük problemi ise çarpık kentleşme ve yapılaşmanın oluşturmuş olduğu sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anketler bazında değerlendirildiğinde %30 civarında insanın sorunu olduğu şeklinde ortaya çıkmıştır. İnsanların altyapı ve yol ulaşım gibi sorunlarının oluşturduğu problemler ise %24 dolaylarında olup temizlik güvenlik konusundaki sorunların olduğunu belirten insanlar ise %14 oranında olduğuna ulaşılmıştır. Bu değerlendirmeleri yapan insanların kişisel ihtiyaçları ve sosyal çevreden beklentileri göz önünde olduğundan ilçeleri arasındaki beklentiler de farklılık göstermektedir.

İnsanlar yaşadıkları şehirde memnun olup olmadığı bazı konular vardır. Genel olarak değerlendirildiğinde Onikişubat ilçesinde memnuniyet oranı %64 oranında memnun olan insan olduğu, %36 oranında ise herhangi bir sebepten dolayı memnun olmayan bu konulardan mutsuz olan insanlardan oluştuğu karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma Dulkadiroğlu ilçesinde baktığımızda insanların %60 oranında memnun olduğu, %40 oranında ise herhangi bir sebepten dolayı ilçede ve yaşadığı mahallede mutsuz olup, memnun olmadığı ortaya çıkmıştır.

İnsanların yaşadığı şehirde mekânlarda mutlu olabilmesi için bazı toplumsal ve sosyal faaliyetlerin bulunması gerekmektedir. Bunun için belirli aralıklarla yeterli sayıda ve

yeterlilikte Spor tesisi, kültür merkezi, sosyal faaliyet alanları ve yeşil alanlar gibi bir yaşam alanı oluşturulması gerekmektedir. Bu çerçevede Dulkadiroğlu ilçesinde yapılan anket değerlendirmesinde insanların evlerine yakınlık durumları ortalamalarına bakıldığında herhangi bir Spor tesisi veya kültür merkezinin ortalama uzaklıkları %36.33 kısmının evlerine uzaklığı 85 metredir. İlçe içerisinde yaşayan %63.67 oranındaki kişinin evine ise herhangi bir spor tesisi veya kültür merkezi ortalama uzaklığı 774 metre olduğu görülmektedir. Bu durum Onikişubat ilçesinde bakıldığında %25.33 kişinin evinin yakınında herhangi bir Spor tesisi ve kültür merkezi ortalama uzaklığı 61 metre olarak karşımıza çıkmaktadır. İlçe içerisinde yaşayan %74.67 oranında kişinin evine herhangi bir Spor tesisi ve kültür Merkezi'nde evine uzaklığı ise 941 metre olduğu görülmektedir.

Onikişubat ilçesinde yaşayan bir kişinin aylık kişi başı ortalama gelirinin 2351,5□ olarak karşımıza çıkmaktadır. Dulkadiroğlu ilçesinde ise bu durum 1751,1□ olarak karşımıza çıkmaktadır bu durumun ekonomik olarak değerlendirildiğinde Onikişubat ilçesinde yaşayan kişilerin aylık kişi başı kazançlarının Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan insanlara oranla yüksek olduğu görülmektedir.

İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmesi için bazı sosyal faaliyetlere katılmaları ihtiyaçlarını karşılamaları gerekmektedir. Bu sebeple gelirlerinin belirli kısımlarına istedikleri ve ihtiyaç duydukları alanlarda harcamak durumunda kalırlar. İnsanların aylık kişi başı ortalama kazancın harcama kalemleri değerlendirildiğinde, Onikişubat ilçesinde insanların ekonomik durumu ve sosyal yaşamı şartlarına göre gıda harcamalarına ortalama 261.60□ olduğu, eğitim-ulaşım harcamalarının ortalama 275.2□ olduğu, elektronik-beyaz eşya-giyim harcamalarının ise ortalama 364.6□ olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma Dulkadiroğlu ilçesinde baktığımızda aylık ortalama gelirin harcama kalemleri değerlendirildiğinde aylık ortalama gıda giderinin 234,8□ olduğu, eğitim-ulaşım harcamasının ortalama 256,45□ olduğu ve elektronik- beyaz eşya-giyim harcamalarının ortalama 243,1□ olduğu görülmektedir. İnsanların harcamaları ihtiyaçları doğrultusunda kişisel çevresel ve yaşadıkları sosyal alanla farklılık göstermektedir.

Bu duruma Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerine bakıldığında Onikişubat ilçesinde hanelerde bulunan özel araç var olma oranı %63 iken %37 oranında insanların hanelerinde özel araç olmadığı görülmektedir. Bu duruma Dulkadiroğlu ilçesinde bakıldığında ilçede yaşayan insanların %58'inde hanelerinde özel araç bulunduğu, %42 oranında ise insanların hanelerinde özel araç olmadığı görülmektedir. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri karşılaştırıldığında Özel araç var olup olmaması göz önüne alındığında ekonomik seviye, gelişmişlik durumunun etkili olduğu görülmektedir. Ekonomik seviyenin ve gelirin yüksek olması insanların birçoğunun ihtiyacın dışına çıkarak hanelerdeki özel araç sayısının birden fazla olmasına sebep olmaktadır.

Günümüz toplumlarında yaşam alanlarında en fazla ihtiyaç duyulan ihtiyaçlardan olan yeşil alanlar, mesire park alanları ve ormanlık alanlar olarak görmekteyiz. İnsanlar şehirlerin yoğunluğundan ve stresinden uzaklaşarak doğal ortama giderek stresten uzak bir gün geçirmek için bu şekilde bir sosyal çevre aramaktadır. Bu sebepten dolayı insanların sosyal çevresinde aradığı en fazla durum yeşil alanlar olarak değerlendirebiliriz. Yeşil alan planlamalarının tam ve eksiksiz olarak yapılması toplumsal huzur ve mutluluk için en önemli etkenlerden birisidir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin şehir merkezinde kaplamış oldukları yeşil alan ve mesire alanlara baktığımızda Onikişubat ilçesinde mesire ve park alanları %37 iken Dulkadiroğlu ilçesinde %8'lik bir alan kaplamaktadır. Bu alanların varlığını devam etmesinin sağlanması eksik kalan alanlara yeni park ve bahçe olarak değerlendirebilecek alanlar yapılmalı ve insanların yaşam alanları oluşturulmalıdır. Dulkadiroğlu ilçesinde yüzde %20.66 oranında park alanlarının ortalama evleri uzaklığı 50 metre olarak karşımıza çıkmakta olup %79.33 kısmı ise park alanlarının evlere uzaklığı ortalama 708 metre olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumu Onikişubat ilçesinde bakıldığında %65.66 oranında park alanlarının evlere ortalama uzaklığı 47 metre olarak karşımıza çıkmakta iken %34.33 oranında park alanlarının evleri ortalama uzaklığı 690 metre olarak karşımıza çıkmaktadır. Onikişubat ilçesinde Dulkadiroğlu ilçesine göre daha planlı ve imarların daha sonra yapılmasından dolayı park ve bahçe alanlarının yerleşim yerleri içerisinde planlanması daha rahat olmuştur. Bu sebeple her mahallede bir park ve bahçe alanı planlaması yapılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinin eğitim durumları değerlendirildiğinde Dulkadiroğlu ilçesinde mezuniyeti olmayan %10 oranında kişi olduğu, %16 oranında ilkokul-ortaokul %29 lise, %20 önlisans, %23 lisans, %2 yüksek lisans doktora, yapmış olan ve eğitim gören bir eğitim profili karşımıza çıkmaktadır. Dulkadiroğlu ilçesinde özellikle mezuniyeti olmayan kişi oranının %10 civarında olmasının asıl sebebinin Doğu ve Güneydoğu illerinden göç eden insanların bulunduğu görülmektedir. Ancak bu oranın her geçen gün azaldığını ve azalacağı öngörülmektedir. Bu duruma Onikişubat ilçesinde bakıldığında mezuniyeti olmayan kişi oranı %1 ilkokul ortaokul eğitimi alan kişi oranı %18, lise %22, ön lisans %7, lisans %39, yüksek lisans ve doktora ise %13 seviyelerinde olduğu ve eğitim profilinin bu şekilde olduğu görülmektedir. İlçe geneline bakıldığında yüksek lisans ve lisans programlarının seviyelerinin çok düşük olmadığı, ancak okuryazar oranı ile ilkokul ve ortaokul seviyesinin düşük olduğu, bunun yükseltilebilmesi için özellikle Dulkadiroğlu ilçesinde bulunan mezuniyet olmayan %10'luk kısmın bir an önce belirli bir eğitim almasının sağlanması gerekmektedir.

Günümüz toplumlarında eğitim alanları çok önemli bir konuma gelmiş ve bu durum her geçen gün değerini arttırmaktadır. Bu sebeple ilimizde ve özellikle Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde her mahallede belirli bir lokasyonda eğitim gören öğrencilerin ulaşımının sağlanması için belli çalışmalar yapılması gerekmektedir. Öğrenciler okullarına yürüyerek, servis ve toplu taşıma araçları kullanarak ulaşımını sağlamaktadır. Bu çerçevede bakıldığında Dulkadiroğlu ilçesinde yürüyerek okula giden öğrenci oranı %45.66, servis kullanarak okula giden öğrenci oranı ise %22.66, toplu taşıma araçlarıyla okula giden öğrenci oranı ise %31.66 olduğu görülmektedir. Bu duruma Onikişubat ilçesinde bakıldığında yürüyerek okula giden öğrencilerin oranı %18.66, servis kullanarak okula giden öğrenci oranı ise %53.33, toplu taşıma kullanarak okula giden öğrenci oranı ise %28 olarak görülmektedir. Öğrencilerin okullarına ve eğitim aldığı kurumlara ulaşımının daha rahat sağlanması ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi, kalitesinin artırılması ülkenin ve bulunduğu ilin gelişiminde ve büyümesinde etkili olduğu görülmektedir.

Yapılan anket çalışması sonucunda ilçe bazında şehir ve insan faktörünü etkileyen farklı konular ele alınmıştır. Bu konuların başında ekonomik, sosyal yaşantı, eğitim durumu, ulaşım sistemi sanayi tesisleri, tarım alanları, sosyal ve kültürel faaliyetler gibi birbiriyle iç içe olan konular derlenerek anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmanın literatürde bulunan birçok çalışmadan farklı bir çalışma olmasının en önemli

sebebi tek bir konu üzerinde analiz yapılamayarak bir bütün olarak şehirde bulunan şehir ve insan faaliyetleri ele alınarak Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde yaşam alanlarının pozitif ve negatif yönleriyle incelenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri merkez mahalleleri bazında yapılan bu araştırmada ilçelerin kültürel yapısı ve bunun oluşmasında etkili olan sosyo-ekonomik durum karşılaştırılmalı bir inceleme ile ortaya konulmuştur. Sosyo-ekonomik özellikler bakımından birbirinden benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak için amacıyla Kahramanmaraş ili Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde uygulanmıştır. Söz konusu bu iki ilçenin, ekonomik durumu, eğitim durumu, yaşam koşulları, konutların fiziki özellikleri gibi birçok konuda benzer ve farklı yönleri vardır.

Kahramanmaraş ili 1980'den sonra kırsal kesimden yoğun olarak göç almaya başlamış ve kentsel alanda nüfus her geçen gün artmıştır.(Sandal, 2007) Son olarak Suriyeli vatandaşlarında il genelinde belirli bir nüfusa sahip olarak özellikle eski yerleşim yerlerinin olduğu bölgelere yerleşmesi ile beraber sorunlar daha da arttığı görülmektedir. Bu sorunların başında toplumsal huzursuzluk ve güvensizlik olmakla beraber eski mahalle ve yerleşim yerlerinde karmaşık ve sosyo-kültürel yaşam tarzı farklılıkları olumsuz yönde etki ettiği görülmektedir. Tüm bu sorunların çözüme kavuşturulması için gerekli fizibilite çalışmasının yapılması gerekmektedir. Nüfus artışının yanı sıra göçlerle birlikte fiziksel ve sosyo-kültürel dokuda önemli bozulmalar olduğu görülmektedir. Bu durumun dikkate alınması ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

İki ilçe karşılaştırıldığında gelir düzeyinin Onikişubat ilçesinde daha yüksek olduğu, genel olarak memur kesiminin yoğunlaştığı bir ilçe olarak göze çarpmaktadır. Onikişubat ilçesinde Eğitim seviyesinin daha yüksek seviyede olduğu, lisans ve doktora seviyesinde mezun oranının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yeni kurulmuş yerleşim alanlarının yoğunlukta olması sebebiyle daha düzenli ve kontrolü yerleşim alanları kurulmuş ayrıca alt yapı sorunu fazla yaşanmadığı bir ilçe olarak karşımıza çıkmaktadır. Evler ve iş yerleri planlı şehirleşmeye uygun ve modern biçimde yapıldığı görülmektedir. Onikişubat ilçesinde Yaşam standartlarının daha yüksek olduğu, apartman dairelerinin geniş alan kapladığı bu ilçede ankete katılanlar ortalama 140-200 m² veya 200 m²'nin üzerinde genişliğe sahip olan evlerde ikamet ettiği görülmüştür.

Dulkadiroğlu ilçesinde ise ortalama 100-140 m² genişliğe sahip evlerde ikamet etmektedir. Gelir düzeyinin Onikişubat ilçesine göre daha düşük olduğu bir ilçedir. Bu sebeple yaşam standartı ve alım gücü düşüktür. İlçe geneline bakıldığında Esnaf ve işçi kesimin yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim seviyesine bakıldığında yoğunluğun lise ve ön lisans ve lisans ağırlıklı olduğu görülmüştür. Gelir durumu yüksek olmamasına rağmen bazı ailelerin daha büyük m²'li alanlarda geçmişten kalan evlerde ikamet etmesi geleneksel kültürün etkisinin devam ettiğinin göstergesi durumundadır. İlçe genelinde insanların en çok sorun olarak gördüğü konuların başında çarpık kentleşmenin düzeltilememiş olması ve temizlik sorununun olduğu görülmektedir.

İnsanların daha iyi şartlarda yaşamak istemesi daha az sorunlarla yaşamak istemesi gibi etmenlerden dolayı bulunduğu mahalleden şartların uygun olduğu kent içi başka bir mahalleye ya da il dışına göç etmek kentten göç etmeyi istemektedir. Bu duruma geçim sıkıntısı, işsizlik, eğitim sorunu, alt yapı ve ulaşım gibi etmenler neden olmaktadır. Bu sorunlara kısa zamanda çözüm bulunması gerekmektedir. Ayrıca ilçe genelinin eski bir yerleşim merkezi olması sebebiyle alt yapı sistemleri ulaşım faktörleri kısa süre içerisinde yenilenmeli eksik görülen alanlar çözüme kavuşturulması gereklidir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri tarihe ayna tutan Maraş evleri ve Maraş konakları ve kültürel değerleri korunarak restore edilerek butik otel veya müze olarak kullanıma açılabilir. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri gelecek yerli ve yabancı turistlerin sayısını artırmak ve yörenin turizmde marka olabilmesi için yerel, merkezi yönetime, turizm sektöründe faaliyet gösteren özel sektör kuruluşlarına önemli görevler ve sorumluluklar düşmekte olup bununla ilgili fuarlar düzenlenip çalışmalar yapmaları turizm için önemlidir. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçesi sahip olduğu çok sayıda kültürel varlığı, hem coğrafi yapısı ve doğal güzellikleri ile zengin ve geniş bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak bunu ortaya çıkarmak değerlendirmek ve insanlara sunarak bu potansiyeli turizm alanında kullanmak en önemli etkidir. Dulkadiroğlu ilçesinde son yıllarda gelişen kış sporları gibi potansiyeli olduğu alanlar desteklenmelidir. Onikişubat ilçesinde ise son yıllarda gelişen su sporları gibi potansiyeli olduğu alanlar desteklenmeli turizm katılımı artırılmalıdır. Bunun yanı sıra doğa turizm ve doğa sporları tanıtımı yapıp turizm faaliyeti olarak kullanılabileceği alternatif turlar düzenlenmeli ve tanıtım amaçlı broşürler hazırlanarak tur programları kapsamına alınabilir. Kısacası Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde sadece ulaşım, alt yapı ve yerleşim alanları oluşumunun dışında ilçelerin kendi dinamiklerini ortaya çıkarılması gereklidir. Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçesi, sahip olduğu çok sayıda tarihi, kültürel ve doğa turizm potansiyeline sahiptir. Bu potansiyeli ortaya çıkarma, değerlendirme ve insanlara sunma konusunda çalışmalar yapmak turizm gelişimi için önemlidir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri başta olmak üzere, turizmin gelişimine katkı sağlamak amacıyla çeşitli alanlarda çalışmalar yapılmalıdır. Gerek iş ve eğlence dünyasına yapılacak yatırımlarla, gerek beşeri ve fiziki alanında güzelleştirilecek doğasıyla bu gelişime katkı sağlamak mümkündür. Genel olarak bakıldığında, Kahramanmaraş iline turizm potansiyelini artırıcı hamleler yapmak şehrin tanıtım, gelişim ve ekonomik canlılık kazanması açısından önem arz etmektedir. Bu sayede Kahramanmaraş ili hem Türkiye’de hem de dünyada marka şehir olma konusunda büyük yol kat edecektir.

Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde nüfusun artmasıyla birlikte bazı bölgelerde düzensiz ve çarpık bir yapılaşma oluşmuş, bunun bir sonucu olarak ortaya çıkan ulaşım, alt yapı gibi bir takım olumsuzluklar meydana getirmiştir. “Kahramanmaraş kentinde öngörülen ve mevcut aktif yeşil alanların küçük ve çok parçalı olması, bir yeşil alandan aynı anda yararlanabilecek kişi sayısının düşük kalmasına neden olmakla birlikte, alanın işletilmesi ve kent ekolojisine katkıları bakımından da birtakım olumsuzluklar yaratabilmektedir” (Doygun ve İter 2007). Özellikle son yıllardaki hızlı gelişme göstermesinin dezavantajlarından biriside küçük parçalar halinde kalmış yeşil alanlar bulunmaktadır bu alanlar bakım ve işletilme konusunda yaşanan sorunlar kalitesiz ve amacının dışına çıkan yeşil alanlar ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu duruma karşın şehrin silüetini ve yaşam kalitesini bozan yapılar karşı önlem alınması ve şehir geneline yayılan sosyo-kültürel faaliyet alanlarının artırılmak ve Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde mesire ve yeşil alanlar ile ilgili çalışmalar yapılmakta ancak hızlı yapılaşma ve yeşil alanlarının korunamaması kaynaklı betonarme alanlarda artış görülmektedir. Şehrin yerleşim alanları çevresi planlanırken mesire ve yeşil alan planlamaları şehrin devamlılığı için önemlidir.

Kahramanmaraş ilinde özel araç sahibi olma oranlarının nüfus dengesine oranla yüksek olduğu, Bu durum ekonomik olarak değerlendirildiğinde ekonomik düzeyi yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu durumun kendi içerisinde ekonomik olarak olumlu olsa da hava kirliliği, ulaşım ağında ortaya çıkan sorunlar, otopark

alanları gibi olumsuz yönlerinin olduğu bilinmektedir. Tüm bu olumlu ve olumsuz durumlarda göz önüne alınarak, çevreye duyarlı sürdürülebilir bir ulaşım alt yapısı ve ulaşım politikası günümüz modern şehirlerinin vazgeçilmez bir ögesidir. Bu nedenle sürekli değişen farklı ulaşım problemlerine çözüm üretecek esnekliğe ve en önemlisi sürdürülebilir bir yapıya sahip bir ulaşım planının olması gerekir (Bozdoğan ve diğ., 2005: 1434). Ekonomik olarak iyi gibi görünse de ulaşım altyapı gibi sosyal hayatı etkileyen birçok olumsuz sebepleri vardır. Ancak günümüz şartlarında sosyal yapı insanların ihtiyaç durumu göz önünde bulundurulduğunda hanelerde birden çok araç olduğu görülmektedir. Ekonomik gelir düzeyi yükseldikçe insanlar daha rahat bir ulaşım sistemi ve işletimi istemekte, bunun yanında ulaşım kalite de aramaktadır. Ekonomik durumu düşük olanlar için toplu taşıma araçlarındaki ücretler önemli bir problem olarak algılanırken, ekonomik durumu iyi olanlar için bu araçların kalitesiz, güvensiz ve seyrek geliyor olarak algılanması toplu taşımadaki en önemli problemler olarak görülmektedir (Sandal, 2009). Ulaşım için uygun coğrafi konumlar, yerleşmeye açılmaları ve mevcut yerleşim yerlerinin giderek büyümesi bakımında, önemli avantajlara sahiptir. (Doğanay ve Koca 1998) Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri konumları itibarıyla doğu ile batı illerinin kesişim noktasında bulunması, transit geçiş merkezi olması konusunda avantaj sağlamaktadır. Ancak bu avantajın yeterli kullanılmamasından dolayı doğrudan ve dolaylı birçok yatırımı ve şehre kazanç sağlayacak durumları kaçırmaktadır.

Çalışma alanında yapılan yerleşim yerlerinin ihtiyaçlarından dolayı ve son yıllarda uygulanan kentsel dönüşüm projeleri kapsamında apartman tipi olarak değerlendirdiğimiz 5 kat ve üzeri dairelere sahip olan yerleşim alanlarının hızla arttığı görülmektedir. İlçenin ilk yerleşim yerlerinin bulunması ve genel itibarıyla çarpık yapılaşmanın hâkim olduğu ilçede son yıllarda yapılan kentsel dönüşüm projelerinde yerleşim alanlarının yenilenmesi ve yeni projeler kapsamında daha düzenli yerleşim alanlarını açılması şehrin silüeti açısından önem arz etmektedir. Bu sebeple kentsel dönüşüm kapsamında projelerin dikkatli bir şekilde şekillendirip yapılması Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri için önemlidir.

KAYNAKÇA

- Atalay, B. (1983), Sanayileşme ve Sosyal Değişme (Kırıkkale Araştırması), DPT Yay., Ankara.
- Bertiz M., Sandal E. K. (2015), “Piazza Alışveriş Merkezi’nin Kahramanmaraş’ın Sosyal, Ekonomik Ve Kültürel Yapısına Etkisi”, Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı 21-23 Mayıs 2015, Gazi Üniversitesi, Ankara S.637-644 Çantay Kitapevi, İstanbul.
- Bozdoğan, Rafet; Seyrek, Oylum; Özçelik, Mehmet; Tırlı, Niyazi; Yalçınkaya, Erdal; Çiftçi, Bedir, (2005), “Kahramanmaraş Sanayisinin Dünyaya Açılması ve 21. Yüzyılda Girişimcilik (Zamanın Ritmini Yakalayan Şehir)”, I. Kahramanmaraş Sempozyumu (6-8 Mayıs 2004) Kitabı, C. III, 1433-1440, Maraşder, İstanbul.
- Doğanay, H., Koca, H., (1998), “Ulaşımın Yerleşmeye Etkilerine İki Tipik Örnek: Fevzipaşa ve Nurdağı Kasabaları”, Türk Coğrafya Dergisi, S.33, 1-24.
- Doygun, H Ve İlter, A. A (2007), “Kahramanmaraş Kentinde Mevcut Ve Öngörülen Aktif Yeşil Alan Yeterliliğinin İncelenmesi”, Ekoloji, 17, 65, 21-27
- Gül, A., Küçük, V., (2001), Kentsel Açık-Yeşil Alanlar Ve Isparta Kenti, Örneğinde İrdelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri:A, Sayı:2, Issn:1302-7085, Sayfa: 27-48.
- Güngör, E. (1990), Kültür Değişmesi Ve Milliyetçilik, Ötüken Yay., İstanbul
- Karayolları Genel Müdürlüğü 2018 yılı verileri (www.TÜİK.gov.tr-2019)
- Kültür ve Turizm Bakanlığı 2018 yılı verileri (<http://www.kultur.gov.tr>-2019)
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçe Müdürlüğü (2018)
- Karabulut, M. Gürbüz, M. ve Sandal, E.K. (2004), “Hiyerarşik Kluster (Küme) Teknikleri Kullanılarak Türkiye “deki İllerin Sosyo-Ekonomik Benzerliklerinin Analizi”, Coğrafi Bilimler Dergisi, 2(2), ss.65-78.
- Kartal, K. S. (1992), Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme, Adım Yay., Ankara.
- Keleş, R. (1961), Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirlileşme Hareketleri, AÜSBF Yay., Ankara.
- Keleş, R. (1972), 100 Soruda Türkiye’de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu, Gerçek Yay., İstanbul.
- Keleş, R. (1996), Kentleşme Politikası, (3. Baskı), İmge Yay., Ankara.
- Özsağır, A. (2005), “Anadolu’da Sanayileşen Kent Örneği: Kahramanmaraş”, I. Kahramanmaraş Sempozyumu (6-8 Mayıs 2004) Kitabı, C. III, 1377-1388, Maraşder, İstanbul.
- Öztürk, A. ve Ozan, E., (2005), “Kahramanmaraş’ta Sanayinin Tarihsel Gelişimi”, I. Kahramanmaraş Sempozyumu (6-8 Mayıs 2004) Kitabı, C. III, 1389-1400, Maraşder, İstanbul.
- Polat, A. T., (2002), Kent Parkı Kavramı Ve Konya İçin Örnek Bir Çalışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sandal, E.K., (2003), “Mersin’in Kuzeyindeki Yerleşim Birimlerinde Rekreatif Yaylacılık”, Türk Coğrafya Dergisi, 40: 121-136.
- Sandal, E., (2007), “Kahramanmaraş’ın Üç Mahallesinde Karşılaştırmalı Kültür Coğrafyası Açısından Bir İnceleme” , Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 16, Sayı 2, s.473-486
- Sandal, E.K., (2008), “Çukurova’nın Kuzeyinde Sayfiye Yaylacılığı: Analitik Bir Yaklaşım”, DOA Dergisi, 14:89-118.

- Sandal, E.K., (2009), “Kahramanmaraş’ta Ulaşım Problemleri ve Halkın Ulaşım Sistemine ve Problemlerine Bakışı”, Doğu Coğrafya Dergisi, S. 21, s.137-158.
- Sandal, E.K., Karademir, N., Toroğlu, E., (2011), “Kahramanmaraş Çevresinde Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeylerinin Yaş Ve Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması”, KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, S. 8(1), S. 141-162.
- Sandal, E. K., ve Karademir, N., (2011), “Kahramanmaraş’ta Rekreasyon Alanlarının Kullanımının Sosyo-Ekonomik Faktörlerle İlişkisi”, Ejournal Of New World Sciences Academy- Nature Sciences, 6(4), 189-212.
- Sandal, E. K., ve Tıraş, M. (2012), “Adana’da Ulaşım Problemlerinin Şehir Coğrafyası Açısından Değerlendirilmesi. Doğu Coğrafya Dergisi”, 17(28), 125-140.
- Sandal, K., E., ve Karademir, N. (2013), “Kahramanmaraş/Kahramanmaraş’ta Depremsellik Bağlamında Zemin-Yerleşme İlişkisi”. International Geography Symposium-GEOMED 2013.
- Sezal, İ. 1981. “Sosyal Yapı Değişimi Açısından Türkiye’de Şehirleşme”, (Doktora Tezi), İstanbul.
- Sezal, İ. 1992. “Şehirleşme”, Ağaç Yay., İstanbul .
- Suher, H. 1991. “Kentleşme ve Kentleşme Politikaları”, Kentleşme Ve Kentleşme Politikaları”, TÜSES Yay., İstanbul, (1-15).
- Tümertekin, E., Özgüç, N., (1997) “Beşeri Coğrafya: İnsan-Kültür-Mekan”. Çantay Kitabevi. İstanbul.
- Tümertekin, E., Özgüç, N., (2005) Ekonomik Coğrafya. Çantay Kitabevi. İstanbul.
- www.e-icisleri.gov.tr (Mülki idareler verileri-2019)
- www.Tük .gov.tr(Turizm istatistikleri verileri-2019)
- www.Tük .gov.tr. (Nüfus istatistikleri verileri-2019)

**DULKADİROĞLU VE ONİKİŞUBAT İLÇELERİNİN
SOSYO-EKONOMİK OLARAK KARŞILAŞTIRILMASI ANKETİ**

Doğum Yılı	Yaşı	Cinsiyeti	Medeni Hali	Eğitim Durumu	Eş Eğitim D.	Çalışma Durumu	Memur	Serbest Meslek	Öğrenci	Esnaf	Diğer	İşçi	Aylık Gelir	Sosyal Güvence	Çocuk Sayısı

- 1-Hanede Aile Reisinden Başka Kaç Kişi Çalışıyor?
A) Çalışan Yok B) 1 Kişi C) 2 Kişi D) 3 Kişi E) Diğer
- 2-Ailenize Ait Özel Araç Var Mı?
A) Evet B) Hayır
- 3-Aylık Harcama Miktarı Ne Kadardır?
A-Elektronik-Beyaz Eşya-Giyim B- Gıda C-Eğitim-Ulaşım
- 4-Evlendiği Halde Haneden Ayrılmayan Çocuk Sayısı Nedir?
A)1kişi B) 2kişi C)3kişi D) 4kişi Ve Üzeri E) Yok
- 4-Eşinizin Eğitim Durumu Nedir?
A) İlkokul –Ortaokul B)Lise C)Üniversite D)Yüksek Lisans –Doktora E)Okula Gitmemiş
- 6:Kaç Yıldır Kahramanmaraş'ta Yaşıyorsunuz?(.....)
- 7-Sizce Bu Mahallenin En Büyük Problemi Nedir?
A) Çarpık Yapılaşma B) Temizlik C) Alt Yapı-Yol(Ulaşım) D) Güvenlik
- 7-İkamet Ettiğiniz Semtten Memnun musunuz?
A) Evet B) Hayır
- 8-Eşinizin Mesleği Nedir?(.....)
- 9- Dışarı Çıktığınızda Gittiğiniz Yerler Nelerdir?
A) Sinema-Tiyatro B) Gazino-Konser C) Restoran-Lokanta D)Dinsel Mekânlar E) Alış Veriş
- 10-Kaç Yıldır Bu Mahallede Yaşıyorsunuz?(.....)
- 11-Bu Mahalleyi Seçme Sebebiniz Nedir?
A) Ekonomik B)Sosyal C)Siyasal D) Terör
- 13: Oturduğunuz Evin Tipin nedir?
A)Tek Katlı B)Mahalle Tipi 2-4 Kat C)Apartman Dairesi 5+
- 14-Oturduğunuz Evin Mülkiyet Durumu Nedir?
A) Ev Sahibi B) Kiracı (.....) C) Diğer
- 15)Evin Genişliği Ne Kadardır?(M2)(.....) Ve Tahmini Eşyasız Kira Bedeli (.....)
- 18:Çocuklar Okula Nasıl Gidiyor?
A)Yürüyerek B)Servis C)Toplu Taşıma
- 19)En Yakın Ana Caddeye Mesafe Ne Kadardır?
A)Cadde Üzeri 100mt Kadar B)Cadde Üzeri Değil C)Caddeye Uzaklık Mt.(.....)
- 20)Park Alanının Eve Uzaklığı Ne Kadardır?

A- 100mt Az(.....)B-100mt Fazla(.....)

21)Herhangi Bir Spor Tesisi Veya Kültür Merkezine Evinizin Uzaklığı Ne Kadardır?

A- 100mt Az(.....)B-100mt Fazla(.....)

Sözlü Mülakat Sırasında Sorulan Sorular

- 1- Yaşadığınız ilçede hangi konularda yatırım yapılması gerekmektedir?
- 2- Yaşadığınız ilçenin en büyük problemi nedir?
- 3- Yaşadığınız ilçenin daha düzenli olması için ne yapılması gerekir?
- 4- Yaşadığınız ilçeye neler yapılmalı ya da neler yapılmamalı?
- 5- Yaşadığınız ilçede yaşam ve ilçenin (Tarım, Sanayi Ulaşım vs.) planlamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı : Mustafa BERTİZ
Doğum Yeri ve Tarihi : Kahramanmaraş-1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat
Fakültesi Coğrafya Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi :KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya ABD
Doktora Öğrenimi : -
Bilimsel Faaliyetleri :Sandal ve Bertiz, 2015. “Piazza Alışveriş Merkezi`nin
Kahramanmaraş`ın Sosyal, Ekonomik ve Kültürel
Yapısına Etkisi”,2015 yılı Coğrafyacılar Derneği
Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı, ss.635-644.

İş Deneyimi

Stajlar : -
Projeler : -
Çalıştığı Kurumlar :Lc Waikiki Mağazacılık Tic. A.Ş - Emniyet Genel
Müdürlüğü

İletişim

E-Posta Adresi :Mustafabertiz@outlook.com
Telefon :531 996 66 83
Tarih : 19.09.2019